

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Första kammaren.

Nr 41.

Onsdagen den 7 juni f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne maj.

Anmälades och godkändes särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 280, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en arbetarsmåbrukslånefond m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 281, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.; och

nr 282, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 263, angående reglering av tillverkningen och avsättningen av potatismjöl.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 264, med förslag till förordning om accis å margarin, m. m., hänvisades propositionen, såvitt angick upptagande i riksstaten för budgetåret 1933/1934 av en inkomsttitel med beteckning »accis å margarin, bevillning», till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 265, med förslag till förordning om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, m. m., hänvisades propositionen, såvitt angick upptagande i riksstaten för budgetåret 1933/1934 av en inkomsttitel med beteckning »skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, bevillning», till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 266, med förslag till förordning om tillfällig begränsning av den i 5 § förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit partihandlare medgivna rätt att inköpa brännvin, som framställles ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 267, angående anslag för avsättning till statens mjölkregleringsfond.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:
nr 340, av herr *Lundell* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående mjölkavgift, m. m.; och
nr 341, av herr *Johansson*, *Johan Bernhard*, och herr *Lundell*, i samma ämne.

Vid föredragning av bankoutsiktens memorial nr 43, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 50 av bankoutsiktens utlåtande nr 34, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutsiktens utlåtanden nr 44—48 samt memorial nr 49 och 50.

Vid föredragning av bankoutsiktens memorial nr 51, angående ersättning åt biträde, anlitat av bankoutsiktet vid handläggning av visst ärende, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtande nr 53.

Ang. åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m. Föredrogs ånyo särskilda utskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för ernående av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I detta utlåtande hade utskottet på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 189 framlagda förslag samt herr *Tjällgrens* m. fl. och herr *Nybloms* m. fl. motioner I: 150 och II: 283, herr *Gabrielssons* motion I: 289, herr *Nylanders* motion I: 294 ävensom herrar *Anderssons* i Leabo och *Peterssons* i Broaryd motion II: 370, för budgetåret 1933/1934 anvisa

a) till tackande av merkostnader vid användning av inhemskt vedbränsle vid statens stationära värmeanläggningar ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

b) till bidrag till tackande av merkostnader vid användning av inhemskt vedbränsle vid vissa kommunala och enskilda anläggningar ett reservationsanslag av 170,000 kronor,

c) till rådgivande och kontrollerande verksamhet m. m. för vedeldningens främjande ett anslag av 130,000 kronor, att utgå efter de närmare grunder, Kungl. Maj:t efter förnyad utredning bestämde,

d) till vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m. ett reservationsanslag av 475,000 kronor;

II. att herrar *Frändéns* och *Halvarssons* motioner I: 19 och I: 27, herr *Tjällgrens* m. fl. och herr *Nybloms* m. fl. motioner I: 154 och II: 198, herr *Tryggers* m. fl. och herr *Lindmans* m. fl. motioner I: 155 och II: 293, herr

Ang. åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m.
(Forts.)

Asplunds motion I: 290 ävensom herrar Sandströms och Karl A. Johansons samt herr Wikströms m. fl. motioner I: 293 och II: 462 måtte anses besvarade med vad utskottet i utlåtandet anförde;

III. att herrar Anderssons i Leabo och Peterssons i Broaryd motion II: 370, i vad densamma avsåge anvisande av ej mindre ett belopp av 50,000 kronor för bestridande av uppkommande merkostnader vid vedeldning i anläggningar, tillhörande landsting, än även ett belopp av 45,000 kronor för täckande av viss räntebrist, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! I förevarande utlåtande har särskilda utskottet anmält sin tveksamhet rörande den organisation för befrämjande av här förevarande ändamål, som Kungl. Maj:t har föreslagit, och på grund därav förutsätter utskottet, att innan verksamheten igångsättes, det företages en, som det står, ny och grundlig utredning av organisationsspörsmålet. Det ligger i sakens natur, att jag måste känna mig ganska betänksam inför denna påfordran från utskottet sida. Alla torde väl förstå, att om man skall kunna vinna något med de åtgärder, som här nu föreligga till avgörande, redan för nästa bränslesäsong, är det viktigt, att hela verksamheten snarast möjligt och utan uppskov kommer i gång, och man får på inga villkor förspilla tid på några nya vittgående utredningar, innan det hela igångsättes. Det är emellertid självfallet, att när det nu tydligen från riksdagens sida kommer att uttalas en önskan, att dessa frågor på nytt skola övervägas, kommer ett sådant övervägande att ske, och jag kan meddela kammaren, att åtgärder redan under hand vidtagits för att få till stånd detta övervägande. Men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att det inte får dröja många veckor, innan Kungl. Maj:ts beslut i frågan kan fattas, och jag måste för min del säga, att om utskottet och riksdagen med en ny grundlig utredning mena överväganden, som skola sträcka sig över längre tid, skulle det vara högst olyckligt för sakens skull.

I detta sammanhang ber jag också att få taga upp en av de frågor, som sålunda enligt utskottets mening bör göras till föremål för nytt övervägande, nämligen utsträckningen av socialstyrelsens bränslekontroll. Det har från utskottets sida anmälts en viss tveksamhet mot Kungl. Maj:ts förslag, att landstingen skulle få kostnadsfri tillgång till denna bränslekontroll. Jag förmodar, att bakom utskottets uttalande ligga farhågor för att de s. k. ångpanneföreningarna icke skulle få de möjligheter till verksamhet, som de egentligen borde kunna ha rätt att skaffa sig. I detta avseende vill jag då meddela, att det under åtskilliga år varit en fullt fri konkurrens mellan ångpanneföreningarna och socialstyrelsen om denna bränslekontroll, och det har resulterat i att femton landsting äro anslutna till socialstyrelsens bränslekontroll, medan två landsting varit kontrollerade av ångpanneföreningarna. Av dessa har numera ett landsting gått tillbaka från ångpanneföreningarna, vilka alltså för närvarande icke ha någon egentlig befattning med bränslekontrollen vid landstingens inrättningar. En annan sak är, att ångpanneföreningarna ha kontrollen över ångpannorna, vilket de naturligtvis i fortsättningen också skola ha. Det är ingen som tänker på något annat. Jag vill alltså endast understryka, att Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt icke på något sätt innebär en revolutionerande förändring av vad som hittills har gällt, utan det kommer att bli på samma sätt som förut. När nu förslaget innebär, att landstingen skola animeras att övergå till vedeldning utan något bidrag från statens sida, är ju det minsta man kan erbjuda landstingen, att de kunna få bränslekontrollen gratis. Annorlunda ställer det sig med primärkommunerna, framför allt städerna. Det skulle

Ang. åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m.
(Forts.)

naturligtvis vara förenat med mycket stora svårigheter att utan vidare låta primärkommunernas bränslekontroll skötas av socialstyrelsen, och det har ju heller aldrig varit tanken, utan meningen är, att Kungl. Maj:t i särskilda fall skall kunna lämna ett sådant medgivande. Men jag kan redan nu uttala, att det icke finnes någon tanke på att lägga Stockholms stads eller någon annan stor stads bränslekontroll under socialstyrelsen. På den punkten föreligger alltså i grund och botten icke någon skiljaktig mening mellan Kungl. Maj:ts förslag och utskottets uttalade åsikter.

Jag har emellertid här framför allt velat säga ifrån, att det inte går an, att riksdagen förutsätter någon mera vittgående utredning rörande organisationsfrågan, ty om en sådan skall igångsättas, riskerar man, att för den närmaste bränslesäsongen effekten av de åtgärder, som här föreslås, blir mycket ringa.

Herr Nylander: Herr talman! Det är ju för mig en glädje att kunna konstatera, att den av mig väckta motionen i den punkt, som herr jordbruksministerns anförande nu just har rört sig om, nämligen beträffande organisationen för den rådgivande och kontrollerande verksamheten, har blivit beaktad av utskottet, och det gläder mig ännu mera att höra, att herr jordbruksministern redan har satt i gång visst förarbete för denna utredning. Jag håller med herr jordbruksministern om att denna utredning säkerligen inte blir så särskilt omfattande och tidsödande. Det beror enligt min utgångspunkt därpå, att det här i landet finnes tillräckligt med sakkunniga personer, som för de olika ifrågakommande anläggningarna kunna ge erforderliga upplysningar och anvisningar såväl tekniskt som ekonomiskt angående hur vedeldning skall äga rum. Jag erinrar först och främst om att det ju inte är så länge sedan vi hade vedeldning införd vid en hel mängd både statliga, kommunala och industriella anläggningar, nämligen under krigsåren, då det överhuvud taget icke fanns annat än vedbränsle att påräkna. De erfarenheter, som gjordes under de åren, finnas ju väl tillvaratagna, de finnas hos de olika anläggningarnas driftspersonal och i deras arkiv och ritningar. I många fall är det bara att plocka fram samma anordningar, som användes för några år sedan. Dessutom finnes det en hel stab av sakkunniga ingenjörer, som ha sysslat med ifrågavarande värmeproblem år ut och år in. Jag kan nämna ångpanneföreningarna, som ju ha ett ganska stort antal på detta område kunniga ingenjörer. Men ett ännu större antal är ju de av yrkesinspektionen godkända besiktningsmän för ångpannor och dylika anläggningar, som ha sin verksamhet över hela landet. Det är min erfarenhet, att det vore synnerligen lyckligt, om dessa ingenjörer, som årligen eller ett par gånger, kanske ibland flera gånger om året, besöka de olika ångpanneanläggningarna, bleve anlitade för tekniska utredningar, som ytterligare kunna behövas vid övergång till vedeldning.

Jag är här inne på en omständighet, som jag tror är ganska viktig. Departementschefen har anfört, att man till vedeldningskonsulenter bör »utse företrädesvis yngre män, som besitta viss teknisk sakkunskap i fråga om vedeldning samt kommersiell förfarenhet. Personvalet synes mig överhuvud taget böra synnerligen noggrant övervägas, då det här mer än i många andra fall torde komma att bero på befattningshavarens rent personliga förutsättningar, om han skall kunna utföra ett fruktbärande arbete.» Ja, det är just därpå det hänger. Jag tror, att den idealfigur av en värmeteknisk vedeldningskonsulent, som här skildras, är en sådan där sagofigur, som inte finnes. Det är tvärtom så, att om man skall lyckas få en anläggning, den må vara statlig, kommunal eller lydande under landstinget, att genomföra en vedeldningsanord-

Ang. åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m.
(Forts.)

ning, måste förslaget framkomma från en person, för vilken ångpanneanläggningens ägare eller direktion sedan gammalt har ett fullt förtroende på grund av mångårig kännedom om hans verksamhet. Därför tror jag, att det skulle vara mycket lyckligare och att det hela skulle vara lättare att genomföra, om man vid den utredning, som departementschefen här har talat om, sökte kontakt med de av yrkesinspektionen godkända ingenjörer, som årligen arbeta med ångpannebesiktningar och även en hel del med värmekontroll och konsulterande verksamhet för olika firmor.

När det gäller den andra sidan, alltså icke den tekniska, som jag nu talat om, utan den mera kommersiella sidan, synes det mig, att man i domänverkets tjänstemän och i skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän har en mycket god tillgång på sakkunnig personal, som kan ge upplysningar om olika transportvägar, möjlighet att inköpa, priser som kunna erhållas och dylikt, samt att man skulle kunna utnyttja denna sakkunskap utan att man här behöver tillsätta några särskilda ämbetsmän. Jag kan icke anse lämpligt, att den inom socialstyrelsen redan befintliga värmebyrån skulle ytterligare utvidgas för det, som vi i alla fall tro, ganska tillfälliga verksamhetsuppdraget att propagera för vedeldning.

Jag tror för den skull, att det är alldeles riktigt att, som utskottet här har föreslagit, ordna en utredning, och jag delar herr statsrådets mening, att denna utredning nog skall kunna ganska fort genomföras, om man tillvaratager de stora tillgångar på sakkunskap, som redan finnas spridda över hela landet.

Herr Sederholm: Efter den senaste ärade talarens anförande har jag inte mycket att tillägga. Jag vill emellertid först med anledning av herr statsrådets uttalande framhålla, att utskottet lika klart insett betydelsen av att icke de föreslagna åtgärdernas vidtagande fördröjes. Skall man få någon effekt under det kommande budgetåret, får icke tiden försittas, och med den önskan om utredning, som vi ha framfört, avse vi givetvis icke några kommittéutredningar eller andra tidsödande åtgärder, utan vi mena endast, att de synpunkter, som utskottet har framfört och som även statsrådet berört i sitt uttalande, komma under närmare övervägande. Vad som särskilt därvidlag synes böra övervägas, är, huruvida den värmetekniska byråns utbyggande verkligen bör genomföras efter de riktlinjer, som ha blivit ifrågasatta. Utskottet har varit mycket tveksamt beträffande lämpligheten att här sätta i gång en utvidgad organisation, anställande av nya ämbetsmän och utvidgande av denna byrå för rätt avsevärda kostnader, och man har undrat, om man icke genom redan befintliga organisationers användande borde kunna vinna samma syfte. Vi få ändå ha klart för oss, att de åtgärder, som här ifrågasättas, ju äro avsedda att vara av rent temporär natur. De äro icke avsedda att bliva något bestående, och man får alltså se till, att man vidtager tillfälliga anordningar för ett tillfälligt behov, samt på det sättet försöker ordna det hela.

En fråga, som framkommit under ärendets behandling inom utskottet, gäller anordnandet av ifrågavarande upplysningsverksamhet genom anställande av instruktionseldare, d. v. s. personer, som äro särskilt kunniga på området och förtrogna med användandet av vedbränsle för ångpanneeldning. Det har sagts från många håll och icke från något håll blivit bestritt, att just det tekniska utförandet av eldningen är väl så viktigt som anordningarna med själva pannorna samt att man i det hänseendet skulle vinna mera genom anställande av ett större antal lägre avlönade instruktionseldare än genom att anställa ett fåtal tekniskt utbildade ingenjörer, som skulle utöva en konsulterande verksamhet. Dessa synpunkter synas också böra tagas under övervägande.

Ang. åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m.
(Forts.)

Det gäller alltså dels i vad mån man bör kunna undgå en utvidgning av den värmetekniska avdelningen inom socialstyrelsen och dels i vad mån man, när det gäller anställandet av personer, som skola verka ute i landet, bör kunna anlita ett större antal instruktionseldare men däremot minska antalet av de i landet utstationerade konsulterande ingenjörerna på detta område. Jag vill till slut ytterligare understryka vikten av att de önskemål, som här uttalats, icke böra föranleda, att de föreslagna åtgärdernas snabba utförande och effektivitet äventyras.

Herr Lindhagen: Till vad som här skall ske hör, såsom utskottet erinrar, också beviljande av anslag till skogsvårdande åtgärder, särskilt skogsutdikningar och skogsodlingar. Det har under de senare åren ofta varit tal om, i vad mån företrädesrätt i detta avseende skulle lämnas för vissa skogar, och man har också ifrågasatt, huruvida icke den industri, som bär sig väl, har möjlighet att själv sköta den saken men bondejordbruken i första hand böra understödjas. Vi kunna väl i alla fall vara överens om så mycket, att man i första rummet bör söka stödja de svaga.

Då det nu gäller att hjälpa jordbruket och hålla det vid makt, kan det vara av betydelse att ägna jordbruksskogarna en särskild åtanke, i synnerhet om man därigenom också kan på samma gång åstadkomma torrläggning av mark, som ägnar sig till odling. Jag vet visserligen, att det för detta ändamål finns särskilda anslag, vilka ännu icke framkommit på kamrarnas bord, men man kan ju förena det ena nyttiga med det andra, om uppmärksamheten riktas därpå. Genom att på bondeskogar också lägges an med vad jag nu särskilt talat om, kan också bidragas till att det, om ock i ringare mån än förr, beredes möjlighet till skapande av nya jordbruk genom hemmansklyvningar, då den odlingsbara marken genom sådana åtgärder ökas. Vidare skulle jag vilja framhålla, att uppmärksamhet också bör ägnas åt samhällsuppgiften att stärka ofullständiga jordbruk. Genom de torrlägningsåtgärder, som vidtagas i närheten av sådana jordbruk, lämna dessa statsanslag ett nytt tillskott till möjligheterna i sistnämnda avseende. På samma gång uppmuntras också möjligheter, större eller mindre, till bildande av nya jordbruk. I den mån skogsmarken torrläggas, torrläggas också odlingsmöjligheterna för jordbrukets framfärd i landet.

Vad nu angår anslag för torrläggning av industriens skogar, är det ju även en nyttig åtgärd, och man bör sålunda icke taga avstånd därifrån, i synnerhet om det gäller skogar, tillhöriga bolag med dålig ekonomi. Men man får å andra sidan uppmärksamma, att ägarna till de skogskomplex, som tillhöra industrien, ha mycket större utvägar och initiativkraft till förbättring av sina skogar än småbrukare och medelstora bönder. Därför får man vara försiktig och se till, att icke för stora belopp gå till industriskogarnas utdikning och skogsvård utan att även och framför allt alla dessa små företag, som det ligger närmast till att hjälpa och som mest kunna öka det produktiva utnyttjandet av jorden genom dess odlande, komma att få sin behöriga andel i det anslag, som nu riksdagen går att bevilja. Arbetslösa skogsarbetare i industriens tjänst kunna även anvisas sådant arbete.

Om detta må redan nu erinras, innan ärendet går till slutligt avgörande i särskilda utskottet.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 112, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln framlagda förslag angående anslag till tullverket för budgetåret 1933/1934 och dels Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av sagda förslag, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 113, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till sjöfartsnäringens stödjande.

*Om åtgärder
till sjöfarts-
näringens
stödjande.*

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 162, inom första kammaren av herr *O. A. Nordborg* och den andra, nr 173, inom andra kammaren av herr *N. Christiernsson* m. fl., hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta om anvisande av medel till belopp av 2,800,000 kronor att användas i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna antydda grunder.

Motionerna avsågo, att de anvisade medlen skulle användas för inköp under statens medverkan av äldre svenska fartyg i och för deras nedskrotning vid svenska varv. I särskilda motioner, I: 218 och II: 380, hade därjämte hemställts, att riksdagen måtte besluta dels om importförbud beträffande fartyg av högre ålder än 25 år, dels att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse med begäran att exportförbud å smidbart järnskrot icke måtte förnyas för tid efter den 28 februari 1933, dels ock att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning och förslag i syfte att genom lämpligt avvägd tullsats eller eljest viss importreglering beträffande smidbart järnskrot åvägabragtes. Sistnämnda motioner hade remitterats till bevillningsutskottet för förberedande behandling.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att herrar Nordborgs och Christiernssons m. fl. förevarande motioner, I: 162 och II: 173, icke måtte vinna riksdagens bifall.

Reservation hade anmälts av herrar *Lindblad*, *Widell*, *Johansson* i Fredrikslund, *Asplund*, *Andersson* i Djursholm, *Nordborg*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Persson* i Fritorp, *Jeppsson*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna och *Olsson* i Blädinge, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med anledning av herrar Nordborgs och Christiernssons m. fl. motioner I: 162 och II: 173 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa skyndsam utredning av de i motionerna berörda frågorna.

Herr Nordborg: Herr talman! Det minskade internationella varuutbytet har under en följd av år för vår sjöfartsnäring medfört ekonomiska verkningar av allvarligaste slag. Trampfarten har härvidlag haft att brottas med de största svårigheterna, och utan överdrift vågar jag påstå, att faran för ett ekonomiskt sammanbrott för många trampledare är överhängande. Det upplagda tonnaget har undan för undan ökats och var den första maj i år större än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Till utlandet försålles år 1932 24 fartyg emot 6 fartyg under 1931; sammanlagda tonnaget var för båda åren 55,000 bruttoton. Bland rederiföretagen ha under de senaste åren förekommit 12 konkurser, 18 likvideringar samt 23 utmätningar, och bankerna sitta säkerligen inne med vetskap om, att många trampredriers ekonomi är i hög grad underminerad.

Nu kan man ju invända mot detta, att sjöfarten har det besvärligt även i andra länder på grund av den världskris, som vi nu genomleva. Och detta är ju riktigt. Men vi få också komma ihåg att det finns länder, som tillfölje

Om åtgärder till sjöfartsnäringens stödjande. (Forts.)
billigare driftkostnader eller statssubventioner kunna driva sina fartyg med förtjänst, medan våra fartyg gå med förlust eller ligga stilla. De svenska redarna ha alltid ansett, att statssubventioner under sådana osunda former, som i vissa länder praktiserats, äro för det internationella transportväsendet till sjöss skadliga och förkastliga. Därför har heller ingen framställning under dessa år gjorts från rederinäringens män om statliga stödåtgärder av den art, som förekommer i andra länder.

Vid olika redarekonferenser, både nationella och internationella, samt man och man emellan har man ändå dryftat olika möjligheter i syfte att kunna komma över depressionsperioden. Många förslag ha framkommit, men svårigheterna att realisera något dylikt förslag ha varit för många och för stora. Nedskrotningssystemet har emellertid fångat det största intresset. Som bekant har detta system i en del länder vunnit tillämpning, och statliga anslag ha i dessa fall beviljats, ibland förenade med villkoret, att en viss procent av det upphuggna tonnaget skall ersättas med nytt, modernt och konkurrenskraftigt tonnage.

Då den svenska handelsflottan inom sig räknar ett stort antal omoderna och oräntabla fartyg har nedskrotningsfrågan bland våra redare omfattats med stort intresse, helst som man ansett, att en behöflig förnyelse av vårt trampontnage därigenom skulle kunna underlättas. Då den internationella sjöfarten i andra länder ansetts vara av den stora betydelse, att stora anslag och subventioner beviljats för dess understödjande, har den förhoppningen gjort sig gällande bland de svenska redarna, att ett relativt litet anslag hos oss skulle kunna ställas till förfogande, helst som en dylik åtgärd anses kunna rubriceras som en sund subvention. Ett svenskt föredöme har härvidlag också ansetts kunna stimulera utlänningarna, så att även från andra länders sida liknande åtgärder vidtoges. Man har ju därvidlag stött sig på det ofta hörda uttrycket, då det gällde att Sverige skulle gå med i tåten vid ratificerandet av Genèvekonventioner.

De nu åberopade omständigheterna ha varit anledningen till, att dessa motioner ha framförts. Det är ju inte så för sjöfarten som för andra näringar, att man genom tullar, export- eller importförbud kan hjälpa denna näring. Alla dessa åtgärder äro i stället åtgärder som skada sjöfarten. Därför har man icke kunnat finna någon annan väg att bringa hjälp än att föreslå ett nedskrotningssystem.

Det skall villigt erkännas, att det i de föreliggande motionerna icke finns något detaljerat förslag, men man hade tänkt sig att Kungl. Maj:t skulle, för den händelse det begärda beloppet beviljades, i sin ordning utfärda bestämmelser och villkor vid medlens användande.

Statsutskottet har nu i sin motivering framhållit, i likhet med kommerskollegium, att förhållandena synas vara »av den art, att starka bekymmer måste hysas i avseende å möjligheterna för vår svenska sjöfart att uppehålla den ställning densamma under årens lopp tillvunnit sig. Då nästan alla större industriländer tagit mått och steg för stödjande av sina sjöfarts- och varvsintressen, torde frågan om svenska statens ställning till dessa spörsmål även kräva ett beaktande».

För detta utskottets uttalande, som ju vittnar om en stor förståelse för saken, ber jag att få frambära ett varmt tack, och jag hoppas att också utskottets åsikt därutinnan på en eller annan väg skall kunna realiseras.

I fortsättningen av sitt yttrande åberopar emellertid utskottet, att kommerskollegium icke utan vidare ansett sig kunna tillstyrka särskilda åtgärder i anslutning till motionärernas förslag, och efter att ha omnämnt, att förevarande spörsmål kommer att upptagas till behandling på den stundande ekono-

Om åtgärder till sjöfartsnärings stödjande. (Forts.)

miska världskonferensen i London, förutsätter utskottet, »att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på det område, varom fråga är, och vidtager de åtgärder, som kunna befinnas erforderliga». Efter detta uttalande föreslår utskottet, att motionen icke skall vinna riksdagens bifall.

Motioner avslås ju i regel utan vidare, och därför får jag på nytt tacka utskottet för den välvilliga motiveringen för sitt avslagsyrkande.

Men efter denna eloge måste jag göra några reflexioner. Kommerskollegium har icke »utan vidare» ansett sig kunna tillstyrka motionärernas förslag, dels med anledning av den ovanliga formen av stödåtgärden och dels därför att stödåtgärdens effekt skulle kunna ifrågasättas. Men i sin kläm förklarar sig kommerskollegium tillstyrka, att »riksdagen, i anledning av förevarande motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om skyndsamt verkställande av utredning i vad mån behov av stödåtgärder från statens sida för sjöfarten särskilt under den nuvarande allmänna krisen föreligger samt rörande de lämpligaste formerna för eventuellt behövliga dylika åtgärder».

Då kommerskollegium, som sålunda icke »utan vidare» ansett sig kunna tillstyrka motionerna, ändå i anledning av dessa föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t i allmänt utredande syfte, och då utskottet i sin motivering ansett, att frågan om statens ställning till ifrågavarande spörsmål kräver beaktande, kan jag inte förstå varför utskottet motsatt sig åtminstone en skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet.

Som huvudskäl anföres av utskottet kostnadsfrågan. För egen del är jag också motståndare till en hel del skrivelser med begäran om utredningar, då det gäller rena struntsaker. Men i det här fallet gäller det en hel näring, som är i nöd, och då anser jag att man hade kunnat begära, att kostnadsfrågan för en utredning icke skulle behöva ställas i vägen. Med hänsyn till rederi- och varvsintressena hade det varit ett ringa offer, eller kanske rentav en förtjänst för staten, om riksdagen beviljat ett belopp, som åtminstone till en del hade fått utgå av medel för arbetslöshetens bekämpande. Inte endast rederi- och varvsrörelsen hade haft nytta därav, utan också andra förvärvsgrenar, varjämte arbetstillfällen hade skapats. Svenska varvsföreningen har också ingått till utskottet med en skrivelse, i vilken nedskrotningsfrågan närmare ventilerats, och i denna skrivelse förekommer även ett nybyggnadsprogram.

De farhågor, som anförts med hänsyn till järnhanteringen, kan jag ju förstå. Men det har aldrig varit meningen att komma vare sig järnhanteringen eller någon annan näring till livs. Och enligt min uppfattning hade det därvidlag varit mycket lätt att träffa en överenskommelse mellan de olika parterna, så att ingen näring skulle ha skadats.

Utan att nu ingå på någon redogörelse för vår sjöfartsnärings betydelse för landet, ty det antar jag att herrarna ha reda på själva, skall jag endast peka på några omständigheter, som enligt min mening äro värda beaktande när frågan skall avgöras.

Under världskriget, då landets försörjning var beroende av handelsflottan, var fartygs försäljning till utlandet genom lag förbjuden. Denna lag gällde långt efter kriget, och man kan anse, att den lagen bär största skulden till att Sverige i dag har så mycket gammalt tonnage, att det endast är Grekland, som i detta avseende överträffar oss.

Redarnas fria förfoganderätt över fartygen var även under kriget författningsenligt begränsad, och för att kunna få förfoga över ett fartyg för en resa fordrades ofta, att ett kompensationsfartyg skulle ställas till förfogande, vilket ofta innebar, att man fick lov att inköpa ett gammalt fartyg från utlandet just för detta syfte.

Om åtgärder till sjöfartsnäringsens stödjande. (Forts.)

Krigsriskförsäkringskommissionens överskott, 41 miljoner, användes till täckande av den vanskötta bränslekommissionens skulder och förluster. Och i stället för subventioner, som beviljats i en hel del andra länder, har nu begärts ett blygsamt belopp, som inte ens lär vara en procent av den krigskonjunkturskattesumma, som avkrävdes redarna under kriget.

Som exempel på handelsflottans betydelse för landet skall jag be att få anföra, att år 1930 kunde 189 miljoner uppföras på inkomstsidan av Sveriges betalningsbalans med utlandet. Detta belopp täckte underskottet i handelsbalansen, 112 miljoner, och lämnade dessutom ett betydligt bidrag till täckande av andra transaktioner utomlands. Detta var alltså vad rederinäringen inbringade för landet.

Staten har också bistått andra näringar, ja, till och med enskilda företag, med långt större belopp än vad det här är fråga om. Jag skall be att få nämna åtgärderna till förmån för jordbruket, betodlingen, stenhuggerier, sågverk och fabriker. Statsbanornas elektrifiering och tullar i allmänhet kan man också räkna som dylika stödåtgärder — beträffande tullarna är det måhända för mycket att säga i allmänhet, men i stor utsträckning innebära de dock stödåtgärder till vissa näringar eller näringsgrenar.

Slutligen bör man också beakta, att det tonnage, som svenska redare nu äro tvungna att sälja till utlandet, i synnerhet till randstaterna, ökar den redan hårda konkurrensen och därigenom göras förhållandena ännu sämre.

Jag beklagar, att jag nu så länge tagit kammarens tid i anspråk. Till min ursäkt ber jag att få anföra, att vi aldrig från sjöfartshåll kommit med några krav liknande detta, något som varit förestavat av den uppfattningen, som vi ha hyst, att det statsfinansiella läget icke tillåtit några dylika åtgärder. I förevarande fall tror jag emellertid att om ingenting göres, vare sig det nu skall bli på detta sätt eller på något annat, kommer det att göra läget än värre.

Herr talman! Då jag förstår, att ett bifall till min motion nu icke kan tänkas, har jag anslutit mig till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen, till vilken jag sålunda ber att få yrka bifall.

Häri instämde herrar *Widell, Borell och von Geijer.*

Herr Svensson, Martin: Herr talman! Motionärerna ha här begärt ett anslag på 2,800,000 kronor för nedskrotning av äldre fartyg. Vid behandlingen av ärendet har statsutskottets tredje avdelning stött sig på kommerskollegii utlåtande, i vilket kollegium ställer sig synnerligen välvilligt till vad motionärerna föreslagit i så måtto, att även kommerskollegium anser, att vissa åtgärder böra vidtagas för att stödja rederinäringen. Men när det gäller frågan på vilket sätt man skulle lämna detta stöd, framgår det av kommerskollegii yttrande, att det inte anser de stödåtgärder, som motionärerna föreslagit, ensamt vara tillfyllest, utan att även andra uppslag kunna böra beaktas. Därför slutar kommerskollegium med att tillstyrka en skrivelse till Kungl. Maj:t om »skyndsamt verkställande av utredning i vad mån behov av stödåtgärder från statens sida för sjöfarten särskilt under den nuvarande allmänna krisen föreligger samt rörande de lämpligaste formerna för eventuellt behövliga dylika åtgärder».

Utskottsmajoriteten har i huvudsak haft samma tankegång, men den har dock icke ansett det överensstämmande med vanlig praxis, att riksdagen kommer med en begäran om skrivelse, då det förslag, som kommerskollegium framfört, ligger utanför motionens ram. Jag kan inte se annat än att det, om utskottsmajoritetens förslag bifalles, blir en lika välvillig behandling av frågan

Om åtgärder till sjöfartsnäringens stödjande. (Forts.)

hos Kungl. Maj:t. Säkerligen kommer rederinäringen icke att underlåta att göra sig påmint med stöd av vad riksdagen uttalat i sin motivering. Dessutom har Kungl. Maj:t under det förhållandet, att utskottsmajoritetens förslag vinner bifall, en större rörelsefrihet än om riksdagen skulle antaga reservanternas förslag om en anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa skyndsamt utredning av de i motionen berörda frågorna, d. v. s. ekonomiskt ingripande för att hjälpa rederinäringen med att skrota ned en del äldre fartyg.

Detta har också samband med ett internationellt samarbete mellan Sverige och andra länder, men man kan icke finna motiv i vad motionärerna ha skrivit till att taga upp ett sådant samarbete, utan det får man söka genom kontakt på annat sätt.

Utskottsmajoriteten har haft en lika välvillig avsikt som reservanterna, och då jag har den meningen, att man genom att bifalla utskottsmajoritetens förslag följer en ganska vanlig riksdagspraxis och att de synpunkter, som kunna vara värda beaktande, komma att upptagas av Kungl. Maj:t, samt dessutom även lämna Kungl. Maj:t en större rörelsefrihet, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nordborg: Herr talman! I fråga om den internationella sidan av frågan är det alldeles riktigt, att utskottet i sin motivering anfört denna sak. Men hade det inte varit bättre att genom en skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla detta? Konferensen i London kommer ju nämligen att börja ganska snart; det är inte lång tid dit. Vi kunna inte begära, att Kungl. Maj:t skall sitta och läsa allting, som skrives i utskottens motiveringar, utan vill man någonting, får man väl skicka in en skrivelse och inte bara platoniskt omnämna sina önsknings i en motivering.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Asplund: Herr talman! Jag måste påpeka, när det här ideligen talas om »utskottsmajoriteten», att det föreligger en reservation av 12 sinesemellan enhålliga reservanter i ett 24-mannautskott — majoritetens övervikt är sålunda endast lottens övervikt.

Reservanterna ha stött sig på kommerskollegii yttrande och anse en skyndsamt utredning nödvändig. Jag vill utöver vad den förste ärade talaren framhållit även framhålla den andra sidan av saken, nämligen betydelsen av att åt landet bevara de stora skrotkvantiteter, som man erhåller såväl vid förestående nedskrotningar inom marinen som inom handelsflottan. När det gäller det skrot, som här faller, är det mycket lätt att sortera olika kvaliteter från varandra, och man får även relativt stora mängder. Det hjälper järnverken, och särskilt handelsjärnverken, på ett helt annat sätt än när dessa vid sina inköp av skrot måste hålla sig till vad som av små skrothandlare här och där i riket samlas ihop av alla möjliga slag av järn- och stålsorter, som inte passa att blanda ihop med varandra.

Genom att denna utredning kommer till stånd och även omfattar användandet av fartygsskrotet, kan man sålunda på ett bättre sätt hjälpa järnhanteringen än genom det nuvarande allmänna exportförbudet på skrot. Blir det då större tillgångar, så att dessa inom den närmaste tiden icke kunna utnyttjas av järnverken, så föreligger alltid möjligheten att i ökad utsträckning bevilja licenser för de mindre skrotkvantiteter, som förekomma i marknaden. Också herr Örne får på sätt och vis sitt önskemål att lätta på det nuvarande exportförbudet uppfyllt, om man kan ordna denna sak på ett förnuftigt sätt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas yrkande.

Om åtgärder till sjöfartsnäringens stödjande. (Forts.)

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nordborg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 113, röstar
Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

*Om sänkning
av statsrådets
löner.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 114, i anledning av väckt motion om sänkning av regeringsmedlemmarnas löner.

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 hade Kungl. Maj:t i avseende å andra huvudtiteln, innefattande anslagen till justitiedepartementet, upptagit ordinarie anslagen dels till lönefyllnad åt statsministern, dels till statsråden utan departement, dels ock till departementschefen med oförändrade belopp, respektive 6,000, 72,000 och 24,000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t under tredje—åttonde huvudtitlarna samt tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till utrikes-, försvars-, social-, kommunikations-, finans-, ecklesiastik- och handelsdepartementen, upptagit anslagen till vederbörande departementschefer med oförändrade belopp, nämligen till ministern för utrikes ärendena med 40,000 kronor och till en var av övriga departementschefer med 24,000 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom* m. fl. väckt motion, nr 15, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1933/1934 sänka regeringsmedlemmarnas löner med 40 procent.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med avslag å herr Kilboms m. fl. motion, II: 15, i riksstaten med oförändrade belopp upptaga

a) under andra huvudtiteln ordinarie anslaget till lönefyllnad åt statsministern, 6,000 kronor;

b) under samma huvudtitel ordinarie anslaget till statsråden utan departement, 72,000 kronor;

c) under samma huvudtitel ordinarie anslaget till departementschefen, 24,000 kronor;

Om sänkning av statsrådets löner. (Forts.)

d) under tredje huvudtiteln, ordinarie anslaget till departementschefen, ministern för utrikes ärendena, 40,000 kronor; samt

e) under respektive fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och tionde huvudtitlarna ordinarie anslaget till departementschefen, 24,000 kronor.

Herr Nerman: Herr talman! De motioner, som utskottet avstyrker här och i nästa utlåtande, förelägo också i fjol och avlivades då också ganska hastigt. Jag skall heller inte i år vålla mycken tidsspillan, men ett par synpunkter kanske man kan få kostas på.

Det är intressant för den, som kommer med i en så kallad demokratisk folkrepresentation, att finna, hur litet en sådan folkrepresentation finner sig berörd av bristen på ekonomisk demokrati i sitt samhälle. Medan de flesta medborgare ha fått se sina små inkomster betydligt minskas, ofta helt försvinna, anses det alljämt som sig bör, att de höga ämbetsmännens löner i stort förbli obeskurda. Man tycker emellertid, att något kunde man pruta på exempelvis statsrådets löner. Så tyckte i fjol också ett dussin av denna kammars ledamöter och tillkännagåvo detta i en votering. Det var både bondeförbundare och socialdemokrater, socialdemokrater på vänsterkanten. I fråga om ämbetsmännens löner i övrigt var det inte ens några socialdemokrater som reagerade, utan bara herr Henriksson och jag. I fjol motionerade, utom vi kommunister, också två bonderepresentanter, herrar Henriksson och Pålsson, om sänkning av statsrådets arvoden. I år ha de två herrarna givit tappt. — Det är inte valår i år!

Om jag hade en så blåögd tro på den borgerliga demokratin som till exempel utskottets socialdemokrater tyckas ha, skulle jag förvåna mig över en sådan likgiltighet för demokratin, över att man här låter allting förbli vid det gamla. Jag är övertygad om att en allmän lönesänkning för alla högre ämbetsmän skulle — om den också inte gav miljoner — i alla fall verka mycket gott som bevis på samhörigheten med massorna i kristider, och jag tror, att den skulle verka mera för demokratin än tio uniformsförbud. Diktaturernas män tyckas begripa saken bättre. I Sovjetunionen har revolutionens ledande krafter inga överklasslöner, och man läste för en tid sedan i tidningarna, att Hitler hade avstått någon del av sin lön.

Nu tror jag inte på den borgerliga demokratiens blick för folkpsykologi, och därför kommer det inte att förvåna mig, om vid den votering, jag kommer att besvara kammaren med, både bondeförbundare och vänstersocialdemokrater komma att retirera från sina linjer i fjol. Kanske inte ens herr Henriksson vill göra svårigheter för demokratiens dignitärer i detta nådens och den goda marknadens år!

Herr talman! Jag yrkar avslag på utskottets hemställan och bifall till den kommunistiska motionen.

Herr Svensson, Martin: Herr talman! Jag tror, att man kan säga, att den uppfattningen nog är allmän inom kammaren, att man inte kan gå till en löne-reducering på sådana grunder, som i motionen angivas. Man må ha vilken uppfattning som helst beträffande de lämpligt avvägda lönerna för statsråden, så måste väl en lönereduktion fotas på starkare skäl än dem, som motionären har stött sitt yrkande på.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Herr Nerman vädjade också till »vänstersocialisterna» eller insinuerade något om dem. Jag har varit något sådant och kommer förmodligen att vara det på mitt sätt.

Om sänkning av statsrådets löner. (Forts.)

Med anledning av denna uppfordran vill jag då säga, att detta yrkande i kommunistmotionen måste jag också rösta emot, därför att det är lösligt tillhugget. Det går väl inte an att småplottra så här på en enda punkt.

I diktaturerna, som herr Nerman åberopade sig på, har mer eller mindre ändrats hela systemet, herr Nerman. Men att komma med en sådan här lapp på gamla klutar, varigenom statsråden skulle utan jämförande urskillning få väldigt mindre än chefer i en mängd enskilda företag och även stats- och kommunalanställda personer, advokater, ingenjörer och andra, ligger utanför mina partipolitiska fallenheter. Om ni väckt förslag att avskaffa det nuvarande samhället och giva alla lika inkomster, hade det onekligen varit mera reson i förslaget.

Herr **Nerman**: Jag vill bara i anledning av herr Lindhagens inlägg upplysa om att i nästa fråga begäres från samma håll beskärning av andra högre statsämbetsmäns löner.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmanen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Nerman*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, som föranleddes av bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmanen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nerman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Nermans yrkande i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmanen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

*Om sänkning
av arvodena
för vissa full-
mäktige m. fl.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 115, i anledning av väckt motion angående sänkning av arvodena för bankofullmäktige m. fl. arvestagare.

I en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom* m. fl. väckt motion, nr 141, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen anhålla, att regeringen måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande av reducering med fyrtio procent av arvodena för bankofullmäktige, riksgäldsfullmäktige, fullmäktige i statens affärsdrivande verk, för ledamöterna i statens styrelser och nämnder, i de statliga monopolföretagen, ävensom för övrigt jämförliga arvestagare, exempelvis kommittéledamöter, i den mån regeringen direkt eller indirekt ägde inflytande på arvodenas fastställande.

Om sänkning av arvodena för vissa fullmäktige m. fl. (Forts.)

Ifrågavarande motion hade remitterats till statsutskottet, i vad densamma ankomme på detta utskotts handläggning.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att herr Kilboms m. fl. ifrågavarande motion, II: 141, i de delar, varom nu vore fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **Nerman**: Med samma principiella motivering som nyss ber jag få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den kommunistiska motionen.

Herr **Svensson, Martin**: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Lindhagen**: I debatten om den förra motionen trodde jag, att löne-nedsättningen gällde endast för statsråden. Nu finner jag, att motionen utvidgats i någon mån genom det av mig förbisedda förslag, som nu föreligger. Men varför äro statsråden utbrutna i en särskild motion? Det blir vidare svårt att få folk på statens högsta poster med denna ensidiga nedsättning med icke mindre än 40 %. Jag medger, att ett förslag om att något nedsätta alla ämbetsmäns löner i anslutning till en allmän lönenedsättning med eller utan en progressiv reduktion kan vara något att överväga, liksom en nedsättning i anslutning till vad som skett med riksdagsledamöternas arvoden.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 116, i anledning av väckt motion angående föreskrifter till förhindrande av mångsyssleri bland de högre tjänstemännen.

I en inom andra kammaren av herr *E. Andersson* i Stockholm m. fl. väckt motion, nr 9, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till regeringen hemställa om utfärdande av föreskrifter till förhindrande av det mångsyssleri, som nu i stor utsträckning förekomme bland de högre tjänstemännen, samt att regeringen vid tillsättande av kommittéer och sakkunniga måtte beakta de i motionen anförda erinringarna.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att herr Anderssons i Stockholm m. fl. ifrågavarande motion, II: 9, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Nerman**: Jag ber med hänvisning till motiveringen i motionen att få yrka avslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr **Svensson, Martin**: Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om förhindrande av mångsyssleri bland de högre tjänstemännen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till vägbyggnader och vägunderhåll jämte i dessa ämnen väckta motioner.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölles.

*Ang. vissa
anslag av
automobil-
skattemedel.*

Punkten 7.

Under punkten 18 av sjätte huvudtiteln i innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 9,582,100 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel, dels ock antaga under punkten infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 maj 1930 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel.

Vidare hade Kungl. Maj:t under punkten 19 av nämnda huvudtitel föreslagit riksdagen dels till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 38,328,400 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel, dels ock medgiva, att av landsbygdens andel för budgetåret 1933/1934 av automobilskattemedlen finge disponeras ett sammanlagt belopp av högst 1,800,000 kronor för tilldelning av ett tillfälligt extra tilläggsbidrag åt mera betungade väghållningsdistrikt för 1933 års kostnader för vägunderhåll och vinterväghållning, att utgå vid sidan av det enligt 3 § 1 mom. förordningen om fördelning av automobilskattemedel utgående bidraget av 45 procent och i huvudsaklig överensstämmelse med de under punkten 18 av statsrådsprotokollet angivna grunderna.

Slutligen hade Kungl. Maj:t under punkten 20 av samma huvudtitel föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel, nu 15,600,000 kronor, med 450,000 kronor till 15,150,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *A. Nylander* väckt motion, nr 62, däri hemställts, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att så begränsa kostnaderna för vägarnas underhåll, att ett beräknat belopp av 50,500,000 kronor icke överskredes;

dels en inom andra kammaren av herr *E. Lindmark* m. fl. väckt motion, nr 158, däri hemställs, att riksdagen måtte besluta under punkt 19 sjätte huvudtiteln, att av landsbygdens andel för budgetåret 1933/1934 av automobilskattemedel finge disponeras ett sammanlagt belopp av 2,650,000 kronor för tilldelning av ett tillfälligt extra tilläggsbidrag åt mera betungade väghållningsdistrikt för 1933 års kostnader för vägunderhåll och vinterväghållning att utgå vid sidan av det enligt 3 § 1 mom. förordningen om fördelning av automobilskattemedel utgående bidraget av 45 % och i huvudsaklig överensstämmelse med de i motionen föreslagna grunderna;

dels en inom andra kammaren av herr *J. Nilsson* i Hörby m. fl. väckt motion, nr 328, vari hemställts, att riksdagen ville besluta att med ändring av Kungl. Maj:ts förslag beträffande disposition av automobilskattemedlen för budgetåret 1933/1934, sedan bidrag till vägunderhåll m. m. först undantagits,

Ang. vissa anslag av automobilskattemedel. (Forts.)

av de återstående medlen 15 % måtte tilldelas städerna och 85 % landsbygden;

dels ock en inom andra kammaren av friherre *A. de Geer* m. fl. väckt motion, nr 373, däri hemställdts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om utfärdandet av direktiv till kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelserna, att vid väg- och brobyggnaders igångsättande utbyggandet av s. k. skenfria korsningar tills vidare finge förekomma endast, då trafiksäkerheten detta oundgängligen påkallade, och att i stället framför allt sådana vägföretag skulle igångsättas, som kunde anses verka stimulerande för produktionen och underlätta avsättningen av skogsprodukter eller andra näringslivets alster.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A) 1) att Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 16 maj 1930 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel ej måtte av riksdagen bifallas;

2) att herr Nilssons i Hörby m. fl. motion II: 328 ej måtte av riksdagen bifallas;

B) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, måtte till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 10,192,100 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

C) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, måtte till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 40,768,400 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

D) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Lindmarks m. fl. motion II: 158, måtte medgiva, att av landsbygdens andel för budgetåret 1933/1934 av automobilskattemedlen finge disponeras ett sammanlagt belopp av högst 1,800,000 kronor för tilldelning av ett tillfälligt extra tilläggsbidrag åt mera betungade väghållningsdistrikt för 1933 års kostnader för vägunderhåll och vinterväghållning, att utgå vid sidan av det enligt 3 § 1 mom. förordningen om fördelning av automobilskattemedel utgående bidraget av 45 procent och i huvudsaklig överensstämmelse med de under punkt 18 av statsrådsprotokollet angivna grunderna;

E) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, måtte minska det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel, nu 15,600,000 kronor, med 450,000 kronor till 15,150,000 kronor;

F) att herr Nylanders motion I: 62, i vad den avsåge kostnaderna för vägnarnas underhåll, ävensom den av friherre de Geer m. fl. väckta motionen II: 373 ej måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Grönvik och *Andersson* i Ovanmyra, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka den av herr Nilsson i Hörby m. fl. väckta motionen II: 328.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Vid denna punkt finns antecknad en reservation, vari yrkas bifall till en av riksdagsmannen Janne Nilsson i Hörby med flera i andra kammaren avgiven motion, i vilken hemställdts om sådan ändring i fördelningen av bilskattemedlen, att den till städerna utgående andelen skulle minskas från 20 till 15 %. Med hänsyn till de många mil vägar,

Ang. vissa anslag av automobilskattemedel. (Forts.)

som komma på landets vägdistrikt, jämfört med de vägar och gator, som städerna ha att underhålla och bygga, måste man väl ändå säga, att det proportionellt sett är väl stor andel, som tillkommer städerna. Tager man så i betraktande, att automobilskattemedlen ha tendens att minska och lägger märke till det dryga underhåll, som är förenat med uppehållandet av landsbygdens vägar, det skick, vari de måste hållas, de krav, som ställas på ombyggnader och förbättringar med mera, så är det fullt berättigat, att en sådan förskjutning äger rum, som i denna motion påyrkas.

Jag ber, herr talman, få yrka bifall till utskottets utlåtande med den ändring på denna punkt, som uti reservationen hemställes.

Herr statsrådet **Leo**: Herr talman! Jag har av behandlingen av ett annat ärende i andra kammaren varit hindrad att närvara här från debattens början och har hört, att de olika punkterna i detta statsutskottsutlåtande äro klubgade med undantag av den nu under behandling varande. Jag skall emellertid med herr talmannens tillstånd be att få säga ett par ord beträffande utskottets förslag att i stället för som Kungl. Maj:t förordat, till vissa vägbyggnadsanslag taga medel ur automobilskattefonden, lägga dessa medel på den allmänna skattebudgeten.

Jag hade föreslagit, att för byggandet av enklare bygdevägar, ödebygdevägar och tillfartsvägar till Inlandsbanan, en sammanlagd summa av 3,050,000 kronor skulle överföras från den allmänna skattebudgeten till automobilskattemedlen. Detta förslag har av utskottet avstyrkts såsom mindre tillrådligt. Staten bör, säger utskottet, alltså i viss utsträckning bidra med allmänna skattemedel till våra vägars byggande.

Jag är fullt överens med utskottet därom, att staten inte skall undandraga sig att vara med om att av allmänna skattemedel bekosta byggandet och förbättrandet av våra vägar, men jag antager, att också statsutskottet måste medge att i en tid med svår statsfinansiell situation, sådan som vi för närvarande leva i, kan det vara befogat, att man lättar på skattebudgeten för att taga medlen på annat håll, och det bör vara så mycket mer befogat som staten av skattemedel ger ut stora belopp för våra vägar *utöver dem*, som komma till synes på sjätte huvudtiteln. Jag vill erinra om, att vid sidan av det belopp som ur skattemedel anslagits till våra vägar under nämnda huvudtitel har ur skattebudgeten under de senaste tio åren utgått inte mindre än omkring 130 miljoner genom arbetslöshetskommissionen till byggande och förbättrande av våra vägar. Man kan således inte säga annat än att staten både hittills bidragit och fortfarande med stora belopp bidrager till kostnaderna för vårt vägväsen. Då jag nu denna gång efter framställning av finansministern föreslog, att 3,050,000 kronor skulle överföras från skattemedel till automobilskattemedel, ansåg jag mig kunna göra detta så mycket hellre som samtidigt föreslås under rubriken »Fonden för förslag till statsverket», att 25 miljoner av upplånade medel skola ställas till förfogande för byggande och förbättrande av vägar. Vårt vägväsende kommer således, om detta förslag, som jag hoppas, går igenom, att få utöver det belopp, som äskats på sjätte huvudtiteln, ett belopp av 25 miljoner, och även dessa 25 miljoner komma ju, även om de till att börja med skola lånas upp, småningom att betalas tillbaka av skattemedel, ty vägarna själva ge ju ingen avkastning, ingen ränta, som kan användas till amortering av upplånade medel.

I sitt utlåtande anför utskottet, att uttagandet av ifrågavarande 3,050,000 kronor av allmänna skattemedel i stället för, som i propositionen föreslagits, av automobilskattemedel, inte kommer att medföra någon förändring av budgetens slutsumma, enär utskottet förutsätter att en motsvarande minskning skall

Ang. vissa anslag av automobilskattemedel. (Forts.)

ske av de belopp, som av regeringen begärts för bekämpande av arbetslösheten. Jag har svårt att förstå det resonemanget, ty i ena fallet rör det sig om låne-medel och i andra fallet om skattemedel. Statsutskottets förslag kommer att utan minsta tvivel medföra, att skattebudgeten höjes med 3,050,000 kronor, oavsett om man minskar de föreslagna lånebeloppen med motsvarande summa eller inte.

Jag vill vidare säga, att då statsutskottet har gjort denna ändring i Kungl. Maj:ts förslag, föreställer jag mig, att motivet huvudsakligen varit, att man velat tillgodose landsbygdens intressen i något större utsträckning än Kungl. Maj:t föreslagit. Emellertid är jag rädd för att man därvid har begått ett misstag, ty är det så, att Kungl. Maj:ts förslag om upplåning av medel till anläggning och förbättring av vägar går igenom, så kommer enligt utskottets förslag landsbygden att få till sitt vägväsen 610,000 kronor *mindre* än om utskottet följt Kungl. Maj:ts förslag. Dessa 610,000 gå visserligen inte förlorade för vägväsendet, men de tillfalla städerna, och det är således städerna, som komma att göra förtjänst på statsutskottets förslag. Detta är nu ett resultat, som jag inte har någon anledning att beklaga, men jag misstänker, att det inte var ett sådant resultat, utskottet hade i tankarna, då utskottet gjorde ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

Jag har intet särskilt yrkande att framställa, herr talman. Jag har i själva verket ingen orsak att klaga, eftersom vägväsendet i sin helhet enligt utskottets förslag kommer att få lika mycket som jag föreslagit, och den omständigheten, att statsutskottet höjer skattebudgeten med 3,050,000 kronor, innebär ju ett bekymmer, som närmast drabbar finansministern.

Herr **Kvarnzelius**: Naturligtvis skulle det, herr talman, ha varit behagligast för statsutskottet att, som vi i allmänhet göra, följa Kungl. Maj:t. I detta avseende ha vi emellertid inte ansett oss kunna göra det, och vi ha haft synnerligen goda skäl för denna vår uppfattning. Då vi i år gingo med på att taga över fem miljoner kronor direkt av automobilskattemedlen till nyanläggningar av vägar, så tyckte vi, att det var för mycket att även gå in för Kungl. Maj:ts förslag om att bygga ödebygdsvägar och att bygga tillfartsvägar till inlandsbanan för automobilskattemedel. Det är ju ganska främmande för vad som hör till motortrafik i allmänhet, så att jag tycker, att statsrådet kunde vara rätt så belåten med det resultat, vartill statsutskottet i detta avseende i alla fall kommit, genom att vi i det stora hela gått med på Kungl. Maj:ts förslag även i fråga om anlitande av automobilskattemedel, för att i en för närvarande budgetärt tryckt situation kunna så långt som möjligt gå Kungl. Maj:ts önskingar till mötes. Är det nu så, att herr statsrådet anser, att genom våra åtgöranden städerna få något för mycket, så finnes det ju ett gynn-samt tillfälle att instämma med herr Nilsson i Gränebo i hans yrkande, varigenom man åtminstone till en viss del kunde rätta till missförhållandena. Men jag tror inte, att statsrådet är beredd att göra det.

I anledning av vad herr andre vice talmannen yttrade vill jag endast säga, att vi snart komma att ha — man kan visserligen inte säga på riksdagens bord, men väl på Kungl. Maj:ts bord — ett förslag till en förändrad väglagstiftning. Vid sådant förhållande tycker jag för min del — och det tyckte också utskotts-avdelningen och utskottet i övrigt med undantag för reservanterna — att det inte är lämpligt, att man börjar lappa på sådana här småsaker, som det här är fråga om: om det skall vara 15 procent eller 20 procent av en viss del av automobilskattemedlen, som skola gå till städerna eller inte. Det där är en fråga för städerna och en del landsbygd. Det är en fråga, som måste prövas i ett större sammanhang och under förhållanden, som man hoppas skola bli sådana,

Ang. vissa anslag av automobilskattemedel. (Forts.)
att inte längre den förfärande depression rasar i landet, som vi för närvarande ha. Såsom frågan nu ligger, kan jag för min del inte se någon anledning, varför man i något avseende skulle avvika från vad utskottet föreslagit, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Såvitt jag har funnit förekommer inte i vägsakkunnigas betänkande något uttalande om fördelningen av automobilskattemedlen mellan städerna och landsbygden. Jag ber nu blott att få taga fasta på vad statsutskottets ärade ordförande har uttalat, och jag hoppas, att även den synpunkten kommer att beaktas, när man tar slutlig ståndpunkt till frågan om en vägreform, så att alltså även en rättvisare fördelning i nämnda avseende må komma till stånd.

Herr Nylander: Herr talman! Jag föranleddes att begära ordet med anledning av herr andre vice talmannens uttalande här, då han ansåg nödvändigt påpeka, att städernas andel av automobilskattemedlen var oproportionerligt hög i jämförelse med landsbygdens andel.

Jag vill då erinra om, att, när automobilskatten infördes, tillämpades mycket riktigt den bestämmelsen, att landsbygden skulle ha 80 procent och städerna 20 procent, men huru har det blivit sedan? Jo, ifråga om fördelningen av automobilskattemedlen har skett en förskjutning till landsbygdens förmån beträffande en del poster som skola betalas av dessa medel. Först och främst ha vi 30 procent till vägunderhåll, vidare hela vägorganisationen i länen och ett särskilt byggnadsanslag å $5\frac{1}{4}$ miljon kronor. Dessa poster dragas ifrån, innan fördelning sker mellan städerna och landsbygden. Jag beräknade för en tid sedan, huru det förhöll sig med detta, och jag kunde då konstatera, att enligt det sista årets räkenskaper, som föreligga färdiga, fingo städerna endast 14,7 procent av det totala beloppet. Då herr andre vice talmannen i enlighet med den av herr J. Nilsson i Hörby väckta motionen talade för, att städerna endast borde ha 15 procent, så är detta alltså ett önskemål, som redan är uppfyllt, då städerna icke ens ha så mycket.

Herr andre vice talmannen sade vidare, att 1929 års vägsakkunnigas förslag ingenting nämner om automobilskattemedlens fördelning, och det är riktigt så till vida, att de sakkunniga icke ha utformat något förslag om fördelningsprocent och dylikt, men vi veta, att de sakkunniga ha sagt ifrån, att de anse, att i samband med denna lagstiftnings genomförande frågan om städernas och landsbygdens förhållande till varandra, när det gäller fördelning av automobilskattemedlen, bör göras till föremål för övervägande. Den saken är alltså icke bortglömd.

Herr talman, jag skall icke vidare förlänga debatten utan ber endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till den av herr Nilsson i Hörby m. fl. i ännu väckta motionen II:328; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 118, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning» gjorda framställningar om anslag till förvärvande av mark för landningsfält för flygplan m. m.

Ang. för-
värvande av
mark till
landningsfält
för flygplan
m. m.

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 hade Kungl. Maj:t under postverket (punkterna 2 och 3 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning. Bil. 2.» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen dels att till förvärvande av mark till landningsfält för flygplan för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor, dels ock att till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

a) att Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till förvärvande av mark till landningsfält för flygplan ej måtte av riksdagen bifallas;

b) att riksdagen måtte till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Asplund*, *Wallen*, *Bergström*, *Nylander*, *Andersson* i Djursholm, *Anderson* i Råstock, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör och *Norling* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) till förvärvande av mark till landningsfält för flygplan för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor, att utgå av lånemedel;

b) till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Herr *Nilsson*, *Johan*, i Malmö: Herr talman! Detta ärende berör frågan om passageraretrafik och posttrafik medelst flygplan inom landet. Redan år 1931 beslöt riksdagen att anslå ett mindre belopp för igångsättande av en utredning, och förra året, 1932, kom Kungl. Maj:t fram med ett förslag, som avsåg att hjälplandningsfält skulle anläggas, i första utbyggnaden å var tionde mil och i andra utbyggnaden å var femte mil, allt för att säkerställa såväl passageraretrafikflygning som i synnerhet nattpostflygning. Nattpostflygningen kan icke komma till sin rätt med mindre den kan drivas året om. Riksdagen var också i fjol nog förutseende att fatta beslut om anläggning av dessa hjälplandningsfält. Man kan säga, att saken i själva verket är avgjord och att det i år endast gäller att i konsekvens härmed bevilja behövliga medel för andra utbyggnaden.

Nu har emellertid saken behandlats på det sätt inom statsutskottet, att utskottet delat upp sig i två lika stora hälfter. Den ena har med den förseglade sedeln tillhjälp eller lottens tillhjälp, vilketdera man nu vill kalla det, kommit att stå för utskottets utlåtande. Jag kan till och med säga, att, om det hade räknats rätt vid första omröstningen, så hade det varit vi reseranter som kommit att stå för utskottets utlåtande. Vid omröstningen inom utskottet var det nämligen en ledamot av utskottet som icke blev medräknad. Om han

Ang. förvärfvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
vid voteringen, som sker med uppresning, suttit för länge eller om man räknat fel, vet jag icke, men han anmälde förhållandet strax efter omröstningens slut. Men då företogo vi en hemlig omröstning med det resultat som nu föreligger här.

Vad är nu orsaken till, att den andra hälften av utskottet icke gått med på Kungl. Maj:ts förslag, som egentligen endast är en konsekvens av riksdagens i fjol fattade beslut? Inom statsutskottet har det alltid varit så, att det funnits några som varit fullständiga motståndare till all trafikflygning och alla anslag som givits för detta ändamål. Om man från deras sida i några fall gått med, har det skett med synnerligt stor tvekan, bland dem utskottets ärade ordförande.

Förra året, då vi i princip, som jag nyss nämnt, hade att taga ståndpunkt till detta förslag, som vi nu få i konsekvens på nytt besluta om, fanns det också ett par reservanter, nämligen utskottets ärade ordförande och herr Rosén, som vi numera icke ha nöjet att se här i kammaren. Men när saken skulle föredragas i kammaren, försvunno reservanterna. Riksdagen fattade därför sitt beslut fullkomligt enhälligt. Det är klart, att en del av kammarens ledamöter undrar, varför riksdagen det ena året enhälligt kan fatta beslut i en sak och statsutskottet det följande året kan dela upp sig i två lika stora hälfter. Emellertid tillkommer det icke mig att svara för andra än de tolv, om jag nu skall gå så långt, som jag tillhör. De andra få svara för sig själva, ifall det skulle bli behöfvligt. Jag kan icke inse annat än att vi tolv reservanter intaga en konsekvent ståndpunkt i enlighet med det beslut, som riksdagen fattade i fjol. Det gäller i år att besluta om den andra utbyggnaden. Till den första utbyggnaden, avseende hjälplandningsfält å var tionde mil, anvisades medel förra året. I år gäller det att anvisa medel till hjälplandningsfält å var femte mil. De skola å ena sidan sträcka sig till Malmö från Stockholm och å andra sidan från Malmö upp till Göteborg och vidare till norska gränsen för att på det sättet få förbindelse med Norge. Det är detta som utskottsmajoriteten anser vara obehöfvligt. Jag måste säga, att våra ärade utskottsrepresentanter i detta fall taga på sig ett väl stort ansvar, då de kunna gå fram och säga ifrån, att det är för mycket att lägga hjälplandningsfält på var femte mil. Trafikflygningen har hittills i vårt land bedrivits med mycket stor försiktighet. Från ledningens sida och även från riksdagens sida har man uppmuntrat till att följa denna försiktighet. Aldrig har man tagit några onödiga risker, förr har man gått tillbaka till den utgångspunkt, från vilken man kommit. På det viset kan det svenska flyget se tillbaka på en tioårig verksamhet, under vilken dess bättre ingen olyckshändelse inträffat. Jo, en olyckshändelse har verkligen inträffat i fråga om nattpostflyget. Vid det tillfället användes en stor, otymplig tremotorsmaskin, som den andra utskottshalvan nu rekommenderar till användning.

Nu stå representanterna för utskottshalvan här och rekommendera ungefär samma tillvägagångssätt. De anse, att man bör gå ifrån enmotoriga flygplan för nattflyget och övergå till tremotoriga. Sådana ha, mena de, så stor hastighet och säkerhet, att några hjälplandningsfält på sätt riksdagen i fjol beslöt icke kunna anses behöfvliga. Det exempel jag nyss anförde i fråga om en mycket sorglig olyckshändelse som inträffat bör vara tillräcklig för oss att icke följa denna anvisning. Enmotoriga flygplan böra i stället användas, de äro billigare i inköp. Någon passagerareflygtrafik nattetid kunna vi icke vänta oss inom vårt land under åtskilliga år framåt. Det skulle kanske kunna tänkas, att en sådan kan bli behöfvlig, när Norrland behöver anknytas till det europeiska flygnätet. Men om man endast tänker sig det europeiska flygnätets anknytning till huvudstaden, Göteborg och Oslo, så hinner man både till Paris och

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
London avgångsdagen. Och ändå behöver man icke flyga från utgångspunkten alltför tidigt på dagen.

Jag kan således icke ansluta mig till uppfattningen, att det skulle vara onödigt att anlägga hjälplandningsfält å var femte mil. Tvärtom anser jag, att försiktigheten bjuder att göra detta. Om det en gång i tiden skulle komma därhän, att dessa hjälplandningsfält icke vidare skulle behövas, så kunna de användas för den lokala trafiken, som mången sätter sin förhoppning till. Den kan icke komma i fråga nu, först senare. Vi måste få de stora linjerna klara först. Om vi få lokaltrafik, så komma dessa landningsfält till god nytta i samband därmed.

Emellertid är det ett annat skäl, som jag tror i själva verket har varit orsaken till, att åtminstone vissa av utskottets ledamöter gått på avslag å Kungl. Maj:ts förslag. I detta statsutskottets utlåtande nr 118 står det i andra stycket på sid. 3, att man »innan detta skett», d. v. s. innan huvudstationerna i Stockholm och Göteborg blivit tillfredsställande ordnade, det skulle vara onödigt, att anlägga dessa flygstambanor. För min del anser jag, att man ingalunda behöver vänta med varken det ena eller det andra av dessa arbeten. Ordandet av flygstationerna i Stockholm och Göteborg kan försiggå oberoende av stambanorna, och flygstambanorna kunna utföras oberoende av flygstationerna i Stockholm och Göteborg. Första förutsättningen för att väl kunna utnyttja dessa huvudflygstationer är, att det finnes hjälplandningsplatser utöver landet. Det är huvudsakligen trafikflygning och nattpostflygning som det här gäller. Under sådana omständigheter hoppas jag, att riksdagens första kammare i konsekvens med det beslut, som riksdagen fattade förra året, nu anslår medel till den andra utbyggnaden, så att det blir hjälplandningsfält å var femte mil i stället för, såsom den första utbyggnaden avser, å var tionde mil.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den av mig och herr Johansson i Fredrikslund med flera avgivna reservationen.

Herr Lindblad: Herr talman! Denna fråga har mycket upmärksamats i pressen under de senaste dagarna. Man har agiterat så mycket man förmått i Stockholmspressen mot statsutskottets hemställan, och man har till och med gått så långt, att man framkommit med rätt så osannfärdiga uppgifter. Jag såg i tidningen Nya Dagligt Allehanda för i går kväll, att statsutskottets fjärde avdelning beskylls för att icke ha förhört sig med vederbörande myndighet, utan i stället med en person, som visserligen var flygkunnig, men som icke anses representera den myndighet, som man här skulle taga hänsyn till. Statsutskottets fjärde avdelning har haft luftfartsmyndigheten uppe och hört den i denna fråga liksom vid varje tillfälle förut, men samtidigt beslöt man att också höra andra, i synnerhet som man förmodade, att det kunde finnas delade meningar om dessa flygländningsfält hos folk som känna till flygningen och förstå sig på den frågan. Därför ha vi haft denne flygare, Gösta André från Göteborg uppe på avdelningen. Om man velat, att vi skulle höra luftfartsmyndigheten ånyo, så vill jag säga, att det icke framkommit något som givit oss anledning att göra detta. Luftfartsmyndigheten har hörts på samma sätt som föregående år, och statsutskottets fjärde avdelning och sedermera utskottet in pleno har fattat ståndpunkt med hänsyn till vad som kommit fram från de båda parter som blivit hörda.

Förhållandet är det, att dessa landningsfält på var femte mil, som det nu är fråga om att bygga, icke kunna sägas vara så av behovet påkallade, att ett uppskov med byggandet icke kan äga rum. Enligt utskottets mening bör först det första utbyggnadsstadiet slutföras, och man bör se till, att huvudstationerna i Stockholm och Göteborg bli färdiga. Vid varje tillfälle, då denna fråga be-

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.) handlats inom statsutskottet och även i riksdagen, har det framställts önskemål om, att dessa båda flyglandningsfält i Stockholm och Göteborg borde bli klara för trafik först, i annat fall tjänade det ingenting till att ha en flyglinje.

Nu är förhållandet i Göteborg det, att vi ha ett flygfält sedan tio år tillbaka, på vilket vi nedlagt mycket arbete och kostnader, men under den senare tiden har luftfartsmyndigheten ansett, att detta fält icke är tillräckligt stort och att det överhuvud taget icke är lämpligt beläget, och flygmyndigheten har därför försökt att förmå Göteborgs stad att förlägga flygfältet till en annan plats. Men Göteborgs stad har icke haft någon annan plats, och den har därför förklarat, att flygfältet får ligga där det ligger. Sedan detta uttalande av Göteborgs stadsfullmäktige gjorts, har det emellertid kommit ett ytterligare förslag från luftfartsmyndigheten utan att myndigheterna i Göteborg haft en aning därom och utan att flygmyndigheten hört sig för med Göteborgs stad om förflyttning av flygfältet till denna plats. Man har bakom ryggen på Göteborgs stad föreslagit och rekommenderat ett flyglandningsfält, som liksom det nuvarande flygfältet varit undersökt innan Torslandafältet kom till, och detta senare har luftfartsmyndigheten tillstyrkt. Detta är ett sätt att gå till väga från luftfartsmyndighetens sida, mot vilket jag vill skarpt protestera, och jag hoppas, att kommunikationsministern, som har dessa frågor om hand, skall tillhålla vederbörande myndighet att lägga sig vinn om att upprätthålla ett gott förhållande med de samhällen det gäller, då ärenden av detta slag förekomma.

Nu sade den föregående talaren, att det skulle vara en särskild anledning som hade gjort, att vissa av utskottets ledamöter i år gått emot Kungl. Maj:ts förslag. Det skulle vara striden om flyglandningsfält i Göteborg som åstadkommit, att man nu slagit om i statsutskottet, och jag antager, att den ärade talaren särskilt åsyftade mig. Jag vill då säga, att ingen av utskottets ledamöter låtit sig påverka av denna omständighet. För egen del vill jag säga att jag icke har den ringaste anledning att taga åt mig detta, ty för mig är det likgiltigt, var flygplatsen i Göteborg ligger, den saken blandar jag mig icke uti. Men det som jag blandar mig uti är det sätt på vilket luftfartsmyndigheten går fram och gått fram mot Göteborgs stad. Om luftfartsmyndigheten gått fram på samma sätt mot Malmö stad som den gjort mot Göteborgs stad, så skulle jag ha varit den förste att ingripa häremot. Luftfartsmyndigheten har icke burit sig just åt i förhållande till Göteborgs stad, och det är detta som enligt min mening bör påtalas. Men det har emellertid icke inverkat, det framgår av statsutskottets utlåtande; ingenting tyder på, att denna fråga skulle ha varit anledningen till, att statsutskottet uttalat sig på sätt det gjort. Statsutskottet har utförligt redogjort för de synpunkter som för utskottet varit vägledande. Det är icke, såsom den föregående ärade talaren tycktes mena, ett upphävande av den princip som blivit av riksdagen knäsat, utan det är fråga om ett uppskov för att få tillfälle att dels få huvudbaserna färdiga och dels tänka över, om icke dessa flyglandningsfält blir ett slags överorganisation. Så snart det gäller att organisera äro vi mycket benägna för att redan från början åstadkomma en överorganisation, som sedermera resulterar uti automatiska utgifter. Det är uppenbart, att dessa flyglandningsfält i allmänhet icke komma att användas, det skall vara i särskilda fall som en flygare kommer i den situationen, att han kan gå ned på sådana landningsfält. I de flesta fall flyger han direkt från huvudbaserna, Stockholm eller Göteborg, till Malmö, och han kommer icke att beröra dessa landningsfält. Dem bekymrar han sig icke om. Flygaren går enligt de upplysningar han på förhand erhållit om väderleksförhållandena. Det är också naturligt därför, att en flygare icke kan gå ned var som helst. Om en olycka inträffar, så är den i allmänhet av den be-

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
skaffenhets, att flygaren icke kan taga hänsyn till landningsfälten. Jag såg nyligen, att i Hannover ett flygplan hade exploderat tre kilometer från själva landningsfältet, att föraren därvid hade blivit dödad och att maskinen hade tagit skada samt att Danmark blivit ängsligt för att överhuvud taget sända post med flygmaskiner, därför att det fanns en hel del värdepост som brann upp under tiden. Det är således sådana olyckor, som icke kunna förebyggas, och där hjälpa inga landningsfält, de må ligga huru tätt som helst.

Därtill kommer, att jag för min del och halva utskottet med mig anse, att dessa hjälplandningsfält böra läggas närmare städerna, därest det är möjligt, därför att städerna därigenom skulle animeras till flygning och dessutom därför, att det finnes större möjligheter, om flygplan behöva gå ned. Att lägga landningsfälten ute på glesa landsbygden betyder, att man där får vidtaga åtskilliga anordningar. Om ett flygplan går ned på ett sådant landningsfält, kan man ju i alla händelser riskera att ett eller annat fel uppstår på maskinen vid nödlandningen, och då skall ju reparation ske där. Är det så, att ett sådant flygplan går ned och skador drabba förare och passagerare, finns ju ofta intet sjukhus i närheten och det saknas alla sådana anordningar, som äro behövliga vid olycksfall. Därtill kommer, att den post, som medföljer, måste så snabbt som möjligt befordras till tågen, så att den inte blir försenad i högre grad än som är nödvändigt på grund av nödlandningen. Alltså tror jag inte, att landningsfält på den glest befolkade landsbygden äro lämpliga, och de komma att kosta betydligt mera än om de förläggas nära städerna, där man kan få all den hjälp, som behöves vid nödlandning. Jag tager en sådan plats som Visingsö, som är avsett att bli nödlandningsfält. Om ett flygplan går ned där och av en eller annan anledning förolyckas, ligger detta landningsfält så långt, om jag så får uttrycka mig, från all ära och redlighet, att det blir mycket svårt att dit anskaffa nödig hjälp. Om det nu skall inrättas landningsfält där, måste vid detta landningsfält träffas vissa anordningar, så att det finns folk på platsen och dessutom möjligheter att verkställa reparation och annat för att fältet överhuvud skall komma till någon verklig nytta. Detta är anledningen till att vi inom utskottet ansett, att ett uppskov kan vara behöfvligt. Jag tror inte, att det föreligger någon sådan brådska med denna andra utbyggnad att den inte kunde anstå något år. Då få vi ju se hur förhållandena utvecklats sig. Det är verkligen så, vilket även framgick av det exempel, som den föregående talaren erinrade om, att man ute i världen på flygets område övergått från att begagna små enmotoriga maskiner för postflygning, till att använda större sådana, vilka gå nattetid och medtaga både post och passagerare. Av en uppsats, som förekom i en amerikansk tidskrift, framgår ganska tydligt, hur förhållandena där har förändrats sig. Från 1929, då man hade en siffra vid flygning enbart med passagerare av 44.2 % hade siffran 1932 nedgått till endast 21.8 %. Siffran för enbart postflygning utgjorde 1929 25.1 % men 1932 bara 11.8 %, under det siffran för post- och passagerarflygning, som 1929 utgjorde 30.7 %, 1932 stigit till 66.4 %. Man har alltså övergått från enmotoriga små flygplan för nattposttrafik till större flygplan med post- och passagerartrafik, och jag tror, att den vägen kommer man väl att gå här också, därför att jag kan inte tänka mig annat än att det blir dyrare att hålla två olika slags maskiner, och det är kanske heller inte sådan säkerhet i de små flygmaskinerna, som är nödvändig för dylika flygningar nattetid.

Det är dessa synpunkter, herr talman, som varit avgörande, då vi ansett, att man mycket väl kan vänta med den andra utbyggnaden.

Nu har det framhållits från olika håll, att det är arbetslösheten, som i sin mån skall avhjälpas genom anläggandet av dessa landningsfält, och jag förstår mycket väl, att de äro ett arbetsobjekt som lämpar sig, men det finns väl å

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
andra sidan åtskilligt annat att göra än landningsfält, som inte äro produktivt givande. Man kan väl låta anstå med detta tills vi få se, hur saken utvecklats sig. Under tiden har väl den frågan, som statsutskottet och riksdagen ansett böra lösas först, nämligen frågan om Stockholms och Göteborgs flygfält kommit längre. Då den frågan blivit löst, är jag övertygad om, att det blir möjligt att även med tio mils avstånd mellan landningsfälten komma fram utan någon risk. Men om man under tiden finner, att ett sådant avstånd mellan landningsställena innebär någon risk, är det ingen svårighet att då anlägga de behöfliga landningsfälten och det finns säkert tillräckligt med arbetslöshet även då för att man skall få anläggningarna färdiga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Leo**: Herr talman! Jag får erkänna, att jag blev ganska överraskad, då jag fick läsa detta utlåtande från statsutskottet och fann, att den med lottens hjälp vunna majoriteten yrkade avslag på Kungl. Maj:ts förslag om utbyggnad av våra flygfartsleder.

I fjol framlade nämligen Kungl. Maj:t till riksdagen ett fullständigt förslag till ordnande av landningsfält på linjerna Malmö—Stockholm och Malmö—Göteborg—norska gränsen. Ut i sitt då avgivna utlåtande sjöng, inom parentes sagt, statsutskottet en riktig liten lovsång till luftfarten och hade inte den ringaste anmärkning att göra mot den plan till flygfälts anordnande, som Kungl. Maj:t då förelade riksdagen. Det är visserligen sant, att Kungl. Maj:t i fjol begärde anslag för utbyggande av endast den så kallade första etappen av landningsfält, det vill säga anordnande av landningsfält med tio mils mellanrum, men det framgick tydligt av den framlagda planen, att avsikten skulle vara att fullfölja programmet och utbygga landningsfält med endast fem mils mellanrum. Utskottet hade, som sagt, då ingen som helst anmärkning att framställa emot detta program. I år förefaller det, som om utskottsmajoriteten ställer sig betydligt kyligare till hela frågan om vårt lands luftfart än den gjorde i fjol. Därpå tyder framför allt yrkandet, att det skall anstå med anläggandet av landningsfält på var femte mil. Det förefaller för öfrigt rentav som om utskottsmajoriteten ifrågasätter, om det är behöfligt att anordna landningsfält ens på var tionde mil. Man för ett resonemang här, som i vissa stycken kan tydas såsom ett uttryck för den meningen, att har man bara stationer vid bägge ändpunkterna av en flyglinje, så klarar man sig, och landningsfält under vägen äro av föga nytta och värde. Jag vet inte, vad som kan ha föranlett utskottet till denna omkastning i åsikter. Det är klart, att man kan ha delade meningar inför hela frågan om en svensk luftfart liksom även om de tekniska anordningar, som behövas för upprätthållande av denna luftfart. För min del är jag ingen expert på området, men, såvitt jag vet, finnes heller inte inom utskottet någon sådan expert. Vi lek-män äro därför hänvisade till att lita på utsagor från sakkunniga myndigheter eller sakkunniga personer. Ett hörande av sådana har också skett, då det Kungl. Maj:ts förslag utarbetades, som nu framlagts för riksdagen. Samtliga i ärendet hörda myndigheter, luftfartsmyndigheten, chefen för flygvapnet, kommerskollegium, generalpoststyrelsen — även arbetslöshetskommissionen kan nämnas i det sammanhanget — uttalade sig mycket bestämt, tydligt och klart för fullföljande av det program, som i fjol framlades för riksdagen och då inte föranledde någon anmärkning.

Nu säger utskottet gentemot de sakkunniga myndigheterna, att det inte är behöfligt med dessa nya landningsfält och att det är på tiden, att man följer exemplen från utlandet och övergår till en annan form för anordnandet av vår luftfart. Det är omodernt, tyckes utskottet anse, med enmotoriga luftfartyg;

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)

man bör skaffa sig tremotoriga såsom skett i Nordamerika och på en linje i Europa, och kombinera passagerartrafik och postflygning och förlägga den på natten, göra nattflyg av denna sammanlagda trafik. Ja, vad de där exemplen beträffar, som utskottet åberopar, är det väl för det första tydligt och klart, att vi kunna på intet sätt jämföra oss med den väldiga kontinent, som heter Nordamerika. Detta land har på helt annat sätt än vi kunnat utveckla sin luftfart och har helt andra förutsättningar för sådan än vi ha. Vad beträffar det exempel, som utskottet hämtar från Europa, där det verkligen förekommit, att man slagit samman passagerar- och postflygning till nattflygning på linjen Berlin—Moskva, är det exemplet värdelöst, därför att den flygningen har redan upphört, och de erfarenheter, man gjort av den, ha inte lockat till efterföljd, utan erfarenheterna av denna enda kombinerade nattflygning i Europa synas ha lett till, att man återgått till det gamla systemet att med enmotoriga flygplan föra post om nätterna och befordra passagerare om dagen. Och jag tror, att om vi se på trafikförhållandena här hemma, är det en ganska fantastisk tanke, såvitt vi kunna bedöma, att vi i vårt lilla land skulle kunna få till stånd en ekonomiskt bärande nattflygning med passagerare. Jag tror, att vi vid nattflygningen fortfarande få räkna endast med postbefordran och få förlägga passagerarflygningen till dagarna. Då det sålunda gäller att bedöma förhållandena här sådana de äro och taga fasta på det faktum, att, såvitt man kan förstå, man endast har att räkna med en sorts nattflygning, nämligen postflygningen, så säger man från allt sakkunnigt håll, som Kungl. Maj:t varit i tillfälle att höra, att anordnandet av nattpostflygning kräver för att kunna upprätthållas reguljärt, anordnande av landningsfält på var femte mil, och det är i överensstämmelse med detta utlåtande som Kungl. Maj:t framlagt sitt förslag. Jag hoppas också, att riksdagen skall vidhålla sin mening från i fjol och följa reservanternas inom statsutskottet.

Det sades av herr Lindblad några ord om en sak, som jag anser ligga vid sidan av denna fråga, ehuru det är möjligt, att den, såsom en annan talare här antydde, kan ha något samband med frågan om anordnandet av våra allmänna luftfartsleder. Jag syftar på den fråga om anordnande av flygfält i Göteborg och Stockholm, som herr Lindblad berörde. Vad Stockholm beträffar, har man där ännu inte påbörjat det tillämnade stora flygfältet ute vid Bromma. Jag har uttryckt mitt beklagande däröver till några av Stockholms stads ledande kommunalmän, och det anfördes då vissa skäl, varför man inte satt i gång med arbetet. Jag har dock den förhoppningen, att det snart skall ordna sig, så att det stora flygfältet där inom kort kan bli färdigställt. Vad Göteborg beträffar, har man inte heller där någon fullt tillfredsställande flygplats. Hos regeringen, dock inte hos kommunikationsdepartementet utan hos socialdepartementet, ligger för närvarande en framställning från Göteborgs stad om utbyggande av Torslanda flygplats med hjälp av statsmedel. Emot detta förslag har luftfartsmyndigheten gjort vissa erinringar. Jag förstår, att herr Lindblad kände sig upprörd över, att luftfartsmyndigheten blandade sig i den här saken, och han uppmanade mig till och med att se till, att luftfartsmyndigheten uppträdde hövligt och korrekt i sitt umgänge med de kommuner, som ha flygfält inom sina gränser. Jag behöver säkerligen icke göra en sådan anmodan till luftfartsmyndigheten. Jag tror inte, att det brutit något i det formella umgängessättet mellan luftfartsmyndigheten och vederbörande kommunala myndigheter. Och om herr Lindblad åter med sitt yttrande skulle avse, att jag bör uppmana luftfartsmyndigheten att inte lägga sig i den ekonomiska sidan av saken, då fråga blir om ordnande och anläggande av flygfält, kan jag inte tillmötesgå han önskemål i det avseendet, ty enligt min bestämda mening skulle luftfartsmyndigheten illa sköta

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.) sin uppgift, om den förbisåge de mycket viktiga ekonomiska moment, som alltid äro tillfinnandes även då det gäller frågor om anordnande av flygfält.

Vad det föreliggande fallet i Göteborg beträffar, har detta ännu inte kommit under min handläggning, men jag känner till det något litet. Jag vet, att ett ordentligt utbyggande av Torslanda flygfält beräknas komma att kosta två och en halv miljoner kronor, och för den summan skulle man enligt luftfartsmyndighetens utsago ändå inte få ett förstklassigt flygfält. När man nu enligt preliminära beräkningar kan få ett fullt förstklassigt flygfält straxt utanför Göteborg, i Mölndal, för en och en halv miljon kronor, anser jag det vara luftfartsmyndighetens skyldighet att undersöka, huruvida inte ett anläggande av flygfältet i Mölndal bör föredragas framför en utbyggnad av flygfältet i Torslanda. Till vilket resultat en sådan undersökning kan leda, där-om vet jag ingenting, men att man inte utan vidare bör avvisa ett uppslag, som kan inbespara en kostnad på över en miljon kronor, anser jag vara fullständigt självklart.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Sedan herr Johan Nilsson i Malmö framfört de synpunkter, som ligga till grund för reservationen, och herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet har utvecklat regeringens syn på saken, kanske det kan synas överflödigt, att jag begär ordet, då jag ansluter mig till allt vad som från dessa båda talare är anført. Jag anser mig emellertid berättigad att trots detta göra några små anmärkningar i marginalen så att säga.

Jag förstår mycket väl, att statsutskottet pekar på förhållandena i Stockholm. Det är inte angenämt, att Stockholms stad så länge har uppskjutit anläggningen av ett ordentligt flygfält. Jag vet ungefär, vad som ligger bakom; jag förstår det emellertid mycket föga. Här gå nu massor av folk i staden, vilka med förtjusning skulle gripa tillfället att få arbeta på detta flygfält till löner, som med den gamla arbetslöshetspolitiken kunde ha bjudits. Det är emellertid en sak, som Stockholms kommunalförvaltning avgör över. Jag vågar dock uttala den förhoppningen, att frågan måtte snart komma att bli löst, ty för närvarande äro flygfältsförhållandena här i Stockholm mycket otillfredsställande från postal synpunkt. Jag kan också förstå min ärade vän, herr Lindblad, då han kände sig upprörd över, att luftfartsmyndigheten inte iakttagit tillbörlig etikett gent emot Göteborgs stads myndigheter, men den omständigheten är, såsom herr Lindblad själv betonade här, av den beskaffenhet, att den inte kan på något sätt få öva inflytande på det spörsmål, som nu skall avgöras.

Ett av herr Lindblads förnämsta skäl för att nu inte bygga färdig den luftstambana, som det är fråga om, var, att dessa nödlandningsplatser i allmänhet inte torde komma till någon användning. Ja, det är alldeles riktig. Reservutgångar på teatern och reservdörrar på bussar användas lyckligtvis ytterligt sällan. Emellertid finns väl ingen, som skulle vilja tillråda, att man besparade utgiften för anordnande av dessa räddningsmöjligheter, då man bygger teatrar och andra dylika lokaler eller bussar. Det är givet att genom ordnande av hjälplandningsfält på var femte i stället för på var tionde mil, ökas tryggheten inte bara till det dubbla utan flerdubblas i själva verket. Om man tänker sig in i, hur saken verkligen ligger till, kan man inte förbise, att det för flygpersonalen, som har ett mycket riskabelt yrke, är av vikt att inte ha alltför långt till ett flygfält, där man kan komma ned med maskinen och med livet i behåll, om exempelvis motorn skulle krångla eller något annat dylikt mankemang skulle inträffa. Jag medger gärna, att fältet på Visingsö ligger illa till ur de synpunkter herr Lindblad anförde. Det är dock bara ett fält i

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
förhållande till de andra, och den omständigheten, att ett fält ligger illa, kan väl inte medföra, att man skall kasta hela tanken på att bygga luftstambanan färdig.

I statsutskottets utlåtande här säges det: »I den mån posten behöver befordras den snabba men dyra luftvägen, ligger det då nära till hands att transporten sker med passagerarmaskiner,» etc. Jag ber att få något granska detta yttrande. Det är nämligen inte alldeles riktigt, att luftvägen för post är så oerhört dyrbar. Jag tror, att om man skulle göra en undersökning, skulle man finna, att i förhållande till den trafikerade väglängden finns det nog järnvägslinjer, som för postverket bli dyrare per kilogram post än luftbefordran. Den internationellt fastställda avgiften för luftpost är inte särskilt låg, men den har den förtjänsten, att den verkligen täcker kostnaderna för prestationen, och det behövs ingen extra subvention utöver den ersättningen för att nattpostflygning skall kunna upprätthållas. Om vi tänka på, mina herrar, att svenska postverket i många år tagit för mycket betalt för utlandsbrevet — det är nämligen fastställt ett lägsta porto av 25 guldcentimer, och 25 guldcentimer motsvara ungefär 18 öre, under det att vi på grund av inrikesavgiften för brev måste taga 25 öre för att få en riktig proportion — tycker jag, att vi måste erkänna, att man bör bjuda korresponderarna den snabbaste möjliga och bästa befordran, då man tager ut så särskilt hög avgift av dem. Denna skillnad mellan 18 öre, som vi skulle ha tagit — jag utgår från den lyckliga tid då vi hade guldmyntfot — och de 25 öre, som vi verkligen tagit ut, täcker mer än väl kostnaden för luftbefordran. Dyrare är den i själva verket inte.

Nu föreligger det, som statsutskottets ärade ledamöter helt visst känna till, en utarbetad plan, enligt vilken nattpostflygning skall genomföras i Europa, och denna skulle enligt vad man tänkt sig börja fungera som fullt färdig 1936. Denna plan förutsätter givetvis ordentliga luftvägar och anlitage av för ändamålet lämpligt flygmateriel, men så kommer man också att vinna åtskilligt därmed. Om post avfärdas här från Stockholm klockan 7 e. m. kommer den fram i lagom tid dagen därpå för att bli utburen med första turen i London och Paris och för att kunna gå med första posttåg på morgonen till olika delar av landet i England. Resultatet blir, att man bör kunna räkna med, att brevet skall vara framme vid 11—12-tiden i Manchester och någon timme senare i de stora kommersiella centra i Skottland. Som en liten anmärkning i förbigående vill jag nämna, att enligt planen skulle ett brev, som lägges på posten klockan 6 på kvällen i Stockholm, vara i Atén klockan halv fem på eftermiddagen följande dag. Vi ha ju inte så synnerligen stor korrespondens med Atén men åtskillig korrespondens med bortom liggande länder, Turkiet, Persien, Egypten och så vidare, och alldeles säkert kommer detta befordrings-sätt kommersiellt att få viss betydelse. Det ligger dock något ganska talande i den omständigheten, att man kan från ultima Tules huvudstad och till Greklands befordra ett brev, som faktiskt dagen efter den det avsänts härifrån kan läsas på ett kontor i Atén. Det säger något om den hastighet, med vilken posten skall kunna befordras, då luftlinjerna bli fullt färdiga.

Det är, såsom saken verkligen nu ligger till, nog ganska nödvändigt, att man får hjälplandningsplatser på var femte mil. I den mån konjunkturerna komma att gå uppåt, tager väl också det privata flyget något uppsving. Då maskinerna bli standardiserade, kommer det att gå ungefär så, som det gick med bilarna på sin tid. Först köpa mera förmöget folk, organisationer och företag, maskiner, och sedan kommer så småningom flygningen att populariseras, och då behövs givetvis sådana fält, som det här är fråga om. Att de ligga någon bit från städer och andra mera befolkade platser, är naturligt-

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
vis en anmärkning, som man kan göra, men å andra sidan är det ju nödvändigt, att postluftbanan ligger så rakt som möjligt, så att man slipper slingra sig fram mellan nödlandningsfält, som inte ligga i det närmaste i den rätta linjen.

Beträffande frågan om passagerarflygning nattetid, är det naturligtvis en fråga, som en gång i tiden kommer att ordnas. Däri ger jag statsutskottet alldeles rätt, men vi ha nog mycket lång tid fram till den punkten. Vi kunna inte jämföra oss med Amerikas förenta stater i det avseendet, där man har dessa oerhört stora befolkningscentra. Newyork är, om jag inte tager alltför mycket fel, 15 å 16 gånger så stort som Stockholm. I ett sådant befolkningscentrum finns givetvis mycket flera personer, som anlita flyget än i Stockholm. Proportionerna äro för övrigt inte jämförliga på grund av ländernas olika struktur, utan om det finns tre personer i Stockholm, som skulle vilja begagna sig av nattliga passagerareflygtrafiken, så finns det säkert hundra personer i New York, som göra det. Enligt min mening skulle det vara en börda för nattpostflygningen, om den även skulle lägga sig till med passagerarebefordran, innan det finns ett så starkt behov av sådan passagerarebefordran på natten, att detta behov kan vara villigt att betala vad det kostar. Man kan ju inte i evighet fortsätta att med statssubvention betala luftlinjernas passagerarebefordran. Vi måste räkna med, att den dagen kommer, då denna trafik bär sig själv. Däremot bär sig postflygtrafiken efter de internationellt fastställda tarifferna, som inte äro på något sätt avskräckande höga.

Jag ber för min del, herr talman, att få ansluta mig till den uppfattning, som kommit till uttryck i reservationen, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Efter herr kommunikationsministerns yttrande och efter vad herr Örne nu yttrat har jag icke anledning till annat än ett par repliker i all korthet.

Herr Lindblad har sagt, att dessa landningsfält icke komma att bli vidare använda och att det endast vore i enstaka fall, som någon flygare behövde gå ned på dem, och att i allmänhet flöge man nog förbi dem. Det är alldeles riktigt. Men her Örne har redan pekat på, att det är samma sak med dessa hjälplandningsfält som med det förhållandet, att man har reservutgångar på teatrarna. Man är mest glad över, att dessa reservutgångar inte behöva användas för ofta. En flygare, som på grund av vissa omständigheter tvingas att gå ned på ett sådant hjälplandningsfält, t. ex. om han överraskas av en orkan, ett slagregn, en åskby, en hagelby eller har sitt plan överisat, kan gå ned där med sitt flygplan för att efter en stund fortsätta den avbrutna flygningen. Just vid sådana tillfällen är det behöfligt att dessa hjälplandningsfält finnas.

Herr Lindblad sade också, att det hade varit önskvärt, att man kunde ha lagt dessa landningsfält närmare städerna. Men man kan ju inte lägga dem utanför den bestämda linje, som flygtrafiken följer, ty ifall något inträffar, som gör en landning nödvändig för en trafikflygmaskin, skulle ju flygaren med större och mera tidsödande besvärigheter behöva söka efter den landningsplats, som han eventuellt skall kunna gå ned på. Därför kan man säga, att Visingsö just har valts såsom plats för ett flygfält med hänsyn till att man skall slippa göra några långa omvägar, ifall man behöver nödlanda med ett trafikflygplan.

Sedan har herr Lindblad och efter honom flera talare ordat om passagerareflygning på nattpostlinjerna. Det har redan omtalats, att man behövt ordna det så i Amerika vid luftfartslederna över de stora kontinenterna där, men det

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
finns inte något behov därav här i landet, åtminstone inte förrän våra luftfartsleder komma längre uppåt landet och vi anknyta nuvarande utländska flyglinjer med flygförbindelserna till Norrland. Då kan det vara möjligt, att det behöves. Ifrån Göteborg och Stockholm kan man redan nu få anknytning till de utländska flyglinjerna och per flyg komma till Paris eller London utan att behöva resa hemifrån alltför tidigt.

Det gäller här också en kostnadsfråga, vilket herrarna skola observera. Ett flygplan med en motor kostar 100,000 kronor, under det att t. ex. ett tremotorigt plan kostar 400,000 å 500,000 kronor. Det vore väl inte ekonomiskt klokt, att börja med att för postflyget använda flygmaskiner, som kosta 400,000—500,000 kronor, då man kan klara sig med flygmaskiner för endast 100,000 kronor. Även den omständigheten tycker jag, att man bör tänka på, då man talar om detta.

Herr Lindblad sade också något om min jämförelse mellan Göteborg och Stockholm, men jag kan inte förstå, vilket samband detta har med själva frågan. Jag är övertygad om, att både Göteborg och Stockholm skola göra sina flygfält i ordning. Kommunalmännen i Stockholm vilja alldeles inte, att staten skall vänta på Stockholms stads flygfält, utan man anser, att staten skall anlägga dessa hjälplandningsfält, och då Stockholmsfältet en gång blir färdigt, kommer man med fördel att kunna ge sig iväg utåt, d. v. s. åt söder, vilken riktning den väsentligaste delen av flygningen enligt min mening kommer att avse.

En viktig fråga, som här kanske blivit för litet berörd under debatten, är arbetslöshetsfrågan i detta sammanhang. Det finns inte något arbete, som låter sig lämpligare användas som arbetslöshetsarbete än just iordningställandet av dessa hjälplandningsfält, för vilket arbete man kan anställa folk från olika delar av landet, utan att man precis behöver räkna dem till grovarbetarefacket. Det är ju en hel del andra arbetare än grovarbetare, som äro arbetslösa. Dessa skulle kunna få utföra detta arbete. Här är det fråga om att anslå två och en halv miljoner kronor, som till större delen skulle kunna användas för att bereda arbetstillfällen åt arbetslösa. Det förefaller mig vara oklokt av riksdagen att avslå ett sådant förslag.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Pauli: Herr talman! Det kanske är överflödigt att förlänga denna diskussion, men jag har tagit mig friheten att begära ordet för att säga några få ord med avseende på den punkt, som herr Johan Nilsson sist berörde.

Ett ämne som detta borde i själva verket kunna inbjuda till ganska vittsvävande diskussioner. Det har visat sig, att den här frågan om flygning och flygstambanor har en viss förmåga att egga fantasien. När statsutskottet går in för, att vi redan i denna dag skola rätta vårt handlingsätt i fråga om dessa landningsplatser efter ett framtidsperspektiv, där det går regelbundna nattflygturer med passagerare och post i stora tremotoriga flygplan över vårt svårtrafikerade, taggiga och avlånga land, är detta för mig ett av exemplen på ämnets fantasieggande kraft. Ett annat exempel kunna vi hämta från herr Örnes anförande, där han påpekade den glädje vi ha av att kunna få brev och andra postala försändelser direkt ifrån Athén. Jag vill då erinra herr Örne om, att denna kommunikation dock är av ganska gammalt datum, eftersom redan Fröding upplyste angående biskopen i Växjö på sin tid att »tankarna kommo direkt ifrån Athén». Jag förstår dock naturligtvis, att en generalpostdirektör har något mera materiella anspråk på dessa kulturförbindelser.

Det är emellertid inte för att kåsera i denna stil, som jag har begärt ordet, utan för att beröra en mycket allvarligare sak.

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)

Denna fråga borde, synes det mig, med hänsyn till den sida av saken, som berör arbetslöshetshjälpen, strängt taget ha legat under särskilda utskottets behandling. Vi ha ju till det utskottet fått en mängd frågor hänvisade, frågor av vilka flera ur den synpunkten kunna anses betydligt mindre typiska än den förevarande, och det visar sig också, att när en sådan fråga kommer under statsutskottets bedömande, blir synvinkeln i viss mån en annan än den blir, när dess behandling förlägges till särskilda utskottet.

Jag har under den sista tiden haft tillfälle att i en av särskilda utskottets delegationer konstatera, hur en stor mängd anslag, som helt säkert skulle ha stött på patrull vid en vanlig statsutskottsbehandling, i särskilda utskottet relativt oskadda gått igenom skärselden. Visserligen ha, som herrarna inom kort av tidningarna kunna konstatera, de byggnadsanslag, som där behandlats, åtskilligt beskurits, men anslagssumman är dock betydligt större, än vad den med säkerhet skulle ha blivit, om frågan hade behandlats efter vanliga statsutskottssynpunkter. Det är därför också med glädje, som jag ser, att just en av mina kamrater på nämnda avdelning i särskilda utskottet, nämligen herr Johansson i Fredrikslund, som icke är här närvarande i dag, här har anslutit sig till reservanternas synpunkt.

Reservanterna ha betonat arbetslöshetssynpunkten mycket starkt. De ha dels framhållit, att dessa hjälplandningsfält måste »anses särskilt lämpliga som arbetslöshetsföretag, då deras iordningställande — — — innefattar stora schaktningsarbeten, som kunna utföras vintertid, varemot konstarbeten, som kräva specialutbildad arbetskraft, ej förekomma i någon nämnvärd utsträckning». Och ännu starkare betonas denna synpunkt längre fram i reservationen, då det säges, att utskottet ej kan »annat än förorda den framlagda planen om utbyggnad jämväl av sådana nödlandningsfält, som ingå i andra utbyggnadsstadiet, varvid dock förutsättes, att detta endast sker i den mån så erfordras för att bereda lämpliga arbetstillfällen». Vi se alltså härav, att reservanterna rent av ha skjutit denna synpunkt i främsta linjen och uppställt den såsom ett villkor för att dessa hjälplandningsfält nu skola byggas. Jag anser, att detta är en mycket vägande synpunkt i en tid som denna. Då riksdagens arbete nu framför allt domineras av arbetslöshetshjälpen och därmed sammanhängande frågor, förefaller det mig, som om man inte heller här kunde komma undan den synpunkten utan bör tillmäta den en mycket stor betydelse.

Jag skall inte ge mig in på den rent tekniska diskussionen om lämpligheten av att lägga landningsfält var femte eller var tionde mil. Det är en sak, som redan tillräckligt diskuterats. Men jag har velat lägga kammaren på hjärtat att alldeles särskilt beakta nyttan av sådana här arbeten just ur arbetslöshetssynpunkt. När man här alltså på samma gång kan gagna flygväsendets tekniska utveckling här i landet på ett effektivt sätt och dessutom giva ett ur olika synpunkter värdefullt handtag åt de arbetslösa, är det utan den minsta tvekan, herr talman, som jag ber att få tillstyrka bifall till reservationen.

Herr Johansson-Dahr: Herr talman! Under den föregående diskussionen har det anförts många och starka skäl för bifall till reservationen, vilken ju överensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill därför icke uppehålla tiden med att ytterligare beröra synpunkter, som redan framhållits rörande denna sak. Då emellertid icke mindre än tre föregående talare antytt, att bland de flygfält, som det ifrågavarande anslaget möjligen skulle komma att gälla, det också är fråga om ett sådant på Visingsö, har jag ansett mig böra yttra några ord härom.

Det har från ett par håll gjorts gällande, att det ifrågasatta flygfältet på Visingsö ur vissa synpunkter icke skulle vara fullt lämpligt, nämligen av

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
det skälet, att det såsom beläget på en ö skulle komma att få ett isolerat läge.

Med anledning härav vill jag påpeka, att frågan om ett flygfält på Visingsö är mycket äldre än det sammanhang, vari frågan härom nu framkommit. På Visingsö lever en befolkning, som under vissa tider av året är avstängd ifrån fastlandet, därigenom, att isförhållandena göra framkomsten dit svår. Av denna anledning har länge förefunnits en önskan att få en landningsplats för flygmaskiner på Visingsö, för att man vid eventuellt sjukdoms- eller olycks-tillfällen icke skall sakna möjlighet att komma över till eller från fastlandet. Om nu också denna flygplats från vissa synpunkter sett icke ligger så bra till, kommer den dock av andra skäl att vara väl motiverad, därför att den tillgodoser ett starkt framträdande humanitärt behov. Befolkningen på Visingsö väntar i dessa dagar med mycket stort intresse, enligt vad man i skrivelser till mig framhållit, på denna frågas avgörande. På samma gång, som man genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag otvivelaktigt gagnar flygväsendet, tillgodoser man alltså även ett annat viktigt intresse, och det är fördenskull glädjande, att Kungl. Maj:ts förslag vunnit så stark tillslutning. Jag ber därför, herr talman, att också för min del få tillstyrka bifall till det-samma i enlighet med reservanternas yrkande.

Herr Ström, Fredrik: Herr vice talman! Jag har begärt ordet med anledning av att det under debatten riktats några förebräelser emot Stockholms stad, för att den inte i den utsträckning, som man ansett hade bort ske, visat tillmötesgående gentemot kraven på att få det stora landningsfältet i Stockholm färdigt tidigare, än som kan ske. Jag vill med anledning därav säga, att det ifrån Stockholms stads sida har förts förhandlingar under de närmast gångna åren både med det nuvarande statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet och med hans företrädare. Dessa förhandlingar ha försiggått under det allra bästa och ömsesidigaste förtroende och, som jag tror, även med hänsynstagande till de skäl å ömse sidor, som förestavat, att man ännu inte kunnat komma till det resultat, som båda parterna ha önskat.

Jag vill gentemot en förebräelse sådan som den, som framkommit nu, säga det, att det för Stockholms stad här gäller ett ekonomiskt sett ofantligt betydelsefullt beslut, där Stockholms stad inte blott måste släppa till mark av sin allra bästa och för bebyggelsen i förorterna mest välbelägna mark utan även gå in för högst avsevärda, på miljoner kronor belöpande belopp i kostnader för framtiden. Under sådana förhållanden vill naturligtvis Stockholms stad vara på den säkra sidan för att inte sedan bli föremål för överraskningar. Man måste också tänka på, att även en stad som Stockholm har kännning av depressionen och inte kan handskas med sina tillgångar hur som helst.

Det är emellertid min förhoppning, när nu, som vi hoppas, inom kort nya principer i fråga om reservarbetena skola bli gällande, att det därigenom skall bli lättare för Stockholms stad att för sin del kunna påskynda lösningen av hithörande fråga. Jag kan försäkra, att det från Stockholms stads sida inte finns någon som helst önskan att förhålla tiden eller resa hinder i vägen för tillkomsten av en sådan flygstambana som den, som här anses vara viktig och välbetänkt. Och jag kan säga, att vi säkerligen komma att göra vårt bästa för att från Stockholms stads sida få ett så gott beslut, som riksdagen kan önska.

Det är därför min förhoppning, att om herrarna här besluta i enlighet med reservanternas förslag, detta endast kan betyda ett ytterligare skäl för Stockholms stad att göra vad den kan, även med mycket betydande offer från stadens sida, för att en lösning måtte komma till stånd, så att flygstambanan kan bli fullständig.

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)

Herr Lindblad: Herr talman! Den siste ärade talaren yttrade, att det var nödvändigt för Stockholms stad att under depressionstider söka att vara på den säkra sidan beträffande sin ekonomi. Det är ju det jag vill, att staten också skall göra. Staten befinner sig i precis samma predikament i fråga om sin ekonomi som Stockholms stad. Det gäller således att se till, att man använder statens medel till sådana produktiva ändamål, som kunna skapa något nytt och som kunna göra det möjligt att få pengarna räntebärande för framtiden. Detta bör iakttagas så långt som möjligt är. Jag förbiser naturligtvis inte, att även sådana arbeten, som bestå i att utbygga landningsplatser för flygtrafiken, äro av behovet påkallade för arbetslöshetens lindrande, men arbetslösheten kommer säkerligen inte att hävas under detta år, mina herrar. Även om vi få en resolution på en världskongress, kommer situationen säkerligen inte att därigenom förbättras, utan vi få nog både arbetslösa och ett behov av att bereda arbetsmöjligheter åt arbetslösa även för framtiden. Ur arbetslöshetssynpunkt spelar således inte ett års uppskov någon roll.

Herr Pauli var inne på en fråga, som var rätt intressant. Han hade blivit mycket intresserad av det sätt, varpå det särskilda utskottet lägger till rätta det, som statsutskottet kanhända skulle pruta på utan vidare. Ja, statsutskottet har ju till uppgift att se till, att vårt lands ekonomiska möjligheter hållas uppe och att icke vårt lands ekonomi äventyras, att vi icke äventyra den grund, på vilken vi för närvarande stå ekonomiskt sett. Den är inte så stark, att jag anser mig kunna gå med på vad som helst, även om mycket kan sägas vara behöfligt ur arbetslöshetssynpunkt.

Jag kan inte finna, att några som helst skäl tala för att just nu fastslå, att vi skola utföra det andra utbyggnadsstadiet av luftfartsledningarna, när vi inte ännu ha det första utbyggnadsstadiet färdigt. Det arbetet har endast påbörjats på några platser. Låt oss först göra denna utbyggnad med tio mil mellan varje landningsplats färdig; låt oss först se, vad Stockholms stad kommer att göra — där har man hittills hållit sig i skymundan — och låt oss sedan se, vad det kan bli av flygfältet i Göteborg. Då ha vi i alla fall två flyglinjer, visserligen med stationer på tio mils avstånd ifrån varandra men i alla fall flyglinjer, som kunna användas, tills vi anse oss böra utbygga den andra etappen.

Vad Göteborg vidkommer, uttalade herr kommunikationsministern, att det flygfält, som luftfartsmyndigheten nu uppsökt, skulle komma att kosta obetydligt i jämförelse med en utbyggnad av det flygfält, som för närvarande finns i Göteborg. Men det flygfält, som luftfartsmyndigheten nu anser sig ha hittat, var redan upptäckt, innan man anlade det nuvarande flygfältet i Göteborg. Det var då redan undersökt, och en liknande undersökning gjordes rörande ett eventuellt flygfält vid Tingstadsvassen. Dessa undersökningar ledde emellertid icke till annat resultat, än att luftfartsmyndigheten tillstyrkte det fält, som för närvarande finns i Göteborg. Vill staten emellertid anlägga ett flygfält i Mölndal, är det alldeles klart, att ingenting kan förhindra staten att göra det. Men jag tror inte, att Göteborgs stad kommer att flytta sitt flygfält ifrån sin egen stad till Mölndal, och Mölndal lär inte med sin ekonomi kunna bidra på något sätt till det nya flygfältet, utan det blir uteslutande staten, som får bestrida medlen. Det är emellertid en sak, som närmare får utredas och som jag inte skall diskutera här. Det är mig likgiltigt, var flygfältet kommer att ligga, men jag tror inte, att Göteborgs stad kommer att stanna vid sin anläggning, som kostat den ytterligare genom under föregående år vidtagna förbättringar.

Jag har gjort denna anmärkning emot luftfartsmyndigheten därför, att jag har tyckt, att en statsmyndighet, som har att göra med kommunala myndig-

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.) heter i fråga om en sådan sak som denna, inte bör gå förbi den myndighet, som äger flygfältet och som är intresserad av flygets utveckling. Jag anser det vara nödvändigt för framtiden, att luftfartsmyndigheten ålägges att rådgöra med de kommuner, som ha flygfält eller tänka anlägga flygfält, så att inte stridigheter uppstå dem emellan såsom nu skett beträffande staten och Göteborgs stad. Det tycker jag är det minsta man kan begära.

Nu har man anmärkt på, att det i vårt land inte vore tänkbart att använda större flygmaskiner för flygning nattetid. De större flygmaskinerna äro inte avsedda blott för postbefordran, utan de äro avsedda såsom kombinerade post- och passagerarflygplan. Jag är inte av den uppfattningen, att det kommer att ske varken i år eller nästa år, men utvecklingen pekar ditåt, och med den snabbhet, som nu kännetecknar utvecklingen på detta område, kan det hända, att tidigare än någon tänkt sig, man slår in på den vägen. Jag skall emellertid inte uppehålla mig vid den saken längre.

Jag håller fast vid att det inte föreligger någon som helst anledning att just nu här binda sig, ty, mina herrar, det kan bli som så ofta förut: vi binda oss för alltför mycket. I allmänhet taga vi från början till med en sådan överorganisation, att vi få automatiska utgifter, som skattedragarna sedan skola bära på under kommande år. Hur länge tro ni, att skattedragarna kunna hålla ut med att bära den börda, som vi lägga på dem genom att än på det ena och än på det andra området förorsaka dem ständiga ekonomiska utgifter? Det är denna synpunkt, som statsutskottet ansett sig böra lägga på dessa frågor, då det behandlat dem. Särskilda utskottet har tydligen en annan åsikt.

Herr **Örne**: Herr talman, mina herrar! Jag ber för min del att få på det livligaste instämma i de slutord, som herr Lindblad yttrade. Jag har flera gånger varit inne på precis samma tankegång och givit uttryck åt dem här i kammaren.

Emellertid är det ju faktiskt så för närvarande, att man letar efter arbeten. Man anslår, som vi nyss hört, 25 miljoner kronor till väganläggningar. Jag kan inte komma ifrån den tanken, att en mängd av dessa vägar ingalunda komma att på något sätt bli räntabla ur hela samhällets synpunkt, ur vilken jag givetvis ser saken. Dessutom komma de att kräva ett mycket betungande underhåll, vilket kommer att vila på motortrafiken och på jordbrukarna. Den anläggning, som det här är fråga om, kommer dock inte att kosta så oerhört mycket i underhåll. Man förstör nämligen inte marken genom att göra i ordning den till sådana här hjälplandningsplatser. Den utarrenderas ju åt jordbrukare runt omkring, vilka använda den till betesmark. På det hela taget blir det en oerhört billig väg, som man på det sättet skapar, med hjälplandningsplatser på var femte mil.

Emellertid vill jag påpeka en omständighet, som man måste hålla i minnet här, och det är den, att vårt land ligger oerhört långt borta ifrån de områden, på vilka vi för framtiden behöva inrikta vår ekonomiska verksamhet. Vi ha redan, som herrarna känna till, bedrivit ett mycket omfattande arbete i främre orienten, och en mängd arbetare finna sin försörjning genom detta arbete och våra leveranser till dessa länder. Vi ha väldiga områden överhuvud taget i den främre Östern, men vägarna dit äro mycket långa, och förbindelserna bli dyra, om man skall använda telegrafan, vilket ju för övrigt är otänkbart, om det gäller att utväxla kontrakt, överenskomelser och andra aktstycken. Jag tror, att vi måste helt enkelt inrikta oss här i Sverige på att utvidga vår handel på dessa mera perifera områden, sedan de centrala ha blivit avstängda. Och det första villkoret för att kunna göra detta är att

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)
 ha en god postförbindelse. Jag menar således, att allt vad som göres för att göra förbindelserna i detta hänseende ännu snabbare med långt avlägsna länder och med länder, med vilka vi fortfarande ha goda förbindelser, som just Västeuropas länder, är för landet i dess helhet räntabelt. I varje fall innebär det inga bortkastade penningar, vilket man tyvärr måste säga beträffande åtskilliga av de järnvägsbyggen exempelvis, som skett under de sista tio åren. Vad luftstambanan kostar är en småsak mot vad exempelvis järnvägen Jönköping—Ulricehamn kostat, och vad tro herrarna, att landet ekonomiskt kommer att ha för glädje av denna järnväg?

Herr Pauli, för vars vänliga understöd jag tackar, tycke, att man hade kommit väl långt ut på fantasiens marker, då man här talade om Atén. Han trodde, att Frödings yttrande om att Tegnér hade hämtat sina tankar från Atén, hade inverkat på mig, och kanske det i någon mån är så. Tyvärr är det Atén, från vilket Tegnér hämtade sina tankar, skilt från oss icke bara genom mil utan också genom århundraden. Det är tjugutre århundraden. Det är ju också 1900 år, sedan Pauli berömda tal på torget i Atén hölls. Nu kunna vi väl knappast vänta så mycket tankar som fastmera order på fotogenkök från Atén, men det är ju möjligt, att ekot från Paulis tal i Stockholm kan nå fram till Atén än snabbare genom flygning.

Jag vidhåller mitt yrkande, herr talman!

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Blott ett par ord till! Herr Lindblad talade mycket vackert om den uppgift, statsutskottet har i prövningen av viktiga frågor. Bland annat tillkom det statsutskottet att spara. Eftersom han nu är på den sidan bland de tolv, som tror sig föra sparsamhetens talan, synes han vilja tillskriva sig och de andra 11 den äran. Det skola herrarna dock tala tyst om, ni som stå på statsutskottets ståndpunkt här i dag. Vad en anser vara sparsamhet, anser den andre vara slöseri. Några ledamöter, på den sidan anse t. ex. det vara god sparsamhet, när de vurma för inköp med onödiga köpeskillningar av konkursmässiga järnvägar. Nästa ärende, som vi komma till, träffa vi på en sak, som många anse icke vara att föra sparsamhetens och klokhetens talan. Där har jag nöjet att ha med mig som medreservant herr Kvarnzelius, som i det föreliggande ärendet ingenting vill. De tolv som ingenting vilja ha sålunda icke bevisat sig äga monopolrätt på etiketten sparsamhet. Den sparsamhet skulle riksdagen säkerligen djupt ångra, om en flygare i nattens mörker och regn störtade ned och detta kunnat förhindras genom anläggandet av dessa landningsplatser. Dessa platser bli icke uppätta, icke förlorade. Skulle utvecklingen visa, att de ej behövas under en beräknad tidpunkt, kan marken återgå till jordbruket.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö och herr Örne begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 118, röstar

Ja;

Ang. förvärvande av mark till landningsfält för flygplan m. m. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåandet av-
givna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

I en till riksdagen den 3 mars 1933 avlåten proposition, nr 185, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att statens kapital- och räntefordran hos Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolag på grund av statslån för anläggning av järnvägen Halmstad—Bolmen finge avskrivas till den del, densamma överstege 190,000 kronor, under villkor att bolaget senast den 30 juni 1933 till riksgäldskontoret kontant inbetalade sistnämnda belopp.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 185 ej måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Kvarnzelius, Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Nylander, Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona, *Andersson* i Höör och *Norling*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte medgiva, att statens kapital- och räntefordran hos Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolag på grund av statslån för anläggning av järnvägen Halmstad—Bolmen finge avskrivas till den del, densamma överstege 190,000 kronor, under villkor att bolaget senast den 30 juni 1933 till riksgäldskontoret kontant inbetalade sistnämnda belopp.

Herr **Lindblad**: Jag var ej närvarande vid behandlingen av detta ärende på avdelningen inom statsutskottet, men jag satt i statsutskottet, och av någon anledning blev jag ej antecknad såsom reservant.

Frågan är ju av den beskaffenhet, att man kan vara tveksam om, på vilken sida man skall ställa sig, men de erfarenheter, jag har från föregående ärenden av samma slag, göra, att jag måste ställa mig på reservanternas sida och yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Wallés**: Herr talman! Jag ber att få säga några ord till motivering för utskottsmajoritetens ställning till denna fråga.

Utskottet har icke ansett sig kunna förorda bifall till järnvägsbolagets framställning emedan bolagets ställning är i och för sig så god att det icke finnes skäl till sådan eftergift. Bolagets fonder, däri inräknat grundfonden, uppgå till icke mindre än 1,244,000 kronor. Av dessa fonder äro endast 5 procent eller 61,000 kronor förbrukade enligt senaste balansräkningen. Den enda skuld, bolaget praktiskt har, är statslånet, 479,000 kronor, varå bolaget

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.
(Forts.)

nu erbjuder 40 procent ackord d. v. s. 190,000 kronor såsom full likvid. Detta vilja nu reservanterna, att staten skall godtaga, under förmenande att risk eljest skulle uppstå, att staten får väsentligt mindre eller kanske ingenting. Utskottsmajoriteten kan icke dela denna uppfattning. I en tabell, som återfinnes i propositionen på sid. 3, redovisas järnvägens driftsresultat för de senare sju åren.

Enligt denna tabell har ju rörelsen givit överskott alla år utom det sista. De sex årens överskott uppgå sammanlagt till 288,487 kronor. Endast under sista året har som sagt uppstått en driftsförlust som dock stannar vid 12,995 kronor. Inberäknat avsättningen till förnyelsefonden, kronor 49,000, har förlusten bokförts till 61,000 kronor. Därmed är denna fond för avskrivning uppe i ett belopp av 1,340,000 kronor och täcker mer än hälften av järnvägsanläggningens bokförda värde, inklusive dess rullande materiel, som i balansräkningen per ³¹/₁₂ 1932 är upptaget till sammanlagt 2,598,000 kronor. Häri ingå då även fastigheter och markområden. I vilken omfattning förnyelsefonden under årens lopp tagits i bruk, framgår ej av utredningen.

Under berörda förhållanden måste jag säga, att frågan om statsskuldens avskrivning är för tidigt väckt, och att man har all anledning att ställa sig avvaktande, innan så betydande belopp av statsmedel efterskänkas. En vändning till det bättre är icke alls utesluten. Bolaget har börjat driva en synnerligen vinstgivande biltrafik, som i föl gav ett överskott av 12,000 kronor, och det torde ej vara uteslutet, att den kan utvidgas. I varje fall neutraliserar den en av orsakerna, förutom den rådande depressionen, till den tillbakagång, som i allmänhet drabbat våra järnvägar, och vad depressionen beträffar, finns det väl stor sannolikhet för, att den så småningom häves och järnvägens bekymmer i någon mån lättas. Aktiemajoriteten i här ifrågakvarande järnväg äges av aktiebolaget Investor, som även samtidigt äger Halmstad—Nässjö järnväg, och båda bolagen ha gemensam förvaltning. Det senare järnvägsbolaget är en god affär och bedriver även den biltrafik i synnerligen stor omfattning. Trafikinkomsterna av denna lära i föl ha uppgått till 400,000 kronor. Därest nu den av Halmstad—Bolmen drivna biltrafiken även kommer att utvecklas — och jag kan inom parentes säga, att dess rullande materiel är upptagen i balansräkningen till ett belopp av 80,000 kronor — och därjämte den nu rådande allmänna depressionen häves, så finns det, som sagt, enligt min mening ingen anledning att se så mörkt på bolagets möjligheter att fullgöra sina förbindelser till staten.

Det förefaller, som om reservanterna hade behärskats av alltför stor nervositet i anledning av andra fall av svårigheter, som enskilda järnvägar haft, varvid staten fått vidkännas förlust. Jag vågar dock påstå, att ställningen för dessa företag varit en helt annan och avsevärt svårare än vad här är fallet. Utredningsmännen konstatera också — det finnes återgivet å sid. 9 i propositionen — att företaget disponerar i närvarande stund över avsevärda likvida medel, varför inställande av annuitetsbetalningen icke för ögonblicket borde behöva befaras, och ehuru de tillstyrka ackordserbjudandet, finna de dock uppgörelsen vara av säregen art.

Man har svårt att värja sig för intrycket, att bolaget till sin favör sökt utnyttja kristiden på bekostnad av staten. Man kan knappt föreställa sig, att därest en bank i stället för staten varit långivare åt bolaget, detta skulle ha kommit med en dylik framställning, men om så hade skett, tror någon då verkligen, att en bank utan vidare skulle taga ackord, när det kan konstateras, att icke blott hela aktiekapitalet, 735,000 kronor, är orubbat, utan bolaget därjämte äger dispositions- och reservfonder på en halv miljon kronor, varav en-

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.

(Forts.)

dast, som jag förut nämnde, 60,000 äro förbrukade. Ingen vill väl på allvar tro, att någon som helst annan fordringsägare än staten skulle ett ögonblick reflektera på att efterskänka 60 procent av sin fordran hos ett företag, som äger en dylik ställning. Vi, som nu vägra i vändningen, ha tilldelats en varning för följderna av en sådan vägran. Vi tillåta oss också å vår sida uttala en varning, ty det är ett farligt prejudikat, som här ges. Hädanefter skulle vilket järnvägsföretag som helst, hur god ställning det än har, kunna komma och begära ackord å statsskuld vid första inträffande driftsförlust. En sådan rundhänt behandling från statens sida är dock icke rimlig. Det finnes många företag, som saknat förmånen av statshjälp, och där aktieägarna själva få bära sina bekymmer och fått taga första stöten av lidna förluster. Så må ske även här.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Leo**: Det framgår av propositionen, att det varit föremål för grundligt övervägande, innan förslaget framlades om nedskrivning av Halmstad—Bolmens statslån. Men jag kom för min del till samma uppfattning, då jag prövade ärendet, som riksgäldsfullmäktige och de av Kungl. Maj:t tillkallade utredningsmännen kommo till, nämligen att staten gjorde klokt gent emot sig själv genom att nu taga det tillfälle, som erbjödes att rädda åter så mycket som möjligt av det en gång givna statslånet. Det är visserligen sant, att det rör sig om mycket pengar, som skolas skrivas bort. Staten skulle få 190,000 kronor och skriva bort ungefär lika mycket plus en 25,000 å 30,000 kronor i räntor. Men risken med att icke nu taga uppgörelsen ligger däri, att staten ej kommer att få ut ens de 190,000 kronorna utan får nöja sig med en betydligt lägre summa. Det är sant, att bolaget för närvarande förfogar över likvida tillgångar på ungefär 240,000 kronor, men med hänsyn till de driftförluster, som numera årligen uppstå, och med hänsyn till det avsättningsbehov, som finnes, och tvånget till avsättningar enligt lagen, kan man lätt räkna ut, att järnvägen ej kan orka med mer än högst tre års amorteringar till på statslånet, vilket sammanlagt skulle göra 120,000 kronor. Jag tror, att man måste vara på det klara med, att bolaget sedan ej förmår att göra någon avbetalning å statslånet. För mig tedde sig således frågan ganska enkel. Den gällde hurvida staten vill ha ut 190,000 kronor nu med detsamma eller nöja sig med 120,000 kronor under loppet av tre år, och jag fann det som sagt fördelaktigast för staten att välja den förstnämnda vägen.

Jag förstår mycket väl den tvekan, som kan råda i fråga om uppgörelsen, men jag vill säga, att om riksdagen nu avslår förslaget om en sådan uppgörelse, måste man väl uti detta beslut från riksdagens sida lägga in den tolkningen, att riksdagen vill, att staten hädanefter skall uppträda med betydligt större stränghet, hårdhet och kallblodighet gent emot de enskilda järnvägar, som ha statslån, än staten hittills har gjort. En ärad talare för utskottsmajoriteten gjorde en jämförelse med hur en enskild bank skulle ha betett sig i detta fall. Ja, om nu i denna jämförelse ligger en anmodan till Kungl. Maj:t att i fortsättningen uppträda på samma sätt som en bank, så måste detta komma att medföra, att staten utan några vidare krumelurer tager och försätter en låntagande järnväg i konkurs, så snart järnvägen icke längre förmår fullgöra sina förpliktelser, för att därigenom rädda de utlånade penningarna, innan de spillas bort på andra håll. Och om jag skall vara fullt ärlig och uppriktig, får jag säga, att det ligger mycket i den tankegången, som tilltalar mig. Ty jag tror, det skulle vara hälsosamt för de av våra enskilda järnvägar, som ha statslån, att de finge klart för sig, att det är på tiden, att statsmakterna intaga

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.
(Forts.)

en något stramare hållning gent emot dem, än vad tidigare varit fallet. Men jag är icke så säker på, att det ur statens egen synpunkt skulle vara lämpligt att börja med just detta exempel.

Det är vidare i detta utskottsutlåtande såsom skäl för avslag anført en hänvisning till, att denna uppgörelse skulle komma att försvåra den framtida möjligheten för en fusion mellan Halmstad—Bolmens och Karlshamn—Vislanda järnvägar. Även den frågan blev mycket noga undersökt, innan propositionen skrevs, och alla sakkunniga äro ense därom, att en sådan fusion inom överskådlig tid ej skulle medföra någon som helst fördel för Halmstad—Bolmens järnväg, som redan har lyckats nedbringa sina omkostnader till lägsta tänkbara gräns. Hur långt in i framtiden en fusion mellan dessa järnvägar skulle kunna komma att ligga för att visa sig förmånlig, är svårt att säga. Jag tror i alla fall, att om man skulle vänta på att den tidpunkten skulle inträda, så hade staten hunnit förlora en stor del av de 190,000 kronor, som den nu har möjlighet att få in.

Herr Kvarnzelius: Herr förste vice talman! För min del ber jag att få yrka bifall till den reservation, som är fogad till detta betänkande. Jag tror, att det är en mycket dålig taktik att i detta fall följa utskottets förslag. Vi ha så bittra erfarenheter från tidigare handlingar i detta avseende, att det förefaller mig, som om det skulle fordras ganska stort mod att våga sig på att fälla ett förslag, när det framlägges av Kungl. Maj:t i ett ärende som detta.

Det var en gång i tiden, då vi hade frågan om Kalmar järnväg uppe här. Förslaget fälldes den gången, det fälldes en gång till, och till slut fick man nöja sig med en bråkdel av vad som ursprungligen var bjudet för den järnvägen. Samma var förhållandet med Skara—Timmersdala järnväg på sin tid. Det var också ett förslag av Kungl. Maj:t som fälldes av ortsintresset vid det tillfället. Det kom ingen och vi fingo lösa den frågan med betydligt större uppföring från statens sida än som ursprungligen varit nödvändigt. Dessamma är förhållandet enligt min mening, om vi fälla det förslag, som här föreligger. Riksgäldsfullmäktige äro ju valda av riksdagen, och de ha enhälligt tillstyrkt detta förslag efter noggrann och samvetsgrann undersökning av alla på frågan inverkan omständigheter. Även de synpunkter, som herr Walles framförde, ha utan tvivel mycket noga uppmärksamats av riksgäldsfullmäktige. De äro ju alldeles särskilt tillsatta på sådant sätt, att de ha skyldighet att uppmärksamma alla sådana synpunkter. Särskilda sakkunniga, som varit tillkallade eller som för närvarande arbeta för att komma tillrätta med våra järnvägsproblem, ha i detalj gått igenom denna sak. Vi hade en person uppe i avdelningen i det avseendet, som lämnade fullständiga uppgifter, och så långt hans bedömande kunde sträcka sig, var han övertygad om, att det enda riktiga var att bifalla Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Om man ser på förvaltningskostnaderna, så har järnvägen gjort vad den kunnat själv. Den har haft en god ledning. Den har haft minsta möjliga förvaltningskostnader. Den har sökt så långt möjligt samarbeta med andra järnvägar, och den har haft gemensamma anordningar så långt möjligt för att nedbringa omkostnaderna, men de sista åren ha i alla fall gått med förlust. Och jag är övertygad om, att statsrådet kommer att få rätt, att i fall frågan faller i dag på grund av riksdagens motstånd, kommer den igen, och då få vi nöja oss med betydligt mindre gottgörelse för denna järnväg än vi i dag ha tillfälle att bli bjudna. Och även om det är riktigt, som herr Walles säger, att det är mycket som talar för, att man här borde avslå förslaget, anser jag för min del be-

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.
(Forts.)

stämt, att det riktigaste är, att man godkänner det förslag, som Kungl. Maj:t nu gått in för.

Jag yrkar bifall till den reservation, som är fogad till betänkandet.

I detta anförande instämde herrar *Nylander* och *Thorén*.

Herr Bissmark: Herr talman! Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den siste ärade talaren, men då jag representerar den ort, där järnvägen har sin verksamhet, skall jag be att få tillägga något med anledning av vad herr Walles yttrade.

Här är en järnväg, som i god tid insett, att det inte finnes någon möjlighet för den att reda sig. Förra årets förlust var 60,000 kronor, om man räknar med de avskrivningar, som äro föreskrivna. Hur skall då denna järnväg kunna verkställa sina amorteringar, som röra sig om 35,000 kronor per år, utan att det kapital, som den nu har, avsevärt minskas för varje år? Dessutom står järnvägen inför nödvändigheten att anskaffa viss rullande materiel, särskilt motorvagnar. Inom ett eller annat år kommer det kapital, som nu finnes, att vara förbrukat. Det är, som herr statsrådet här sagt: Om inte staten tar det förslag, som nu föreligger, kommer staten att få mycket, mycket mindre än den nu skulle få.

Beträffande vad här sagts om en fusion med Karlshamn—Vislanda—Bolmens järnväg undrar jag, vad denna bana skulle kunna vinna på att ta en järnväg, som går med förlust varje år. Därtill kommer, att om Halmstadsintresset skulle upphöra att vara verksamt i denna järnväg, komme trafiken att ytterligare nedbringas, ty det är just den intensiva verksamheten från Halmstadsintressets sida, som gör, att nedgången av trafiken kunnat begränsas under dessa svåra år. Herr Walles trodde, att ändrade konjunkturer skulle medföra väsentlig förbättring för järnvägen, men jag vill då påpeka, att utom genom nedgången i konjunkturerna har järnvägen drabbats ytterligt hårt av de nya samtrafiksreglerna, och det är detta, som på ett katastrofalt sätt nedsatt järnvägens inkomster.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I herr Bissmarks yttrande instämde herr *Larsén* och herr *Larsson, Johan August*.

Herr Walles: Herr talman! Jag nödgas underkänna vad statsutskottets ärade ordförande anförde beträffande jämförelser med tidigare gjorda eftergifter åt järnvägsföretag. Jag ber ännu en gång få konstatera, att det är inte så, som nyss sades, att här ifrågavarande järnväg under flera år gått med förlust. Endast under ett år har driften givit underskott, medan däremot de sex närmast föregående åren givit vinst. Det är dock inte absolut nödvändigt att under svåra år göra så stora avskrivningar, som här skett. Vi kunna hålla oss till den faktiska förlusten, 12,995 kronor, som uppkommit under detta enda år.

Så talades det om, hur väl järnvägen är skött. Ja, det är väl varje styrelses eller förvaltnings enkla plikt att söka sköta sitt företag efter bästa förmåga. Däri ligger väl ingenting, som skall motivera, att staten ger någon särskild dusör åt en sådan ledning. Det är visserligen erkännansvärt, men erkännandet bör icke lämnas i form av kontanter från statens sida.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bi-

Ang. Halmstad—Bolmens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten.
(Forts.)

fall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition; och förklarade herr förste vice talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wallen* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 119 och bifaller Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning» gjorda framställning om täckande av förluster å lånemedelskapital; samt

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag om beräknande av inkomstiteln »Statsverkets fond av rusdrycksmedel» m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om importförbud beträffande äldre fartyg m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 50, i anledning av väckta motioner om importförbud beträffande äldre fartyg samt importreglering beträffande smidbart järnskrot m. m.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 218 i första kammaren av herr *Nordborg* och nr 380 i andra kammaren av herr *Christiernsson* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte besluta

dels om importförbud beträffande fartyg av högre ålder än 25 år,

dels att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse med begäran att exportförbud å smidbart järnskrot icke måtte förnyas för tid efter den 28 februari 1933,

dels ock att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag i syfte att genom lämpligt avvägd tullsats eller eljest viss importreglering beträffande smidbart järnskrot åvägabragtes.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I:218 av herr *Nordborg* och II:380 av herr *Christiernsson* m. fl., om importförbud beträffande äldre fartyg samt importreglering beträffande smidbart järnskrot m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Örne*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av motionerna I:218 av herr *Nordborg* och

Om importförbud beträffande äldre fartyg m. m. (Forts.)

II: 380 av herr Christiernsson m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, att exportförbudet å skrot av smidbart järn icke måtte ytterligare för- längas.

Herr **Örne**: Herr talman, mina herrar! Jag är ense med bevillningsutskot- tet så långt, som det gäller avslag på motionerna beträffande det stora och omfattande programmet till statsunderstöd för nedskrotning av fartyg. Där- emot har jag ansett, att riksdagen skulle kunna tillmötesgå motionärerna så till vida, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle, att exportför- budet på järnskrot inte borde ytterligare förlängas, då det nästa gång ut- löper.

Då jag är ensam reservant, herr talman, förstår jag naturligtvis det otänk- bara i, att jag skulle kunna räkna med ett bifall till min hemställan. Jag anser mig dock böra yttra några få ord.

Exportförbudet på järnskrot tillkom, vågar jag bestämt säga, av för- hastande. Om man hade väntat någon eller några månader, skulle kravet på ett sådant exportförbud kommit att dö av sig självt. Det var en alldeles speciell handelspolitisk situation, som gjorde, att det såg något oroande ut för tillfället, den situationen nämligen, att skyldigheten för Tyskland att leverera skrot till Polen hade utlöpt och att Tyskland i det sammanhanget fann lämpligt att ersätta den tvungna skrotxporten till Polen med ett export- förbud på järnskrot.

Jag har så många gånger besvärat riksdagen i denna fråga, att de äldre ledamöterna i kammaren torde ha reda på, hur den ligger till. Genomförän- det av detta svenska exportförbud på järnskrot var det första syndafall vi gjorde i vår handelspolitik, och det var en av anledningarna till att Sverige inte kunde uppträda med någon vidare kraft, när det på sin tid gällde att avlägsna export- och importförbuden genom en internationell konvention. Så småningom har ju detta förbud kommit att mest bli en åtgärd på papperet. Som herrarna kunna se på sid. 9 i bilagan till bevillningsutskottets betän- kande, försiggår det en ganska livlig import av järnskrot numera, och vissa månader även en rätt stor export. Exportförbudet motiverades bland annat med, att det inte var möjligt att få köpa järnskrot från utlandet vid den ti- den. Som herrarna se av dessa siffror — förra året infördes nära 54,000 ton skrot och under januari—april i år över 5,000 ton — har detta skäl fullstän- digt bortfallit. Det har också vid ett tidigare tillfälle försäkrats, att expor- törerna få exportlicens i den mån de begära det.

Hela detta exportförbud spelar ingen annan roll än att utgöra en av de numera allt talrikare fläckarna på vår handelspolitiska sköld, och därför an- ser jag för min del, att det bör avlägsnas. Emellertid är ju saken av skäl, som jag förut nämnt, hopplös. Det är ju så, att man numera tycks känna en stor lättnad över att inte behöva ta hänsyn till några som helst förnuftiga synpunkter på detta område. Man finner tvärtom, synes det mig, en njutning i att hjälpa till att trassla till den internationella situationen så mycket som möjligt.

Jag skall, herr talman, nöja mig med ett enkelt yrkande om bifall till min reservation, men jag vill redan nu tillkännage, att jag inte ämnar besvara kammaren med en votering.

Herr **Nilsson, Johan**, i Kristianstad: Herr talman! När detta exportför- bud på järnskrot kom till stånd, skedde det med hänsyn till järnhanteringens intressen, och vi tillgrepo ju inte denna åtgärd, förrän man i utlandet för en längre tid gått in för samma anordning. Det är väl tydligt, att förhål- landena skulle ha blivit något ojämna, om man i utlandet upprätthållit ett

Om importförbud beträffande äldre fartyg m. m. (Forts.)

exportförbud, men icke vi haft det; då hade man ju kunnat köpa obehindrat härifrån, medan vi saknat möjlighet att importera, och det är givet, att situationen då i längden blivit ohållbar för järnhanteringen här i landet.

Nu har det ingalunda varit så, att man velat förhindra all handel med järnskrot. Kungl. Maj:t har följt sakens utveckling undan för undan, och jag är viss om, att exportlicenser lämnats i den utsträckning man ansett vara tillräddlig och lämplig. Här ha inhämtats yttranden från ämbetsverken, och till och med kommerskollegium, som ju ingalunda brukar vara angeläget om, att vi skola ha några skrankor på handelsns område, har ej ansett det rådligt att för närvarande frångå det nuvarande förhållandet. Jag tror sålunda, att vi tillsvidare få lov att bibehålla den nuvarande anordningen, och utskottet har ju också så gott som enhälligt ansett sig böra tillstyrka ett fortsatt upprätthållande av detta exportförbud.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Ang. vissa
ändringar i
tulltaxan
m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 17 mars 1933 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 243, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels antaga följande förslag till ändringar i och tillägg till den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan:

		Tull för 100 kg kronor
	Fisk:	
13 ¹ / ₂	spillånga . . . . . N	75: —
25	Ägg; ävensom äggula och flytande äggvita — — — — <i>Anm.</i> För äggula, uteslutande avsedd för beredning av läder, skall tull icke utgå.	
	Köksväxter, ej särskilt nämnda:	
	<i>Anm. till nr 57—58.</i> För tomatpuré, uteslutande avsedd att användas till inläggning av fiskkonserver, skall tull icke utgå.	
117	Soja och säser — — — — — <i>Anm.</i> För tomatpuré, uteslutande avsedd att användas till inläggning av fiskkonserver, skall tull icke utgå.	
	Mineraloljor:	
175	andra slag; ävensom paraffin, jordvax (ozokerit) montanvax och ceresin samt råa naften- och naftensulfosyror jämte deras alkalialter, ej hänförliga till annat nummer . . . . . E	fria 20: —
219	Löd- och svetsmedel, ej särskilt nämnda	

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

dels besluta, att förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till gällande tulltaxa skulle i vissa angivna delar erhålla ändrad lydelse på sätt av propositionen framginge;

dels ock förklara, att de omförmälda ändringarna skulle träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämde.

I samband med nämnda proposition hade utskottet till behandling förehafat följande motioner, nämligen:

1) två likalydande, i anledning av propositionen väckta motioner, nr 297 i första kammaren av herr *Sundberg* och nr 467 i andra kammaren av herr *Hansson* i Hönö m. fl., däri hemställts, att Kungl. Maj:ts förslag om ändring i fråga om tullen å torkad färsk långa icke måtte av riksdagen bifallas; samt

2) två likalydande, under motionstiden vid riksdagens början väckta motioner, nr 100 i första kammaren av herrar *Sundberg* och *Widell* samt nr 333 i andra kammaren av herr *Hansson* i Hönö m. fl., däri hemställts, att riksdagen måtte besluta åsättande av en importtull å färsk långa av 15 öre per kilogram.

Utskottet, som i anledning av en till utskottet från finansdepartementet överlämnad, inom kontrollstyrelsen upprättad promemoria i samband med förevarande proposition till behandling upptagit frågan om en höjning av tullen å maldrycker, hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte, med avslag å de likalydande motionerna I: 297 av herr *Sundberg* och II: 467 av herr *Hansson* i Hönö m. fl., bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 243, dock med den ändring, i vad propositionen avsåge förordningen den 31 januari 1932 (nr 15), att vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande tulltaxenummer 117 (stat. nr 279—281) skulle utgå;

2) att de likalydande motionerna I: 100 av herrar *Sundberg* och *Widell* samt II: 333 av herr *Hansson* i Hönö m. fl., om tull å färsk långa, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att riksdagen måtte besluta, att nr 145 och 146 i gällande tulltaxa skulle från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämde, hava följande ändrade lydelse:

			Tull för
			100 kg
			kronor
Maltdrycker:			
145	på fat	B	25:—
146	på andra kärl	100 liter	35:—
Anm. Angående — — — stadgat.			

Vid punkten 1), i vad densamma avsåg ändringar i och tillägg till den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan, hade reservationer avgivits

1:o) av herr *Lithander*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 297 av herr *Sundberg* och II: 467 av herr *Hansson* i Hönö m. fl., avslå Kungl. Maj:ts ändringsförslag beträffande tulltaxenummer 13¹/₂ färsktorkad långa;

2:o) av herrar *Nilsson* i Kristianstad, *Ericson* i Oberga, *Jönsson* i Slätåker, *Jönsson* i Boa, *Lithander*, *Forssberg*, *Wijkström*, *Heiding* och *Johansson* i Krogstorp, som på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av tullen å löd- och svetsmedel, ej särskilt nämnda (tulltaxenummer 219).

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

Herr Sundberg: Herr talman! Av utskottsutlåtandet kan inhämtas, att utskottet behandlat två av mig med flera väckta motioner, nämligen dels en motion om tull å färsk långa, dels ock en motion om avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 243 angående ändring av den år 1932 beslutade tullen å torkad färsk långa.

Vad beträffar motionen om tull å färsk långa, framhölls i densamma, att det med tullen avsedda syftet kunde ernås även genom en importreglering av färsk långa. Då nu Kungl. Maj:t genom kungörelse, som trätt i kraft den 22 sistlidne maj, förordnat om viss reglering av införseln av färsk långa för beredning till spillånga och det med denna motion avsedda syftet alltså i huvudsak vunnits, saknar jag anledning att yrka bifall till motionen.

Vad däremot beträffar den andra motionen om avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 243, anser jag mig böra yrka bifall till motionen. Det förhåller sig ju så, att 1932 års riksdag beslutade att åsätta tull å torkad färsk långa. Denna tullsats måste enligt dess avfattning anses gälla ej mindre spillånga än även annan färsktorkad långa. Tullbestämmelsen har också tillämpats i överensstämmelse härmed. Nu föreslår Kungl. Maj:t och tillstyrker utskottet, att tullen måtte ändras därhän, att den hädanefter skall gälla endast spillånga men icke annan färsktorkad långa. Detta förslag har i de berörda orterna väckt en mycket stor uppståndelse. Man hade där inriktat sig på att enligt tullbestämmelsens avfattning storsjöfiskarna och till dem anslutna beredare skulle skyddas i sin näring icke blott mot import av norsk spillånga, utan även mot import av s. k. skruv- eller blanklånga, därav även lutfisk beredes. Från fiskare och beredare inkommo också på grund härav till de bohuslänska riksdagsmännen energiska protester mot den föreslagna ändringen. Man påpekade att skruv- och blanklånga, såsom varande en enklare och billigare produkt, under de sista åren börjat konkurrera med spillångan och undanträngt denna å vissa orter, särskilt i Skåne. Om nu denna vara frigjordes från tullen, skulle portarna öppnas på vid gavel för import av norsk skruvlånga och denna vara konkurrera med den svenska spillångan till skada för storsjöfisket och den därmed förbundna beredareindustrin.

Nu säger visserligen lantbruksstyrelsen, att importen av skruvlånga från Norge efter tullens ikraftträdande utbyttis mot import av olika slag av torkad torsk, som kan beredas till lutfisk och är tullfri. Men om så är förhållandet, kan ju knappast någon skada tillfogas det norska exportintresset genom att tullen å den s. k. skruvlångan bibehålles. Huruvida det är riktigt, vad lantbruksstyrelsen anfört, nämligen att bibehållande av nämnda tull är av ringa betydelse för det svenska fisket och att den därför saklöst kan släppas, vill jag icke yttra mig om; det är en fråga, som är mycket svår att bedöma i anseende till den korta tid, som tullen varit i kraft. De berörda orternas vittnesbörd om motsatsen torde väl också tynga något i vågskålen för bibehållande av de nuvarande bestämmelserna. Att utan fullt bärande skäl på sätt som föreslagits företaga den ifrågavarande ändringen torde enligt min mening icke vara försvarligt.

Det enda skäl för ändringen, som kan spåras uti handlingarna i ärendet, är, att riksdagen förra året skulle av misstag beslutat tull å färsktorkad långa i större utsträckning, än som blivit ifrågasatt av motionärerna. Det kan icke med fullt fog påstås, att ett sådant misstag förelupit; motionerna avsågo ett effektivt skydd för det svenska storsjöfisket, och ett sådant skydd har beretts genom att ge tullen den omfattning, som framgår av beslutets lydelse. Det ligger ju också enligt min mening något mindre tilltalande i påståendet, att riksdagen gjort sig skyldig till ett formellt missgrepp, som fått materiella verkningar. I varje fall måste det betraktas som mindre tilltalande såväl

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

från allmänna synpunkter som från de berörda näringarnas synpunkt, om riksdagen nu i år skulle taga tillbaka den förmån, som beviljades förra året och som redan åtnjutits av målsmännen för berörda näringar. Nog borde man väl kunna låta vid 1932 års beslut bero i avvaktan på verkningarna av tullen under åtminstone ytterligare ett år. Jag anser, att när de berörda näringarna ha nytta av tullen i den utsträckning den beslöts i fjol och då någon skada ej förorsakas därav, föreligger icke något skäl till ändring.

På dessa grunder ber jag, herr talman, att få yrka, att kammaren med bifall till motionen i förevarande del måtte avslå såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Det är blandade varuslag vi här ha att avväga tullsatserna för, och jag hade egentligen inte trott, att det skulle bli anledning att tala något om de varuslag, som den siste ärade talaren tog upp. I fråga om dem har utskottet kommit till en tämligen enhälligt uppfattning om, att man borde biträda Kungl. Maj:ts förslag. Jag hänvisar till vad utskottet anför och tror, att kammaren kan känna sig förvissad om, att vi noga undersökt dessa förhållanden, som äro ganska invecklade. Det är rätt många intressen, som skola tillgodoses och som vi sökt bilda oss en uppfattning om, för att det resultat vi kommo till skulle bli riktigtast, lämpligast och bäst.

Vad som egentligen föranlett mig att begära ordet är, att Kungl. Maj:ts föreslagit tullnedsättning för en annan artikel, nämligen svetsningselektroder. Utskottet har här inhämtat yttranden från ämbetsverken, och dessa ha kommit till det resultatet, att det icke är rådligt att sänka tullen på dessa elektroder. Det har nämligen påvisats, att tillverkning av dylika försiggår i lämplig utsträckning här i landet, och motivet att sänka tullen å vissa enklare svetsningselektroder har, kan man säga, numera förfallit, ty under utskottsbehandlingen och även sedan denna var avslutad har det meddelats oss, att tillverkning av sådana elektroder igångsatts vid våra inhemska verkstäder. Det har sålunda meddelats mig senast i dag, att Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget i Västerås igångsatt och för fullt bedriver tillverkning av dessa något billigare elektroder. Det är ju nämligen så, att det har anförts, att det är så hög kvalitet på de elektroder, som tillverkas inom landet, att det icke alltid skulle vara ekonomiskt att använda dessa, utan att man borde ha tillgång till billigare sorter, men även dylika har man numera möjlighet att få inom landet. Det föreligger därför ingen anledning att överflytta produktionen av dessa från den inländska arbetsmarknaden till den utländska.

Liksom åtskilliga kolleger i utskottet har jag kommit till det resultatet, att man icke borde bifalla Kungl. Maj:ts förslag, när det gäller detta tulltaxenummer, och jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med de ändringar, som föreslås i den av mig med flera avgivna reservationen.

Herr Sjödahl: Herr talman, mina herrar! Den förste ärade talaren omnämnde, att när riksdagen förra året fattade beslut om tull å långa, var det fråga om den färsktorkade långan och icke om den egentliga spillångan. Som jag förstår, hade man inom utskottet enhälligt den uppfattningen, att det förra året gällde spillångan och icke långa i den omfattning, som den ärade talaren i dag angav. Det är väl ändå lämpligt, att om riksdagen har fattat ett beslut om tull på en viss vara och detta sedermera genom en formell tolkning kommer att utsträckas vidare samt Kungl. Maj:t och utskottet föreslå att be-

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

gränsa det hela till vad som ursprungligen avsågs, en sådan begränsning också genomföres.

Jag kan icke underlåta att erinra om, att den ärade talaren, herr Sundberg, vid årets riksdag väckt två motioner i detta ärende; i den ena av dessa motioner nämner herr Sundberg själv, att den tull, som förra året genomfördes, ansågs nödig för bevarande av det månghundraåriga svenska storsjöfisket, vars bestånd vilar på möjligheten att i största möjliga utsträckning obehindrat förse den svenska allmänheten med s. k. spillånga. I den motionen angavs alltså, att herr Sundberg själv uppfattat sin framställning föregående år såsom gällande spillånga. Sedan anförde den ärade motionären, att det avsågs »att i ett förutvarande norskt landskap skydda en urgammal näring, som förut icke bedrivits i Norge och icke heller är avsedd att i någon mån tillgodose konsumenterna i detta land». Även där hänför herr Sundberg själv begränsningen till spillånga. Det tycks vara så, att den ärade motionären alldeles glömt bort, hur han själv motiverade sin motion vid början av årets riksdag, ty då avsåg den ärade motionären uteslutande spillånga, fastän det i dag tycks vara bortglömt.

Beträffande det av utskottets ärade ordförande framförda förslaget rörande elektroder vill jag i korthet blott erinra därom, att den höjning av tullen, som genomfördes vid 1929 års riksdag, uteslutande motiverades av tulltekniska skäl. Det var inte avsett som någon som helst skyddstull. Sedermera har det visat sig, att användningen av svetsningselektroder blivit utomordentligt vidsträckt, och det har dessutom blivit klart, att den införda tullen, som icke motiverades som skyddstull utan baserade sig på rent tulltekniska skäl, har inneburit en värdetull på cirka 45 % av varuvärdet. Varken regeringen eller utskottet ansåg det lämpligt eller tillbörligt att i detta fall behålla en så crinligt hög tull. Jag vill erinra därom, att Sverige år 1931 hade en export av dessa elektroder, som med 50 % översteg importen. Under sådana omständigheter, då Sverige tydligtvis exporterar elektroder i mycket betydande utsträckning och då den inhemska varan i kvalitet är den utländska vida överlägsen, kan det knappast föreligga något behov av en värdetull av inemot 50 %.

År 1931 förelåg i denna kammare en motion av herr Nylander med förslag om borttagande eller nedsättning av denna tull. Då avvisades detta med anledning av att tullkommittén ännu arbetade. Nu föreligger här från Kungl. Maj:ts sida ett förslag, understött av utskottet, om att nedsätta en för hög tull på en vara, som dessutom exporteras från Sverige och som genom sin kvalitet utomordentligt väl kan hävda sig både på den inländska och den utländska marknaden.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Herr Nordborg: Herr talman! Jag vet mycket väl, att den höjning av tullen på svetsningselektroder från 20 till 40 öre, som är ifrågasatt, i den kungl. propositionen motiveras med att den är en av förhållandena påkallad förenkling av tulltaxeringsarbetet. Men från Elektriska svetsningsaktiebolaget har jag fått meddelande om, att det inte lär vara säkert, att så är fallet, ty detta bolag gjorde på sin tid en framställning till 1928 års tulltaxekommitté om en sådan tullhöjning, vilken också föreslogs av kommittén och sedan kom till stånd. Det talas nu om, att tullen är för hög, men man får ju också se litet på tullsatserna i andra länder. I Tyskland tillämpas för närvarande en tull av 34 öre per kg, i Polen 90 öre och i Spanien 60 öre. Detta är tullsatser, som äro omräknade efter dagskursen den 15 maj innevarande år, och uppgifterna ha lämnats av Elektriska svetsningsaktiebolaget. Om det skall vara

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

tull på en vara, bör den ju vara satt så, att den verkligen uppfyller syftet. Jag anser för min del, att så länge dessa länder ha högre tullsats än vi, ha vi ingen anledning att sänka tullen. I synnerhet då det gäller Tyskland, ett land, som nu skickar ut mycket elektroder på världsmarknaden, tycker jag inte man behöver ta några hänsyn, då ju Tyskland sagt upp sitt handelsavtal med Sverige och inte för närvarande har någon överenskommelse med oss. I arbetslöshetstider, då man dessutom söker efter arbetstillfällen, och då staten har utgifter för att skapa sådana, anser jag heller inte det är lämpligt eller nödvändigt att sänka denna tull, utan därmed bör anstå en tid, tills förhållandena bli mera lämpade därför.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Sjödahl**: Herr talman! Jag skall bara med anledning av några ord av den siste talaren be att få meddela, att blott en mindre del av vår import kommer från Tyskland. År 1931 understeg den 25 procent.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i det förevarande betänkandet gjorda hemställan samt därvid i fråga om punkten 1 särskilt såvitt angående de delar av Kungl. Maj:ts förslag, varom olika yrkanden föreläge, och särskilt beträffande punkten i övrigt.

I fråga om punkten 1, såvitt angående Kungl. Maj:ts förslag i avseende å tulltaxenummer 13^{1/2} (spillånga), fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle avslå Kungl. Maj:ts förslag i berörda del.

Vid därefter enligt dessa båda yrkanden gjorda propositioner bifölls utskottets hemställan.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som förekommit beträffande punkten 1, såvitt angående Kungl. Maj:ts förslag i avseende å tulltaxenummer 219 (löd- och svetsmedel, ej särskilt nämnda), propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å Kungl. Maj:ts förslag i berörda del; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 52 punkten 1, såvitt angår Kungl. Maj:ts förslag i avseende å tulltaxenummer 219 (löd- och svetsmedel, ej särskilt nämnda), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås Kungl. Maj:ts förslag i berörda del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Första kammarens protokoll 1933. Nr 41.

Ang. vissa ändringar i tulltaxan m. m. (Forts.)

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes här efter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 42;

Nej — 43.

På därefter gjord proposition bifölls vad utskottet i övrigt hemställt i punkten 1.

Slutligen biföllos på särskilda propositioner utskottets hemställanden i punkterna 2 och 3.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige, å ena, samt Det Förenade Konungariket Storbritannien och Norra Irland, å andra sidan, träffad handelsöverenskommelse;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 254 angående vissa ändringar i gällande tulltaxa, m. m.;

nr 55, i anledning av väckt motion angående tullsatserna för automobiler och motorcyklar, m. m.;

nr 56, i anledning av väckta motioner om höjning av tullsatserna för lin-garn;

nr 57, i anledning av väckta motioner om tull å wolframjärn;

nr 58, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å rör och rör-delar;

nr 59, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å aducerade rör-delar; samt

nr 60, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å ledbultkät-ting.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Om tullfrihet för cellulosa-acetat och aceton. Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 61, i anledning av väckta motioner om tullfrihet för cellulosaacetat och aceton.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 102 i första kammaren av herr *Örne* och nr 188 i andra kammaren av herr *Holm-gren*, hade hemställts, att riksdagen ville besluta att gällande tulltaxa i ne-dan angivna delar skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Tulltaxenr

211 Träspnit (metanol) ..... T; ävensom aceton och acetonolja
samt metyletylketon ..... N

Tull för
100 kg
kronor.

20:—

Anm. För aceton, som är avsedd uteslutande såsom lösningsmedel vid till-verkning av cellofanliknande folier, skall tull icke utgå.

Celluloid, cellon, cellofan, gaudafil, bakelit, galalit, am-broin, eburin och andra liknande formbara, konstgjorda ämnen, ej hänförliga till annat nummer:

Om tullfrihet för cellulosaacetat och aceton. (Forts.)

Tulltaxenr

1110

oarbetade, härunder inbegripna plattor, stänger, rör,
tangentskivor, knivskäft samt ämnen och delar där-
till; kamämnena; ävensom cellulosaacetat ..... fria

Anm. Rör och plattor — — — — — arbeten av papper.

Tull för
100 kg
kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet av angivna orsaker hem-
ställt, att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 102
av herr Örne och II: 188 av herr Holmgren,

1) besluta, att nr 1111 i gällande tulltaxa skulle hava följande ändrade ly-
delse:

Celluloid, cellon, cellofan, gaudafil, bakelit, galalit, ambroin,
eburin och andra liknande formbara, konstgjorda ämnen, ej
hänförliga till annat nummer:

Tull för
100 kg
kronor.

— — — — —
arbetade, ej särskilt nämnda:

1111 av celluloid eller galalit; ävensom folier av cellon,
viskos och andra cellulosaderivat samt arbeten där-
av ..... E 80:—

2) besluta, att förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till
gällande tulltaxa skulle, i vad den avsåge tulltaxenummer 1111 (stat. nr
2039), hava följande ändrade lydelse:

Tulltaxe- Statistiskt
nr nr

Tilläggstull
för 100 kg
kronor

Celluloid, cellon, cellofan, gaudafil, bakelit, galalit,
ambroin, eburin och andra liknande formbara,
konstgjorda ämnen, ej hänförliga till annat nummer:

— — — — —
arbetade, ej särskilt nämnda:

1111 2039 av celluloid eller galalit; ävensom folier av
cellon, viskos och andra cellulosaderivat
samt arbeten därav ..... E 40:—

3) förklara, att de under 2) och 3) omförmälda ändringarna skulle träda i
kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämde.

Reservation hade avgivits av herrar Örne, Månsson i Furuviik, Lövgren i
Boden, Ericson i Boxholm, Hjalmarsson, Sjödahl, Rosén, Werner i Hultsfred
och Eklund, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reser-
vationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med
bifall till de likalydande motionerna I: 102 av herr Örne och II: 188 av herr
Holmgren, besluta, att gällande tulltaxa skulle från och med dag, som Kungl.
Maj:t bestämde i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

Tull för
100 kg
kronor

211 Träspnit (metanol) ..... T; ävensom aceton och acetonolja
samt metyletylketon ..... N 20:—

Anm. För aceton, som, är avsedd uteslutande såsom lösningsmedel vid till-
verkning av cellofanliknande folier, skall tull icke utgå.

Om tullfrihet för cellulosaacetat och aceton. (Forts.)

nomi. Det är endast två företag, som ha tagit upp tillverkningen, Papyrus och ett bolag, som heter Svensk silkescellulosa. Men fabrikatet får en alltför ökad användning dag från dag, kan man säga, och det gäller att göra priset på det samma så populärt, att det sprides ytterligare. I samma mån som detta sker, kommer givetvis industrien att få betydelse och växa till. Genom att gå den väg, som bevillningsutskottets majoritet nu har föreslagit, åstadkommer man en fördyring av fabrikatet och ställer således en stor del av konsumenterna utanför möjligheten att i ökad omfattning använda detsamma. Bakom den höga tullmur, som utskottet vill resa, komma dessa industrier att föra ett ytterst blygsamt liv, att föra parasitens bedrövliga tillvaro och ingenting annat. Är det verkligen någon anledning att gå denna väg?

Utskottet stöder sig på kommerskollegium, som i sin tur stöder sig på Sveriges kemiska industrikontor. Men som de något initierade herrarna veta, har det ännu aldrig inträffat, att Sveriges kemiska industrikontor någonsin medgivit, att en tull inom det område, vars intressen industrikontoret har att tillvarata, har varit för hög eller olämplig. Industrikontoret håller envist fast vid de en gång beslutade tullarna och yrkar på att få nya. Det är klart, att man med en sådan inställning inte vill vara med om den lilla obetydliga tullsänkningen på en del av den vara, som heter aceton. Beträffande cellulosaacetatet finns det, som jag redan förut sagt, absolut ingen anledning att ha något som helst tullsnydd, när tillverkningen kommit riktigt i gång.

Sedan bevillningsutskottets utlåtande blev känt för allmänheten, har det uppstått rätt stor oro beträffande hur de föreslagna bestämmelserna skulle komma att tolkas. Tullhöjningen avser folier av sådana här ämnen, men vad är en folie för något? Det finns inte definierat. Hur tjock får en folie vara, innan den övergår till att bli en platta? Enligt de upplysningar jag fått av importörer av varan användes fabrikat av det slag, som står uppräknat i bevillningsutskottets betänkande, i stor utsträckning för åtskilliga fabrikationer, som förekomma i Sverige. Bland annat användes det vid tillverkning av radioapparater, och överhuvud taget har det fått en ökad användning inom svagströmsindustrien. Det finns väl ingen som helst anledning att försvåra tillvaron för dessa industrier genom att inta den ståndpunkt, som utskottet här har gjort? Det företag, som representerar de stora tillverkarna på området, tillverkarna av kvaliteter, som vi inte göra och kanske heller inte komma att göra här i Sverige, skriver bland annat följande: »Utan att inlåta oss på innehållet i den ursprungliga motionen om tullfrihet för aceton, fästa vi oss vid, att utskottet vid behandlingen av motionen utan en närmare utredning av begreppet folie föreslagit en tullförhöjning, som, bortsett från att den skulle bli fullkomligt ineffektiv av här nedan nämnda skäl, icke tillräckligt definierar begreppet folie eller anger gränsen mellan den tullfria plattan av t. ex. cellon och den föreslagna tullbelagda cellonfolien. Vid förfrågan hos generaltullstyrelsen har man icke kunnat lämna något bestämt besked angående gränsen för folie och platta. De tyska foliefabrikanterna fabricera under beteckningen 'folier' cellonplattor upp till 0.5 mm tjocklek, vilket oss veterligen ingen svensk fabrik gör. Samtidigt ha de tyska fabrikerna för tillverkning av cellonplattor för andra ändamål än emballage även beteckningen 'plattor' för acetylcellulosa produkter ned till 0.10 mm tjocklek. Att en gräns uppdrages mellan dessa båda begrepp, anse vi absolut nödvändigt till förtydligande av införselsformalitetserna, om nu verkligen bevillningsutskottets förslag skulle gå igenom i riksdagen.»

Vidare anföres det, att utvecklingen på detta område är synnerligen kraftig, och att nya produkter framkomma, som inte alls ha med emballagevaran att göra, vilken det är fråga om i min motion. »Vi syfta», heter det i brevet, »på de fullkomligt nya produkterna cellonit (Cellon-U), acetat R-folier och andra

Om tullfrihet för cellulosaaacetat och aceton. (Forts.)

cellulosaderivatfolier, som huvudsakligast användas för elektrotekniskt ändamål, särskilt av svagströmsindustrien, men även till en mängd andra ändamål. De tillverkas ej inom landet. Skillnaden emellan dessa folier framgår av närslutna tablåer över mekaniska och tekniska data», vilka jag emellertid inte förstår, eftersom jag inte är fackman och som jag antar, att flertalet av herrarna heller inte skulle ha någon glädje av att höra föredragas. »Om bevilningsutskottets tullsats skulle gå igenom, bör», säger man, »i så fall åtminstone tagas i betraktande 1) gränsen mellan folier och plattor, 2) användningsändamålet.» Det har man inte gjort i bevilningsutskottets framställning, vilket är ett ytterligare skäl att inte bifalla den.

De cellulosaderivat, som det här är frågan om, stå ju i närmaste samband med den allttjämt framåtgående tillverkningen av konstgjort silke. Genom att vi få en liten industri på detta område här i Sverige, blygsam till en början, ha vi tagit det första steget till att mera behärska åtskilliga förfaranden, som stå i samband med silkestillverkningen. Skulle det nu lyckas att få en fullt bärande tillverkning av cellulosaaacetat av träcellulosa, så hade vi ju en för Sverige synnerligen naturlig industri här hemma. Jag förstår inte vad det skall vara för intresse att förhindra, att denna industri sättes på en ekonomiskt bärig grund och tvingas att leva ett sunt och naturligt liv i stället för ett sådant parasitliv, som bevilningsutskottets majoritet tillämnar den.

Med ytterligare betonande av, att de produkter, de råvaror, eller kanske man hellre bör säga halvfabrikat, för vilka jag i min motion föreslår tullnedsättning, inte tillverkas inom landet för närvarande, och att tillverkningen, om den skall tas upp, behöver läggas upp i en helt annan skala än som är erforderligt för att förse oss med cellofan för omslagsändamål, och i övrigt med åberopande av vad som finnes anfört i reservationen till bevilningsutskottets betänkande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Den siste ärade talaren, herr Örne, har ju sin speciella inställning till frågor av den art, som vi nu ha under behandling. Han vill inte till något pris överge sin teoretiska inställning, hurudana förhållandena än te sig, utan han är den ståndaktige tennsol-daten på detta område.

Här gäller det nu ett tekniskt problem, som det kan hända är rätt svårt för kammarens ledamöter att verkligt sakkunnigt ta ställning till. Men i utskottet ha vi givetvis haft både möjlighet och skyldighet att försöka sätta oss in i frågan så grundligt som det varit oss möjligt.

Herr Örne vill nu gå den vägen att skydda en industri, som satts i gång på senare tid i vårt land, men det kan han inte göra med riktigt gott samvete utan att samtidigt söka slå ihjäl en annan industri. Jag tycker, att han har alltför stora samvetsskrupler, när det gäller att avväga dessa förhållanden, för att han skall behöva gå till väga på det sättet.

Herr Örne erinrade om att kommerskollegium och Sveriges kemiska industrikontor hade avgivit yttranden i detta ärende och båda kommit till det resultatet, att det inte var tillrådligt att gå den väg, som herr Örne föreslagit. Men, tillade herr Örne, det var ingenting att fästa sig vid, ty det har aldrig hänt, att Sveriges kemiska industrikontor ställt sig förstående till en tullsänkning. Men herr Örne försummade att samtidigt relatera, hur kommerskollegium i allmänhet ställer sig. Kommerskollegium ställer sig i allmänhet på den rakt motsatta linjen, men i detta fall har det ställt sig på samma linje som utskottsmajoriteten och avstyrkt en tullsänkning i enlighet med herr Örne's förslag. Det tycker jag är synnerligen viktigt för kammarens ledamöter att beakta.

Om tullfrihet för cellulosaaacetat och aceton. (Forts.)

Utskottet har velat tillmötesgå motionärerna i huvudsaken genom att avlägsna den nu rådande oegentligheten, att råvarorna, cellulosaaacetat och aceton, äro belagda med högre tull än den färdiga varan. Härvid hade man två vägar att välja på: antingen att taga bort eller minska tullen å råvarorna eller att höja tullen på det färdiga fabrikatet. Motionärerna och sedan reservanterna i utskottet ha velat ta bort tullen å de båda råvarorna aceton och cellulosaaacetat. Detta hade kanske också varit den enklaste utvägen, ifall verkligen tullens bibehållande icke haft något intresse för den svenska kemiska industrien. När det säges i reservationen, att borttagandet av tullen på dessa råvaror icke skulle medföra nämnvärda olägenheter för den inhemska industrien, är detta påstående icke riktigt. Detta framgår tydligt av kommerskollegii yttrande. Kollegium anser sålunda tullskyddet å cellulosaaacetat »synnerligen önskligt att bibehålla» just med hänsyn till de omfattande förberedelser, som gjorts på flera håll för upptagande av inhemsk tillverkning, och att denna fråga tekniskt redan är löst.

I fråga om aceton föreslå reservanterna tullfrihet endast för aceton avsedd för folietillverkning, medan tullen å aceton för annat ändamål skulle lämnas orubbad. Men, som utskottet framhåller, om tullfrihet för ren aceton en gång medgivits för en tillverkning, synes med lika rätt andra företagare, vilka i sin verksamhet använda renad aceton, kunna göra anspråk på att få tullfrihet för sin råvara, och tullskydd för acetontillverkarna skulle sålunda bli illusoriskt.

Den tyska konkurrensen har en gång förut tvingat oss att nedlägga tillverkningen av kemiskt ren aceton, och den svenska industrien har fått bereda avsättning för sin aceton i annan form än som kemiskt ren. Vi äro fortfarande, i motsats till vad reservanterna framhålla, beroende av acetontullen för att kunna försvara även denna återstod av tillverkningen. Härtill kommer att en fullständigt ny svensk metod att framställa ren aceton har utexperimenterats och att tillverkningen kan återupptagas i en nära framtid. Vad detta kan betyda för landet är ju lätt att inse.

Både i fråga om tillverkning av aceton och cellulosaaacetat ha vi naturliga förutsättningar i skogarnas trä, från bokskogsdistrikten i Skåne till barrskogarna i Norrland. Då nu den träkemiska forskningen under den senaste tiden kommit till mycket lovande resultat, som snart skola praktiskt genomföras, kan det icke vara välbetänkt att rubba på det tullskydd, som denna industri har att stödja sig på.

Tullens bibehållande å både aceton och cellulosaaacetat har givetvis varit en förutsättning för att de mycket kostsamma försöken igångsatts på dessa områden, och det torde vara lönlöst att upptaga en svensk industri av dessa viktiga varor, om tullskyddet borttages. Ty det är ej endast som råvaror för folietillverkning som aceton och cellulosaaacetat finna användning. Det väsentligaste i hela frågan är väl att söka få till stånd en inhemsk tillverkning av själva råvarorna, och då vi nu ha nära utsikter att få en sådan i gång med utnyttjande av våra resurser av trä, kan det ej vara lämpligt att till förmån för en nyligen påbörjad sammansättningsindustri undanrycka förutsättningarna därför.

Utskottsförslaget bibehåller tullskyddet för råvaran men vill på samma gång tillmötesgå motionärerna och öka konkurrensmöjligheterna för den inhemska folietillverkningen genom att höja tullen på den färdiga produkten. Därigenom tryggas ju den inhemska marknaden för den nya industrien, och detta tullskydd kan väl ej tänkas försvåra avsättningen för den inhemska folietillverkningen. Den utländska dumpning, som reservanterna frukta, är helt säkert befogad, men gäller densamma i första rummet för råvarorna. Då svensk

Om tullfrihet för cellulosaaacetat och aceton. (Forts.)

tillverkning av dessa kommer i gång, betyder detta alltså, att folieindustrien, trots det kvarstående tullskyddet å råvarorna, kan räkna på lägre priser för dessa. Det ligger alltså i folieindustriens eget intresse att en svensk tillverkning av råvarorna kommer till stånd, och då folieindustrien därmed får lägre framställningskostnader samt därtill högre tullskydd å den färdiga varan, borde därmed dess intresse vara bäst tillgodosett.

Med hänsyn till nu rådande handelspolitiska förhållanden torde det väl ej heller kunna anses lämpligt att ge den utländska kemiska storindustrien en favör just i ett ögonblick, då vi ha goda utsikter att göra oss oberoende av den på ett mycket viktigt område.

Med denna motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Örne: Herr talman! Bevillningsutskottets högt ärade ordförande be-tecknade mig som en ståndaktig tennsoldat, men jag måste säga den högt ärade ordföranden, att jag föredrar det framför att vara en tullgrammofon.

Utskottets ordförande yttrade nyss, att herr Örne vill slå ihjäl en annan industri. Det förefaller mig vara högst märkvärdigt, om jag kan slå ihjäl en industri, som inte existerar, ty det existerar ingen sådan industri, som ordföranden syftade på, i landet för närvarande. I det papper, som herr ordföranden här föredrog och som tydligen härrörde från visst ingenjörshåll, talades det om att man uppfunnit en ny svensk metod. Men om den nya svenska metoden skall betyda något, skall den väl göra tillverkningen billigare än förut och således göra den industri, som startas med hjälp av denna metod, mera slagkraftig än den utländska. I själva verket är det väl ändå så, att den metoden är sämre än den, som användes i utlandet. Det är åtminstone det man fruktar, och därför vill man bibehålla tullen. Och, mina herrar, ni skola få se, att när industrien blivit startad, kommer den att fordra en högst betydande tullförhöjning för att låta denna utmärkta svenska metod komma till sin rätt. Om det är så, att denna industri har naturliga förutsättningar här i landet — och jag tror, att tillverkningen av cellulosaaacetat har naturliga förutsättningar, sedan man löst frågan om att använda träcellulosa som utgångsmaterial — behöva vi inte detta tullskydd. Så ligger saken i själva verket till. Jag har för min del inte det allra ringaste emot att ta bort tullen också på det färdiga fabrikatet, som det är fråga om här, och hade herr ordföranden velat möta min »protektionism» på detta område, hade han bort föreslå, att vi skulle ta bort tullen på det färdiga fabrikatet, vilket jag med största nöje skulle ha biträtt. Det finns inte någon som helst anledning att starta nya parasitindustrier i Sverige. Om jag inte trodde, att den här tillverkningen skulle bli bärig, därest den finge råvaran till ett hyggligt pris, skulle jag aldrig ha yrkat på att den skulle på något sätt uppmuntras eller att riksdagen skulle intressera sig för dess bibehållande.

Herr ordföranden sade, att om man tar bort tullen för den aceton, som användes som lösningsmedel vid tillverkning av folier, skulle andra industrier också komma med samma krav. Ja, det få vi väl pröva, om sådana krav komma fram. Men jag förstår inte, varför inte även andra industrier skulle komma i åtnjutande av samma fördel som den här, om de visa, att deras existens på något sätt är beroende av en sådan ändring i förhållandena, som ifrågasatts beträffande tillverkning av cellofan. Det är ju dock endast kemiskt ren aceton för ett speciellt ändamål, som tullnedsättningen skulle gälla för, och jag kan inte komma ifrån, herr talman, att de, som vägra att vara med om denna nedsättning, förefalla mig att fäktas från rent principiella

Om tullfrihet för cellulosacetat och aceton. (Forts.)

ståndpunkter utan något sammanhang med den verklighet, som för närvarande existerar.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Det tycks komma herr Örne mycket illa vid, att jag försökte framföra en tämligen sakkunnig uppläggning av detta ärende, eftersom jag tyckte, att frågan var av den natur, att det var nödvändigt, särskilt när man hade en så pass sakkunnig motståndare, som herr Örne ansåg sig vara. Men herr Örne kunde icke vederlägga vad jag sagt, utan i stället tillgrep han sådana argument som att kalla alla tullskyddade industrier för parasitindustrier. Eftersom de flesta i landet nu mer eller mindre arbeta i sådana industriers och näringars tjänst, äro vi sålunda parasiter allihop. Det äro de flesta här i världen för närvarande, så att herr Örne är väl det lysande undantaget.

Jag har vid ett tidigare tillfälle sagt, att den handelspolitik, som herr Örne vill föra och som han fört under de senare åren, är samhällsvadlig, och jag vidhåller, att det är riktigt. Ty skulle vi ha följt de linjer herr Örne velat anvisa de senaste åren, undrar jag, hur det skulle ha sett ut här i landet. Jag tror därför, att man får ta måttligt intryck av de synpunkter, som herr Örne vill föra fram ena gången efter den andra. Man får hålla sig till förhållandena sådana som de i praktiken äro och försöka avväga på ett så förnuftigt sätt som möjligt.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan antaga det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Örne begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 61, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m., ävensom en i ämnet väckt motion.

*Om ändring
i förordningen
ang. stämpel-
avgiften m. m.*

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

I en den 3 mars 1933 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 197, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

dels ock förordning med särskilda bestämmelser om stämpelavgift i samband med ansökan om lagfart inom vissa delar av Kopparbergs län.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats en i anledning av förevarande proposition inom första kammaren av herr *Mellén* väckt motion, nr 296, i vilken hemställts att det i Kungl. Maj:ts proposition nr 197 framkomna förslaget, att viss del av den häradshövdingarna och underdomstolarna i städerna tillkommande lösen borde överföras till statsverket i form av stämpelavgift, måtte av riksdagen avslås.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med förklarande, att Kungl. Maj:ts proposition nr 197 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, och med bifall till motionen I: 296 av herr *Mellén*, antaga

1) det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften med de ändringar, att den i 3 § omnämnda tariffen i viss angiven del samt slutbestämmelsen erhöles den ändrade lydelse, som under punkten angivits;

2) det vid propositionen fogade förslaget till förordning med särskilda bestämmelser om stämpelavgift i samband med ansökan om lagfart inom vissa delar av Kopparbergs län.

Reservation hade anmälts av herrar *Ericson* i Oberga, *Lövgren* i Boden, *Björklund*, *Olsson* i Ramsta, *Larsson* i Örbyhus, *Werner* i Hultsfred, *Heiding*, *Blomquist* och *Mårtensson*, som hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å motionen I: 296 av herr *Mellén*, bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 197 beträffande 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Herr **Ericson, Oscar**: Herr talman! Jag och åtta andra av utskottets ledamöter ha reserverat oss mot detta betänkande. Vi yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition oförändrad och avslag på den i ämnet väckta motionen.

Vad det här är fråga om är att åsätta en stämpelavgift av 50 öre på lagfartsbevis och inteckningar och således minska lösen av dessa med samma belopp. Granskningsnämnden har vid sin utredning framhållit, att man här kunde göra en besparing av 100,000 kronor. I utskottet kommo vi till det resultatet, att minst 90,000 kronor skulle kunna sparas för statsverket, om denna åtgärd vidtoges.

Det är ju givet, att en sådan åtgärd möter motstånd från visst håll, nämligen från domarna i underrätterna, som därigenom skulle mista en del av sin inkomst. Förhållandet är dock, att genom det beslut, som riksdagen fattade förra året beträffande lindring i inskrivningsärenden rörande lagfart och inteckningar, en besparing för häradshövdingarna skulle kunna ske med avseende på skrivbiträden och på annat sätt.

Utskottet yttrar på sid. 11 i betänkandet: »I princip har utskottet funnit riktigt, att den besparing i förvaltningskostnader, som den vid 1932 års riksdag beslutade förenklade handläggningen av inskrivningsärenden kan komma

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

att medföra vid underdomstolarna, bör tillgodoföras statsverket. Man kunde då tycka, att utskottet kunde ha gått med på denna lilla ändring, men det har likväl utskottets majoritet funnit sig icke kunna göra. Då emellertid jag och mina medreservanter anse, att det är riktigt, att staten tillföres denna inkomst, fast den är liten, ha vi reserverat oss till förmån för Kungl. Maj:ts proposition i denna del och yrkar jag därför bifall till utskottets förslag med den ändring som föreslagits i reservationen.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Genom lagstiftning år 1932 förenklades handläggningen av inskrivningsärendena, varigenom en minskning av förvaltningsutgifterna vid underdomstolarna beräknades uppstå. De sakkunniga, som år 1932 avgåvo förslag till lag om handläggning av inskrivningsärenden, beräknade att därigenom en minskning av förvaltningsutgifterna skulle uppstå med 50 öre för varje inskrivningsärende. Föreningen Sveriges häradshövdingar och ett stort antal underdomstolar invände emellertid, att denna beräkning av sparade skrivkostnader vore ohållbar. Vid flertalet domstolar skulle denna beräkning leda till avsevärd minskning i nettoinkomsten. Särskilt i domsaga, där endast ett skrivbiträde vore anställt, bleve det omöjligt att genom inskränkning av antalet arbetstimmar eller på annat sätt minska utgifterna till skrivbiträdets avlön.

Dåvarande chefen för justitiedepartementet Gärde fann sig jämväl böra taga hänsyn till dessa erinringar. Han framhöll sålunda, att det mötte avsevärda svårigheter att så reglera lösen för expeditionerna, att minskningen däri skäligen komme att motsvara kostnadsbesparingen. De skiftande förhållanden, som framträda vid olika domstolar, omöjliggjorde varje försök att utan löneutjämning fastställa lösensatserna på ett sätt, som varken medförde förlust för den ene eller opåkallad vinst för den andre. Han ansåg därför, att frågan om sänkning av lösen borde lämnas å sido och upptagas till behandling först sedan verkningarna av reformen genom någon tids erfarenhet blivit skönjbara. Tillfälle härtill erbjöde sig i samband med den vart femte år återkommande regleringen av de ersättningsbelopp, som utgå till häradshövdingarna såsom partiell löneförbättring. Justitieministern ansåg även, med omräkningen av detta ersättningsbelopp borde anstå, tills någon erfarenhet vunnits angående resultatet av det nya expeditionssättet.

Den nuvarande justitieministern har emellertid intagit en annan ståndpunkt. Han har utan att beakta de invändningar, som framställts mot de sakkunnigas beräkning, och de skäl, den förutvarande justitieministern anfört, ansett sig kunna beräkna besparingen till 50 öre för varje inskrivningsärende eller samma belopp, till vilket de sakkunniga kommit. Propositionen bryter sålunda mot den ståndpunkt, regeringen förra året intog. En sådan ändrad uppfattning skulle varit motiverad, därest erfarenheten givit vid handen, att de sakkunnigas beräkning varit riktig. Emellertid har den nya lagstiftningen rörande inskrivningsärenden varit i tillämpning endast från den 1 januari i år. Någon egentlig erfarenhet har därför icke kunnat vinnas, och i vart fall har ingen som helst undersökning av dessa verkningar företagits.

Jag har därför icke kunnat finna något skäl att frågå den avvaktande ståndpunkt, statsmakterna intogo till frågan förra året. Fastmera har ett nytt skäl tillkommit till förmån för en sådan avvaktande ståndpunkt. Frågan om reglering av lösen- och stämpelberäkning har nämligen numera aktualiserats, i det att särskilda sakkunniga tillkallats för utredande av denna fråga med hänsyn till inteckningsförnyelsernas avskaffande. Jag anser det därför naturligt, att båda dessa frågor ävensom eventuellt spørsmålet om bestämmandet av ersättningsbelopp till häradshövdingarna lösas i ett sam-

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)
manhang, sedan man vunnit erfarenhet om den kostnadsminskning, förra årets reform medfört. Ett avgörande redan nu av frågan komme att i realiteten innebära en lönereglering och sannolikt en lönereduktion. Även justitieministern har ju utgått från att den föreslagna överföringen från lösen till stämpel icke skulle innebära någon ändring i häradshövdingarnas löneförmåner. Jag anser det därför mindre välbetänkt, att riksdagen redan i år skall taga ståndpunkt till denna löneregleringsfråga, och det förefaller mig, att man hellre bör avvakta närmare erfarenhet i ärendet.

Med anledning härav, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet **Schlyter**: Herr talman! Då finansministern icke är närvarande i kammaren, skall jag be att med ett par ord få försvara hans proposition.

Den siste ärade talaren framhöll såsom ett skäl emot propositionen, att nuvarande justitieministern hade intagit en annan ståndpunkt än den föregående i frågan om hur man skulle tillgodogöra sig de besparingar, som åstadkommits genom förenklingar i inskrivningsväsendet vid underdomstolarna, och ställde mot denna ståndpunkt de uttalanden av föregående departementschefen, som han refererade ur förra årets proposition angående inskrivningsreformen. Emellertid förbigick den ärade talaren det förhållandet, att första lagutskottet vid sin behandling förra året av inskrivningsreformen gjorde ett uttryckligt uttalande om att utskottet icke ville gå in för den av departementschefen uttalade meningen angående sättet för besparingarnas tillgodogörande. Visserligen hade utskottet då icke något annat positivt förslag att framlägga och fick därför ställa sig avvaktande, men när man till detta års riksdag hade att taga under övervägande olika möjligheter till besparingar på skilda områden, så stod man helt obunden på denna punkt av det tidigare uttalandet av justitieministern, då detta icke av riksdagen godkänts.

I själva verket, herr talman, förhåller det sig nu på det sättet, att man kan inte med stöd av vunnen erfarenhet göra några exakta beräkningar av de besparingar, som uppstå genom förenklingarna i inskrivningsexpeditionerna. Man kan inte beräkna dessa besparingar på annat sätt än som har gjorts hittills utav de sakkunniga för inskrivningsreformens genomförande och inom departementen nu vid denna propositions framläggande. Man har därvid, såvitt jag förstår, tagit all tillbörlig hänsyn till dem, som för närvarande ha att uppbära expeditionslösen. Man har hållit sig vid en mycket låg beräkning, så att man kan känna sig vara på den säkra sidan. Man drar inte in mera av expeditionslösen än man med visshet kan beräkna skall motsvara besparingarna i stort sett. Det är ju dock inte mer än 50 öre på varje expedition, som det här är fråga om att överflytta ifrån lösen till stämpel.

Nu säger utskottets ärade ordförande, att beräkningen är ohållbar, att omändringen av lösen till stämpel skulle medföra en avsevärd minskning i sportelinnehavarnas inkomster och att särskilt i domsagor, där det blott fanns ett enda biträde, skulle det inte kunna göras några besparingar. Detta är inte riktigt. Även i domsagor, där det endast är anställt ett enda skrivbiträde, förekommer det i mycket stor utsträckning, att häradshövdingarna ha extra utgifter för utskrivning av expeditioner, som sker utanför kanslierna, utgifter till ett eller annat hundratal kronor om året, som komme att besparas genom de gjorda förenklingarna. Men även där all utskrift hittills har ägt rum på domsagans kansli, står det häradshövdingen fritt att göra sådana förändringar i skrivbiträdenas anställning, att icke hela deras arbetstid utnyttjas. Han kan anställa skrivbiträden för det antal timmar på dagen, som er-

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)
fordras för att få det nödvändiga skrivarbetet utfört.

Jag upprepar vad jag sade nyss: fullt exakta beräkningar kan man aldrig komma till, och även om man väntar ett eller annat år, kan man inte på de gjorda erfarenheterna stödja några mycket bestämda påståenden. Det är ju alldeles tydligt, att ifall en häradshövding behåller det eller de skrivbiträden som han förut haft, kan han fylla ut skrivbiträdenas tid med andra göromål som kunna överflyttas till skrivbiträdet från notarierna, och så kan det uppgivas: »Här har ingen besparing uppkommit, jag har inte kunnat dra in på skrivbiträdena, utan jag har samma antal som jag hade hittills.» Av dessa anledningar vinner man ingenting med ytterligare anstånd med denna frågas avgörande.

Vidare anförde utskottets ärade ordförande, att det kommit till ett nytt skäl för att intaga en avvaktande ståndpunkt, nämligen det, att särskilda sakkunniga tillkallats för att utreda sportelfrågan i samband med inteckningsförnyelsernas borttagande. Nu är det ju först och främst inte säkert, hur snart en lagstiftning om inteckningsförnyelsernas borttagande kan komma att framläggas för riksdagen, men även antaget, att det kan komma att ske inom ett eller annat år, är jag i tillfälle att lämna den upplysningen, att de för denna fråga tillkallade sakkunniga funnit sådana utvägar att lösa det problem, som är dem förelagt, att något ovillkorligt samband med den nu förevarande frågan icke behöver åvägbringas.

På dessa skäl, herr talman, finner jag de invändningar, som äro gjorda emot den kungl. propositionen, icke vara grundade utan räknar med att kammaren vill bifalla det kungl. förslaget.

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen.

Herr Mellén: Herr talman, mina herrar! Efter utskottets ärade ordförandes uttömmande och riktiga framställning av sakens läge kunde jag egentligen inskränka mig till att instämma i hans yttrande. Däremot tillåter jag mig att ha åtskilligt att invända mot departementschefen.

Departementschefen sade till en början, att riksdagen i dag och departementschefen själv äro fullt obundna av förra årets riksdags beslut. Ja, det kan ju hända, men enligt vanliga begrepp borde departementschefen icke vara det. Riksdagen beslöt, att med omläggningen av lösen- och stämpelberäkningen borde kunna anstå, intill dess närmare erfarenhet vunnits rörande reformens verkningar. Detta beslut fattades enhälligt både i första och andra kammaren, och departementschefen satt själv i första kammaren och deltog i detta beslut. Riksdagen följde då första lagutskottet, och första lagutskottet hade följt Kungl. Maj:ts proposition nr 108, som framlades av dåvarande justitieminister Gärde, denne yttrade sig på sätt utskottets ärade ordförande uppläste, och han slutade sitt yttrande i propositionen så: »Med denna min uppfattning böra sålunda såväl vid häradsrätt som rådhusrätt de lösenberättigade få tills vidare uppbära samma löseninkomst som för närvarande. Dock torde viss jämkning föranledas därav, att någon särskild debitering för flera protokollsark i samma ärende ej längre skall förekomma.» I det sista uttrycket ligger, att dåvarande departementschefen tänkte sig, att vi skulle få något högre ersättning, därför att man tog bort den lösen, som förut utgick, då expeditionen gick på mer än två ark. Detta var som sagt riksdagens beslut då, och i anledning av det beslutet utfärdades redan den 22 juni 1932 tvenne förordningar, där det fastslogs, vilken stämpel det skulle vara och vil-

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)
ken lösen det skulle vara. Dessa förordningar trädde i kraft den 1 januari 1933, således blott åtta dagar innan denna riksdagen började. Men strax vid riksdagens början var departementschefen beredd att framlägga ett förslag, som gick stick i stäv mot föregående riksdags beslut, och ändra dessa båda förordningar, som icke varit i kraft mer än åtta dagar. Det brukar ju inte gå så till.

Jag vill också säga, som utskottets ärade ordförande sade: hur har man kunnat vinna någon erfarenhet om inskrivningsreformens verkningar vid riksdagens början, då det den 10 januari endast varit en inskrivningsdag, som icke var expedierad? När departementschefen skrev sin proposition, fanns det ingen erfarenhet alls, ty den föregående riksdagens beslut hade icke trätt i kraft. Det må ju hända, att justitieminister Schlyter känner sig obunden, men riksdagen kan kanske inte känna sig fullt så obunden.

Departementschefen hade vidare en anmärkning mot utskottets ärade ordförandes yttrande, där han särskilt vände sig mot ett uttalande, att i synnerhet i domsagor, där man har endast ett biträde anställt, det skulle vara svårt att avskeda detta. Ja, det uttrycket har herr Schlyter själv kommit fram med. Det är han, som först gjort detta uttalande som sakkunnig, då detta ärende bereddes, och då voro de sakkunniga av samma mening, som sedan fick uttryck i riksdagens beslut. Jag skall läsa upp vad justitieminister Schlyter då sade som sakkunnig. Han sade, att »det vore vanskligt att ens ungefärligen beräkna den besparingsmöjlighet, som reformen kunde medföra för en viss domstol, att man i en stor domsaga med flera skrivbiträden kunde genom indragning av överflödigt arbetskraft någorlunda smidigt anpassa sig efter de förändrade behoven, att i en domsaga, där endast ett stadigvarande skrivbiträde sysselsattes, det bleve svårt nog att nedpressa löneutgiften, att *en i någon mån ökad sportelinkomst under den besvärliga övergångstiden*» — var god observera det — »förefölle i och för sig rimlig samt att vissa genom reformen nytillkomna åligganden vore ägnade att medföra ökat besvär». Detta till trots är herr Schlyter nu färdig att som departementschef framlägga ett förslag att ögonblickligen draga in även dessa 50 öre för alla domsagor.

Den förste ärade talaren sade, att det är så litet. Ja, det är inte så litet, ty det kommer att medföra en inkomstminskning för häradshövdingarna av i regel 1,000—2,000 kronor och för dem, som ha större domsagor, troligen mer. Det är således inte så litet, synnerligast som man också kommer att minska våra dyrtidstillägg. Man bör ju ha en tanke även på dem det gäller. Enligt mitt förmenande saknar departementschefen hållbar grund för sitt yrkande, och detta förslag att reducera våra löner har icke föregåtts av någon som helst utredning. Justitieministern sade, att man kan inte beräkna verkningarna. Ja, man kan åtminstone försöka beräkna, men det har inte gjorts. Vi häradshövdingar ha inte hörts en gång, vi dömas ohörda. Saken är naturligtvis, att om Kungl. Maj:ts proposition bifalles, kommer det beslutet att gå ut över skrivbiträdena hårt nog.

Det sakliga motivet för Kungl. Maj:ts förslag frambars i statsverkspropositionen, där det sades, att man avsåg endast att sänka häradshövdingarnas sportelinkomster med belopp, svarande mot deras minskade kostnader. Alldeles riktigt, det skola vi gå med på mer än gärna, men våra kostnader ha hittills icke minskats. Därför att riksdagen beslöt en ändring i fjol kan jag ju inte avskeda ett mångårigt biträde, vars avlöning stigit efterhand, och inte kan jag, därför att hon får *något* mindre arbete — ganska obetydligt minskat arbete — i fråga om utskrifter, nedsätta den lön, till vilken hon kommit upp efter femton—tjuguarigt ansvarsfullt, tråget och troget arbete. Det kan jag inte, och inte heller kan jag avskeda henne. Detta gäller således i min domsaga, men det är ju givet, att i större domsagor, där de ha flera biträden —

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

kanske en del tillfälliga — kan det möjligen vara annorlunda. Något mindre arbete ha vi ju fått, det skall villigt erkännas, men vi ha inte kunnat göra några besparingar, därför att vi inte kunnat nedsätta ett äldre ordinarie biträdes avlöning. I större domsagor, där, som justitieministern sade, de anlitade skrivbyråer, kan det ju tänkas, liksom det kan tänkas, att man utan vidare avskedar tillfälliga skrivbiträden. Finge vi däremot någon tid på oss, som förutvarande departementschefen, första lagutskottet i fjol och även riksdagen då tänkte sig, en övergångstid på en tre—fyra år, kunde det hela ordnas mera smärtfritt, och då kan man komma igen. Och det vore mycket lämpligt om, som utskottet föreslagit, detta skedde, när de sakkunniga komma fram med sitt betänkande angående inskrivningsväsendets ordnande.

Så vill jag påpeka en annan sak, nämligen, att år 1927 ingick riksdagen på sätt och vis ett avtal med häradshövdingarna. Man höjde lösen för en del expeditioner men föreskrev som villkor för att vi skulle få åtnjuta denna höjda lösen, att vi skulle betala våra skrivbiträden med visst belopp och sörja för deras pensionering. Och det står uttryckligen i författningen, att den häradshövding, som icke är villig att betala denna avlöning och sörja för biträdenas pension, kommer icke i åtnjutande av denna förmån av högre lösen. Men alla häradshövdingar ha gått in på detta. Alla häradshövdingar ha bidragit till pensioneringen av sitt eller sina skrivbiträden, och i regel ha dessa nog fått högre avlöning, i synnerhet då de arbetat en längre tid, än riksdagen tillförsäkrade dem som villkor. Detta är alltså ett avtal, som vi hållit, och då anser jag inte, att riksdagen kan bryta samma avtal ensidigt.

Det är ju mera ovanligt, att man vidtar en sådan här reducering utan minsta undersökning. Utskottet har icke haft någonting att bygga på. Det finns endast ett påstående, som de sakkunniga göra, som jag delvis kan erkänna är riktigt, nämligen att om man sluppe protokollen, skulle det kunna besparas 50 öre, för varje ärende, men så länge vi inte kommit därhän, att häradshövdingarna och rådstuvurätterna kunna göra detta, anser jag det vara en orättvisa att minska vår avtalade lön.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Borell: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt uppträda i detta ärende, då jag är jävig i denna sak; men det var ett par uttalanden av statsrådet och chefen för justitiedepartementet som gjorde, att jag dock vill säga några ord.

Statsrådet talade om — och den föregående talaren har också vidrört detta — de besparingar, som sannolikt uppkomma till följd av den minskade expedition av protokoll i inskrivningsärenden, som uppstår i samband med den nya inskrivningsreformen. I likhet med herr Mellén vill även jag för min del påpeka, att i regel därav icke uppkommer någon som helst besparing för domarna. Jag får ju närmast tala om mina egna erfarenheter. Jag har två skrivbiträden och använder praktiskt taget aldrig någon tillfällig skrivhjälp. Dessa båda skrivbiträden ha varit i min domsaga i många år. Jag skulle ju möjligen kunna nedsätta deras löner. Detta är dock knappast motiverat av minskat arbete, och därvid får man taga hänsyn till att vi behöva ganska mycken skrivhjälp för uppläggande av de nya inskrivningsböckerna. Den besparing i arbetstid och arbetskraft, som uppkommer genom en minskad utskrivning av protokoll, behöver sålunda mycket väl disponeras för uppläggande av de nya inskrivningsböckerna. Vid detta arbete får i stor omfattning förfaras på det sättet, att man först skriver koncept. som sedermera granskas, innan det definitiva införandet i böckerna kan ske. Såvitt jag vet, lära domarna icke få något anslag till bestridande av kostnaderna härför. Det blir sålunda icke någon besparing under de närmaste åren. Vill man vara mycket hårdhänt, skulle

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

man ju möjligen kunna pressa ned lönerna till biträdena med den motiveringen, att inkomsterna minskades, om detta förslag går igenom. Jag är säker på att flertalet av häradshövdingarna ej gärna vilja slå in på en sådan väg. Skrivbiträden ha sannerligen inte för stora avlöningar, utan då få vi nog hellre taga på oss kostnaderna själva.

Jag är alltså av samma mening som herr Mellén, att det åtminstone under några års övergångstid inte är möjligt att, även om någon besparing uppkommer i avseende på den erforderliga utskriften, kunna genomföra några besparingar för häradshövdingarna. Domarna kunna icke ställa hos dem redan anställda biträden i sämre ställning, och kunna ej avskeda dem efter en långvarig tjänst. Vinnes någon besparing, så består den endast däri att skrivbiträdena få någon kortare arbetstid, därest icke den ytterligare arbetsprestation, som de kunna medhinna, behövs för de nya böckernas uppläggande.

Jag har sålunda den meningen, att det åtminstone är rimligt, att man låter denna förändring anstå, till dess närmare erfarenheter vinnas om huru förändringarna i inskrivningsväsendet kunna komma att verka i besparingshänseende. Det behövs en viss övergångstid, innan häradshövdingarna kunna reglera sig efter de nya förhållandena utan skada för biträdena.

Häri instämde herrar *Öhman* och *Ehrnberg*.

Herr Sjödahl: Herr talman, mina herrar! Då jag står bakom utskottets förslag i detta ärende, skall jag be att få angiva vissa synpunkter, som för mig varit vägledande vid behandlingen av denna fråga.

Jag vill då först erinra om att utskottet ju har behandlat Kungl. Maj:ts proposition synnerligen välvilligt, trots det att utskottet på en viss punkt inte kunnat tillstyrka densamma. Men utskottet erkänner ju, att för såvitt en besparing kan utvinnas på så sätt, som justitieministern tänkt sig, så bör denna besparing tillgodoföras statsverket. Utskottet har alltså här givit ett principiellt erkännande åt det ställningstagande, som justitieministern intagit särskilt i statsverkspropositionen, där ju denna fråga även är behandlad. Men utskottet har förmenat, att någon erfarenhet för närvarande inte vunnits i den utsträckning, att man kunde ge sig in på ett bestämmande av formerna i detta delikata ärende. När justitieministern skrev sin del av statsverkspropositionen, kunde han knappast påräkna någon som helst erfarenhet, då den nya förordningen ju trädde i kraft först med detta års början. För närvarande är denna erfarenhet begränsad till relativt få månader. När det gällde en annan sak, som har ett visst sammanhang med denna, nämligen bestämmandet av häradshövdingarnas löneförbättring, vill jag erinra om att justitieministern i statsverkspropositionen anmärkte följande: »Innan man skrider till en reglering av ersättningarna för den sedvanliga perioden av fem år, läser det nämligen vara lämpligt att avvakta närmare erfarenhet rörande inskrivningsreformens verkningar i praktiken beträffande häradshövdingarnas förvaltningsutgifter.» På denna punkt syntes det, som om justitieministern önskade inhämta litet ytterligare erfarenheter, innan man bestämde lönebeloppen för den sedvanliga femårsperioden, och därför föreslogs av Kungl. Maj:t en provisorisk förbättring för endast ett år. Det har synts utskottet, som om samma motivering, som här anförts av justitieministern, mycket väl skulle kunna anföras för ett uppskov med överföringen av lösen till stämpel i ifrågavarande avseende.

Jag skulle också vilja tillåta mig att fästa uppmärksamheten på att detta ju inte är bara en fråga rörande häradshövdingarnas och skrivbiträdenas löner — jag får erkänna, att det varit den sista punkten, som för mig varit den mest ömmande i denna fråga. Detta är emellertid också en fråga rörande städernas förhållanden. Nu är det ju en hel del städer — bland dem dock icke den, som

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)

jag representerar, men en hel del andra — som indragit eller kommunaliserat sportlerna. Om man där gör samma besparingar vid anställande av arbetskraft, som motsvarar den minskning i inkomster, som man skulle få därigenom att lösenbeloppet övergår till stämpel, så vore ju ingenting att säga om detta. Men även för städernas del är det nog så, att det fortfarande brister i erfarenhet. Ifrån en stad har jag inhämtat, att man gör en besparing med ett visst belopp; men den minskning, som man skulle få i inkomster, skulle bli dubbelt så stor som den besparing, man där räknar med. Det synes mig sålunda, som om man även för städernas del borde avvakta litet mera erfarenhet i ämnet. Det är ju inte önskvärt — och riksdagen har ju knappast med vett och vilja gått in på den vägen — att man skall bereda staten inkomster genom att övervältra vissa utgifter på kommunerna och även på städerna, både de små och de större. Innan man med säkerhet vet, att denna överföring av ett lösenbelopp till stämpel, att denna minskning i inkomster kommer att motsvaras av liknande besparingar, kan man ju riskera, att det blir en övervältring av utgifterna på städerna. Även av denna orsak finner jag det lämpligt att avvakta någon tids erfarenhet.

Jag vill dessutom erinra, att utskottet ju har i sin visserligen avvisande, men i alla fall välvilliga motivering på denna punkt bland annat sagt, att denna fråga kan tagas upp till förnyat övervägande i samband med inteckningsförnyelsernas avskaffande. Det gäller ju ett belopp, som man beräknar till tre kvarts miljoner kronor, och det kunde kanske ha varit lämpligt att i detta sammanhang taga upp både frågan om skrivbiträdenas och häradshövdingarnas löner och förhållandet mellan staten och kommunerna i vissa avseenden. Eller också skulle man kunna taga upp frågan, när — enligt vad justitieministern i sin proposition anger — frågan om löneförbättringsbeloppen för häradshövdingarna ett följande år tages upp till en mera definitiv reglering. Utskottets yttrande måste därför tolkas som ett erkännande åt Kungl. Maj:ts besparingsvilja men å andra sidan som ett förordande av, att man för att göra skyldig rättvisa åt olika håll borde uppskjuta ett ställningstagande till frågan till ett följande år, då större erfarenheter skulle förefinnas än som för närvarande stå till buds.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Schlyter**: Herr talman! Herr Borell gjorde ett säkerligen alldeles oavsiktligt medgivande åt mitt uttalande, att någon vägledande erfarenhet icke kan vinnas på detta område genom någon tids uppskov med avgörandet, när talaren alldeles riktigt påpekade att den skrivbiträdeshjälp, som för närvarande lösgöres genom förenklingarna i inskrivningsväsendet, användes för uppläggande av de nya inskrivningsböckerna. Detta är den nu gällande ordningen, som skulle avlösas genom den i propositionen föreslagna. För närvarande få domstolarna tills vidare behålla den nuvarande expeditionslösen, mot det att de, såsom herr Borell yttrade, tillhandahålla den ledigblivna skrivarbetskraften till uppläggande av de nya fastighetsböckerna; men i samma ögonblick, som lösen utbytes mot stämpel, övertar det allmänna kostnaderna för fastighetsböckernas uppläggande. Det råder ju det sambandet mellan denna besparingsfråga och en anslagspost på andra huvudtiteln, där det begäres en höjning med 50,000 kronor av anslaget till kostnader för nya inskrivningsböckers uppläggande, att om förslaget om denna besparing nu avslås av riksdagen, kommer detta att medföra den konsekvensen, att anslaget på 100,000 kronor inte i sin helhet beviljas. På grund

Om ändring i förordningen ang. stämpelavgiften m. m. (Forts.)
av vad herr Borell anført är det alldeles omöjligt att tills vidare vinna någon erfarenhet, ty faktiskt komma inga besparingar att uppstå, så länge den gamla ordningen gäller.

Mot herr Mellén vill jag endast säga, att hans uppgift att häradshövdingarna äro »dömda ohörda» i denna fråga, naturligtvis är alldeles oriktig. Förslaget om indragning av dessa 50 öre har varit utsänt på remiss till alla häradshövdingar i landet. Det finns en stor akt i departementet härom, som studerades, innan förslaget framlades för riksdagen.

Herr Sjödahls rörde förklaringen till att utskottsmajoriteten blivit så stor som den är, då han återopade städernas intressen i denna sak. Det är alldeles tydligt, att städerna ha ett visst intresse av att få behålla den sportelinkomst, som de för närvarande ha, vare sig de sedan lämna någon valuta för den eller inte. Jag måste alldeles bestämt avvisa den insinuation han hade, att det gällde att bereda staten inkomster genom att övervältra utgifter på kommunerna. Såsom alla i kamrarna redan veta, utgår förslaget ifrån den förutsättningen, att indragningen av sportler motsvaras av besparingar.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av ett godkännande av den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ericson, Oscar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 62, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som föranledes av ett godkännande av den vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 63, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar av bestämmelserna rörande nöjesskatt, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående kraftledningslånefonden m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1933/1934 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om avveckling snarast möjligt av statens intressen i dramatiska teaterns verksamhet.

*Om avveckling
av statens in-
tressen i dra-
matiska tea-
terns verk-
samhet.*

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 232, hade herr *von Heland* m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta, att frågan om möjligheterna för en avveckling snarast möjligt av statens intressen i dramatiska teaterns verksamhet särskilt upptoges till behandling i samband med den nyligen igångsatta utredningen om nationalscenerna.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Herr von Heland: Herr talman! Jag kan icke undgå att, när jag hos så många märker ett stort intresse icke blott för kontantunderstöd åt de arbetslösa utan även för ett understödjande av nöjestemplen, komma att tänka på skalden Juvenalis' välkända uttryck: »Panem et circenses.» Denne skald började enligt egen uppgift sin satiriska diktning på grund av harm över tidens förfall, och hans satir om bröd och skådespel kom till stånd tack vare kejsar Dominicianus' åtgärd att gentemot senaten söka stöd och tillgivenhet hos folket och soldaterna just genom frikostighet med bröd och skådespel.

Denna tidsepok för 1,800 år sedan torde vara mycket lärorik att studera för vår nuvarande ecklesiastikminister med hans mycket stora intresse för bildning och kultur, ty vår nuvarande tid tycks i mycket stor utsträckning likna tiden omkring år 100 i romarväldet. Även där stegrades masseländet, därigenom att en irrationell offentlig allmoseutdelning och offentliga nöjen på ett osunt sätt förstärkte den redan förut hos lantbefolkningen förefintliga benägenheten att invandra till storstäderna. Även för 1,800 år sedan förvärrade den katastrofartade krissituationen genom att man på ett lättsinnigt sätt förslöade stadsbefolkningens arbetsvilja och motståndskraft mot svårigheterna samt på ett oförsvarligt sätt nonchalerade lantbygdsbefolkningens möjligheter att på ett idogt sätt kunna försörja sig. Redan vid slutet av första århundradet ironiserar skalden Martialis över bondeeländet i en föregiven gravskrift över en förpaktare, dåtidens arrendator. Han säger i denna gravskrift: »Läggen mig icke i jord, arvtagare, eftersom jorden, även om ringa den är, varder förpaktaren för tung.»

Herr talman! Jag skall icke mer fördjupa mig i jämförelser mellan statsmakternas åtgärder i våra dagar och åtgärderna i romarväldet för 1,800 år sedan. Jag har endast gjort denna jämförelse för att varna för att vi här i landet kanske genom att i alltför stor utsträckning övergå till principen »panem et circenses» skola gå mot liknande undergång, som drabbade romarväldet.

Jag tror inte, att man genom att skapa ett landsomfattande dramatiskt nöjestempel kan få Sveriges folk till sunt tänkande och arbetande människor. I tider som de nuvarande borde man också tänka på att i möjligaste mån

Om avveckling av statens intressen i dramatiska teaterns verksamhet.
(Forts.)

söka använda eventuella sparmedel till viktigare ändamål än nöjen, som t. ex. att få i gång produktiva arbeten för att på så sätt lindra arbetslösheten. Vilja stockholmarna i likhet med föregående år årligen offra 15 miljoner kronor till nöjen, så borde detta få ske, utan att staten genom lotterimedel understöder Stockholms nöjestempel.

Varje förslag till åstadkommande av en riksteater måste utan tvivel medföra ökade anslagsbehov för de kungl. teatrarna, men man må hoppas, att riksdagens beslut om maximering av lotterianslaget till dramatiska teatern stävjar alltför vidlyftiga planer. Teaterkommitténs ordförande har dock redan i tidningspressen förutskickat utgifter för ombyggnad av dramatiska teatern. Likaledes har svenska teaterförbundets sekreterare uttryckt sin förhoppning om ökat arbete för arbetslösa skådespelare. Studerar man vidare vad vissa s. k. kulturpersonligheter på senaste tiden yttrat i detta ärende, måste man bliva ändå mer betänksam över statens inblandning i mer eller mindre besynnerliga dramatiska företag. Så yttrar exempelvis överintendenten Gauffin, att »staten har skyldighet att riskera och även förlora pengar på intresseväckande svenska dramatiska alsters uppförande. Ja, jag anser, att det ej ens vore rätt att kalla en dylik utgift förlust.» Och läser man ytterligare vad den av ecklesiastikministern beskyddade, enligt statsrevisorerna slösaktige teaterchefen Wettergren har att förmäla om sin tro på teaterkommittén, måste man ändå mer beklaga, att ecklesiastikministern lät denne man stanna kvar på sin plats, under det att han avskedade de mer sparsamma styrelsemedlemmarna för dramatiska teatern. Dramatens chef hoppas synbarligen att i framtiden få nöjet att häva ut ändå mer statsmedel än hittills. Han anför bland annat: »Erhålla vi direktiv att skapa en riksteater, blir det goda möjligheter att anställa nytt folk, vilket vore en utomordentligt god sak.» Vidare: »Men tro inte, att det är enbart Dramaten, som måste ombyggas för att riksteatern skall bli effektiv. Flertalet av våra landsorts-scener tarva grundlig modernisering.»

Teatertemplet vid Nybroplan är en strålande bild av det storslagna sätt, varpå svenska staten begagnar sina pengar. Då det byggdes, kostade det 2 å 3 gånger mer än det skulle, och det var tydligen byggt så, att det måste kosta staten dyra pengar, även om det hela gick bra. Som penning-slukare har teatern kunnat tillfredsställa de största krav, och aldrig har det gått så dåligt ekonomiskt, som då den firade sitt 25-årsjubileum genom en andlig väckelse medelst ett amerikanskt negerspektakel.

Behövs det verkligen två statsteatrar i vårt lilla land? För att kunna representera med galaföreställningar har operan hittills visat sig tillräcklig. Statsunderstöd åt denna scen anser jag vara fullt berättigat, men att dessutom med statsmedel understödja dramatisk verksamhet i en stad som Stockholm, där vi ha teatrar, som visat sig kunna omhänderha dramatisk teaterverksamhet betydligt bättre ur alla synpunkter än dramatiska teatern, anser jag vara helt betydligt överflödigt — detta så mycket mer som dramatiska teatern enligt lämnade uppgifter når en synnerligen fåtalig publik. Däremot torde man kunna nå hela landets befolkning med önskvärda dramatiska alster genom en vidgad dramatisk teaterverksamhet via radion. Statens intresse för lyrisk och dramatisk verksamhet kunde helt säkert tillgodoses genom lämplig samverkan på vår operascen och via radion. Även genom en dramatisk riksteater, om en sådan förflugen idé skulle bliva verklighet, skulle man endast nå ett mindre antal av befolkningen i våra större med teaterlokal försedda landsortsstäder. Mig synes det därför i högsta grad befogat, att man, då man nu har icke blott en teaterutredning utan även radioutredning, passar

Om avveckling av statens intressen i dramatiska teaterns verksamhet.

(Forts.)

på att även undersöka, huruvida det ej skulle anses klokt att avveckla statens intressen i dramatiska teatern.

Jag är också övertygad om att efter den skarpa kritik, som bestått dramaten av statsrevisorer, statsutskott och i riksdagen, man inom teaterutredningen skall anse sig skyldig att även upptaga frågan om möjligheterna för avveckling av statens intressen i dramatiska teaterns verksamhet, varför jag, herr talman, inte har något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion, I: 159, om ytterligare åtgärder för bekämpande av smugglingen av alkoholvaror, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivnas andra kammaren.

Herr *Lundell* väckte en motion, nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 256, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt två förutvarande lärarinnor vid privatläroverks småskolavdelningar;

nr 263, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten m. m.;

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående markbyte mellan kronan och Malmö stad för utvidgning av Bulltofta flygplats;

nr 265, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst;

nr 266, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1933/1934 för viss personal inom den civila statsförvaltningen;

nr 267, i anledning av väckta motioner om förstatligande av hela det svenska järnvägsnätet;

nr 268, i anledning av väckt motion om anslag för påbörjande av till- och ombyggnad av posthuset i Linköping;

nr 276, i anledning av riksdagens år 1932 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1931—30 juni 1932;

nr 277, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande;

nr 278, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för borgmästaren Oscar Dahlbäck m. fl. från viss dem i egenskap av magistratsledamöter ådömd ersättningsskyldighet till kronan m. m.; samt

nr 279, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till fångvården.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 259, till Konungen angående radioverksamhetens rationella ordnande m. m.

Anmälades och bordlades

andra lagutskottets utlåtande nr 32, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

särskilda utskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statlig exportkreditgaranti jämte två i ämnet väckta motioner.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 4.55 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 7 juni e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 268, med förslag till vapenkungörelse m. m.; och

nr 269, med förslag till förordning om frihet från stämpel å bevis över tillstånd att fortfarande innehava deklarerat skjutvapen.

De kungl. propositionerna föredrogos var för sig och blevo därvid på begäran bordlagda.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 8.01 e. m.

In fidem

Eric Carlén.

Fredagen den 9 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 270, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela förbud mot tillverkning av brännvin av sockerbetor under tillverkningsåret 1933/1934.

Anmälades och godkändes särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 283, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för ernående av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående kraftledningslånefonden m. m.; och

nr 294, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1933/1934 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 295, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av motorfordonsförordningen den 20 juni 1930 (nr 284), dels ock i ämnet väckta motioner.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 296, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige, å ena, samt Det Förenade Konungariket Storbritannien och Norra Irland, å andra sidan, träffad handelsöverenskommelse;

nr 297, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 254 angående vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.:

nr 298, i anledning av väckta motioner om höjning av tullsatserna för lin-garn;

nr 299, i anledning av väckta motioner om tull å wolframjärn;

nr 300, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å aducerade rör-delar; samt

nr 301, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar av bestämmelser-na rörande nöjesskatt.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 268, med förslag till vapenkungörelse m. m., hänvisades propositionen, såvitt angick anvisande av ett extra förslagsanslag under femte huvudtiteln, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 269, med förslag till förordning om frihet från stämpel å bevis över tillstånd att fortfarande innehava deklarerat skjutvapen.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Lundells* motion, nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 32 och särskilda utskottets utlåtande nr 4.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 270 blev densamma på begäran bordlagd.

Herr *Reuterskiöld* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vapenkungörelse m. m.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1933/1934 jämte i ämnet väckta motioner;

nr 123, angående väckt motion i anledning av utfärdandet av Kungl. Maj:ts förnyade stadga för rikets allmänna läroverk m. m.;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 268, gjorda framställning angående provisorisk avlösningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.;

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning i fråga om det ordinarie anslaget till Kungl. operan jämte en i ämnet väckt motion;

nr 126, angående väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan, att bidrag av lotterimedel för teaterverksamhet icke vidare måtte beviljas; samt

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till provisorisk avlösningsförbättring för lärare vid navigationsskolorna;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av

visst belopp ur fonden för mötande av förluster å Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 till avlyftande av kassans skuld till riksbanken;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 38 § 1 mom. samt 64 och 66 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 65, i anledning av väckt motion om införande av tull å sackarin och andra konstgjorda sötningsmedel;

nr 66, i anledning av väckta motioner om tull å ammoniumsulfat;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 68, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om punkten 1) i utskottets betänkande nr 52 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 69, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 61 i anledning av väckta motioner om tullfrihet för cellulosa-acetat och aceton; samt

nr 70, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om punkten 1) i utskottets betänkande nr 62 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 197 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften m. m. ävensom en i ämnet väckt motion; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 98, i anledning av väckt motion angående inrättande av ett särskilt rådgivande organ för lantbruksfrågor under rådande kris; samt

nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsunderstöd för ernående av förlikning i det s. k. Hornborgamålet.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber att få föreslå, att kammaren ville uppdraga åt sin talman att till Hans Majestät Konungen på hans sjuttiofemårsdag framföra kammarens undersåtliga välönskningar.

Härtill lämnade kammaren sitt enhälliga bifall.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Stockholm 1933. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

331599